

Grdelin

ŠKOLSKI LIST OŠ „1. LISTOPADA 1942.” ČIŠLA

Lipanj 2012. • br. 11, godina XI.

PROJEKT
„Zavičaju s
ljubavlju”

**Intervju s
don Franom
Mihanovićem**

**Zvjezdano selo
„Mosor”**

Dragi grdelinoljupci!

Najprije želimo s vama podijeliti zajedničku veliku radost što je naš deseti jubilarni broj Grdelina bio predložen za Državnu smotru LiDraNo 2012. Županijsko povjerenstvo nas je ohrabriло lijepim pohvalama i dalo nam poticaja da i od ovogodišnjeg broja stvorimo vrijedan i prepoznatljiv dječji časopis koji će dostoјno predstavljati našu malu školu.

Listajte ga sa zadovoljstvom. Otvorite Novinarsku svaštaonici ako s našim Grdelinom želite preletjeti događaje koji su ovu školsku godinu obilježili, jer su ih mali i malo veći novinari od prvoga do osmog razreda u svome omiljenom časopisu ovjekovječili.

Dok čitaju, djeca odrastaju, prave se važna, komentiraju, kritiziraju, usuđuju se uputiti poruke, a sve to možete čitati u njihovim osvrtima na životne i njima značajne teme. Najrazličitije maštarije u stilu, u obliku crteža ili literarnog rada smješkaju vam se sa stranica Literarnoga podliska.

Svaka nastava u prirodi o kojoj ćete ovdje čitati hod je zavičajnim stazama na kojima dublje upoznajemo religijsku tradiciju, zemljopisne značajke i običaje. U bogatstvu odabranih fotografija i tekstova podijelit

ćemo s vama djelić sreće i ljepote koju su doživjeli naši učenici.

S puno žara i ove se godine u našoj školi radilo na temama zavičajne baštine i poljičke prošlosti. U procesu globalizacije i priступnih pregovora Hrvatske s Europskom unijom, danas, možda više nego ikada, svjesni smo koliko je bitno očuvati i oživotvoriti hrvatski i poljički identitet. Svi jest o poljičkom nasljeđu i pripadnosti zavičaju već je ukorijenjena u našim učenicima, a to iz godine u godinu osnažujemo i radom na ovome listu koji je slika onoga što jesmo. Projekt *Zavičaju s ljubavlju* učenicima i učiteljima dao je priliku za predani istraživački rad. Posvetili smo se upoznavanju lika i djela zaslужnih Poljičana i svega onoga što su oni sakupili u škrinju zavičajne baštine i tome posvetili svoj život i znanje. Neka oni budu primjer djeci i njihovo svjetlo domoljublja, požrtvovnosti, osjećaja za pravdu, altruizma, ljubavi prema čovjeku.

Iskonske vrijednosti poput jezika, pisma, kulture, narodne nošnje, pisane riječi, prirode, djece - onoga najboljega što imamo, ističemo na stranicama našega *Grdelina* koje vam toplo preporučujemo.

Uredništvo

UČENIČKI I UČITELJSKI LIST
OSNOVNE ŠKOLE

„1. LISTOPADA 1942.“ ČIŠLA
lipanj 2012., broj 11, god. XI.

OSNIVAČ I NAKLADNIK:
OŠ „1. listopada 1942.“ Čišla
Tel./faks: 021/867-691
e-mail: os-cisla-002@skole.htnet.hr

ZA NAKLADNIKA:
Ravnatelj Ivo Sladojević, prof.

UREDNIŠTVO:
Zrinka Pavković, prof.
Jadranka Petrušić, nastavnica
Sanja Očasić, prof.
Davorka Dadić, prof.

LEKTURA:
Zrinka Pavković i
Jadranka Petrušić

UČENICI UREDNICI:
Nediljka Alfrević, 7. r.
Ivana Dinčić, 6. r.

GLAVNA UREDNICA:
Zrinka Pavković, prof.

ZAMJENICA GLAVNE
UREDnice:
Jadranka Petrušić, nastavnica

UČITELJI SURADNICI:
Sanja Očasić,
Davorka Dadić i
Božidar Jerković

FOTOGRAFIJE:
Ivana Pivčević-Šobota,
Sanja Očasić i
Zrinka Pavković

LIKOVNO-GRAFIČKO
OBLIKOVANJE I PRIPREMA:
Tiskara *Franjo Kluz d.d.* Omis

TISAK:
Slobodna Dalmacija

NAKLADA:
250 primjeraka

Sadržaj

Grdelin

ŠKOLSKI LIST OŠ „1. LISTOPADA 1942.“ ČIŠLA
Lipanj 2012. • br. 11, godina XI.

PROJEKT
„Zavičaju s
ljubavlju“

Kreativne
radionice

Interview s
don Franom
Mihanovićem

Zvjezdano selo
„Mosor“

Projekt „Zavičaju s ljubavlju“	3
Razgovor	6
Zavičajni uglednici	8
Tragovima poljičke prošlosti	10
Grdelinove vijesti	13
Eko-eko	20
Buđenje novoga života	24
Novinarska svaštaonica	25
Svijet oko nas	59
HNOS u našoj školi	60
Moj problem je	62
Zemljopisni kutak	64
English pages	66
La pagine italiane	69
Mala škola informatike	72
Naša baština	74
Učenici natjecatelji	80
Stranice za zabavu	81

PROJEKT „ZAVIČAJU S LJUBAVLJU”

Piše knjižničarka Zrinka Pavković, prof.

OŠ „1. listopada 1942.” Čišla i PŠ Gata nastavile su i ove školske godine izvrsnu suradnju na zajedničkim projektima. Naziv ovogodišnjega projekta *Zavičaju s ljubavlju* nije odabran slučajno. Neprestano se trudimo isticati značajnu ulogu poljičke prošlosti i tradicije te bogate zavičajne baštine. Radom na ovom projektu htjeli smo u našim učenicima razvijati spoznaju o važnosti očuvanja kulturne baštine te izgraditi i njegovati ponos na zavičajne poljičke vrijednosti.

Rad na projektu započeli smo proslavom Dana zahvalnosti za plodove zemlje koja je uvijek u našoj školi zaista prelijepi blagdan, prožet bogatstvom kulturnoga programa u kojem pjevamo, plešemo, zabavljamo se i sladimo plodovima pripremljenima s mnogo požrtvovnosti i ljubavi. Od velikog značaja nam je bio iznos od **1 628,00 kn** koji smo prikupili ovim kulturnim događajem i zahvaljujući kojemu smo kupili potrebnii materijal za rad na zamišljenom projektu.

Nastavnik likovne kulture, Božidar Jerković, osmislio je i umjetnički oblikovao unikatne poljičke suvenire. U likovnim

Projekt „Zavičaju s ljubavlju”

radionicama učenici naše škole različitim tehnikama izrađivali su zavičajne motive i dobivali prelijepе sličice iz života naših predaka, koji će trajno podsjećati na ljepotu života u kamenu i na zemlji, na vrijednosti žrtve i trpljenja poljičkoga čovjeka.

U mjesecu prosincu, povodom božićne priredbe, organizirali smo prodajnu izložbu učeničkih radova. Uz sličice s prigodnim božićnim motivima prodavali su se i spomenuti poljički suveniri, uz opće oduševljenje roditelja naših učenika. Bitno je naglasiti da roditelji sudjeluju u provedbi svih naših projekata i nesebično nam, i u ovim teškim vremenima, pomazu, iskazujući na taj način svoju plemenitost i humanost i na tome im veliko hvala.

Božićnom prodajnom izložbom zaradili smo iznos od **1615,00 kn** i od toga kupili vrijedne naslove zavičajne literature i upotpunili zavičajnu zbirku naše školske knjižnice. Ovdje nam je uvelike pomogao i gatski župnik don Vlade Đuderija koji nam je, kao svoj doprinos u ostvarenju našega vrijednog cilja, poklonio značajan broj godišnjaka *Poljica*, kao i knjige don Frane Mihanovića *Da se ne zaboravi i Zla sudbina Poljica*. U ime svih učitelja i učenika naše škole, don Vladi Đuderiji od srca hvala. Zahvaljujući ovim vrijednim „novim“ naslovima knjiga u školskoj knjižnici, učenici i učitelji naše škole sada mogu proširiti i obogatiti svoje znanje o Poljicima.

Projekt „Zavičaju s ljubavlju”

Zbog velikoga zanimanja pokazanoga za ono što radimo ovim projektom, ove školske godine prvi put smo izišli izvan prostora naše škole i organizirali prodajnu izložbu učeničkih radova za proslavu Svetoga Jure 29. travnja u Gatima, na Gradcu. Pripremili smo slikoviti prikaz rada na projektu kroz likovne radionice i prodajne izložbe i upoznali zainteresirane s ciljevima i svrhom naših aktivnosti. Napravili smo i poučni letak o projektu u kojem smo opisali motive koje izrađujemo, a naši učenici u narodnim nošnjama su ih dijelili posjetiteljima. Imali smo izvrstan odaziv, uspjeli smo sve prodati i zaraditi iznos od **1995,00 kn**.

Naša zavičajna baština je toliko bogata da je rad na ovakvom projektu vrelo neiscrpljivo i iz njega ćemo i s budućim generacijama crpiti ponos na svoje korijene i poljičku prošlost. Na ovim temeljima odgajat ćemo, u suradnji s roditeljima, ono najvrjednije što imamo, a to su naša djeca.

Projektom „Zavičaju s ljubavlju“ cilj nam je kod

učenika razvijati svijest o čuvanju zavičajne baštine, prikupljanju zavičajnoga blaga i razvijanju ponosa na zavičajne vrijednosti.

U likovnoj radionici Božidara Jerkovića, učitelja likovne kulture, učenici naše škole umjetnički su oblikovali zavičajne motive kao suvenire koji će posjećati na ljestvu života u kamenu i na zemlji, na vrijednosti žrtve i trpljenja poljičkoga čovjeka.

Sveti Jure rođen je u Kapadociji (Mala Azija) u 3. stoljeću, a ubijen 23. travnja 303. god. jer se suprotstavio Dioklecijanovoj odluci o progonu kršćana. Sveti Jure je najčešće prikazan u

vojničkoj odori na bijelom konju kako kopljem probada zmaja. Prema legendi, borio se sa zmajem kako bi spasio kraljevu kćer koju je trebalo žrtvovati. Zmaj je u početcima kršćanstva simbolizirao зло, što se odnosilo na poganstvo, a bijeli konj čistoću.

Crkva sv. Jure na Gradcu

natkriven trijem, što je tradicija poljičkih sakralnih građevina. Crkva je važno mjesto okupljanja vjernika te biranja poljičkoga kneza. Zbog povijesne važnosti imenovana je *poljičkom katedralom*.

Poljička nošnja

Narodna nošnja je odjeća iz prošlih vremena, sve ono što je čovjek oblačio i obuvao, čime je pokrivaо glavu i ulješavao svoj izgled. Na oblikovanje narodne nošnje utjecaj imaju zemljopisne odrednice i klimatski uvjeti, različita povijesno-kulturna događanja.

Tradicionalno kamenno graditeljstvo

Crkva sv. Jure na Gradcu podignuta je na prapovijesnoj gradini 1933. god., a od stare je ostala samo apsida. Crkva je obnovljena 1971. god., a vanjski oltar je postavljen 1995. god. Pored ulaza je

duž čitavoga dalmatinskoga kraja spomenici su pučkoga graditeljstva u kamenu, od starih kuća, crkvica, zavjetnih kapelica do suhozida, gomila i ograda. Sve su to spomenici dalmatinskoga čovjeka.

Magarac ili dalmatinski tovar je očljenje siromaštva, simbol života u trpni. Magarac je oduvijek zauzimao važno mjesto u životu čovjeka i koristio se kao tovarna životinja. Danas mu prijeti izumiranje.

Ranokršćanska luneta

Reljeфna ploča u obliku lunete s prikazom uskrsnuća, pronađena je unutar ranokršćanskoga kompleksa u Gatima iz 6. stoljeća.

Poučni letak

Don FRANE MIHANOVIĆ (1922.),

uzoran i savjestan svećenik i župnik, rodoljub, ponosni Poljičanin, poduzetan graditelj župnih i sakralnih crkvenih objekata, etnografski i povijesni kolektor, pisac, organizator, urednik i izdavač periodičnih publikacija i knjiga

Razgovarale knjižničarka Zrinka Pavković, prof. i Sanja Očasić, prof.

Predano radeći na ovogodišnjem projektu *Zavičaju s ljudima*, imali smo se priliku bolje upoznati s osobito zaslужnim Poljičanima, među kojima svakako posebno mjesto zauzima don Frane Mihanović. Svjesni duboke važnosti njegova neumornog pregalaštva za opće poljičko dobro, na čijim izvorima i mi danas možemo crrpti snagu za daljni rad u tom smjeru, imale smo silnu želju čuti živu riječ devedesetogodišnjega don Frane i prenijeti je u cijelosti u našem *Grdelinu* današnjim mladim naraštajima.

S don Franom Mihanovićem razgovarale smo 17. travnja 2012. godine u *Domu umirovljenih svećenika u Splitu*, gdje on danas živi.

1. Molimo Vas da nam se ukratko predstavite.

Ja sam don Frane Mihanović, rođen sam 1. listopada 1922. godine u Sitnu Donjem, u Srednjim Poljicima. Bilo nas je jedanaestero braće i sestara, a ja sam rođen drugi po redu. Pučku školu sam završio u rodnom mjestu, a dalje sam se školovao u Sjemeništu u Splitu. Studij bogoslovije pohađao sam u Đakovu i Splitu, a diplomirao sam na Teološkom fakultetu u Zagrebu.

2. Gdje ste sve obavljali župničku službu?

Bio sam župnik u Sitnu Gornjem, Dubrovi (*naglašavajući da je upravo ovaj oblik naziva mjesta ispravan jer su ga tako poučili Dubrovci*), Svinjatu, Srijanima (Dolac Gornji) i u Gatinu najduže, do mirovine. Kad sam došao na župu u Gata, sa mnom je došla i moja sestra Ozana i tu se udala (*gospoda Ozana je baka naše učenice Paole Kuvačić*). U Poljicima nije bio običaj da sa župnikom budu i časne sestre, ali puno ranije su u središtu Poljica, u Gatinu i Čišlimu, postojale picokare, koje nisu bile zaredene, ali im je način života bio kao kod časnih.

3. Vi ste pokazivali veliki interes za Poljica. Odakle ta silna ljubav prema svemu poljičkome?

Uz svoj svećenički poziv neprestano sam osjećao veliku ljubav prema zavičaju u kojem sam djelovao, prema Poljicima. Za sve što sam napravio za Poljica imao sam nutarnji nagon, to je bila erupcija osjećaja. Našao sam se na području Poljica i sve što sam radio bilo je iz srca, prirodno i radio bih isto da sam se zatekao bilo gdje drugdje.

4. Čime ste se sve bavili za vrijeme svoga župnikovanja?

Kad bih došao na pojedinu župu, sve je bilo spaljeno. Za počeo sam raditi župnu kuću u Gatinu. (*Don Frane nam je ovdje ispričao zanimljivost vezanu uz početak gradnje župne kuće u Gatinu, koja nam je približila spoznaju koliko je on, često za razliku od svojih prethodnika, znao s narodom.*) Moji prethodnici na župi u Gatinu nisu uspjeli izgraditi župnu kuću zbog svađa i neslaganja mještana oko toga gdje bi se ona trebala nalaziti. Kad sam tek došao, ništa nisam govorio. A onda sam svojim župljanima rekao: „Kad vi idete orat, pred vole učinite znak križa; tako i ja, prije važnog posla se prekrstim.“ Prekrstio sam se ja, pa oni i tako je započela gradnja župne kuće.

5. Što ste još, osim župne kuće, napravili u Gatinu, tamo ste bili najduže na župi?

U Gatinu na župi proveo sam punih trideset godina. Na području Poljica je 106 vjerskih i sakralnih objekata. Ja sam izgradio i obnovio nekoliko crkvenih objekata. Restaurirao sam župnu crkvu svetog Ciprijana, sagradenu oko 1750. godine. Obnovio sam crkvu svetog Jure na Gradcu. Želio sam da sve bude obnovljeno u tradicionalnom stilu, od kamena, a ne od betona, ali to nisam uvijek uspijevao postići, iako ne krivim ljudi za to jer je u to doba vladala era betonizacije (*navodi primjere crkve sv. Klementa u Sitnome i Gospe od Sniga u Čišlima*).

6. Vašom zaslugom je 1974. godine izgrađen i osnovan i Povijesni muzej Poljica u Gatinu, u kojem su prikupljeni brojni

predmeti povijesne i etnografske vrijednosti. Što vas je navelo na takvu zamisao?

Želja mi je bila da poljička prošlost i baština bude sačuvana i dostupna svima. Mnogi posjetitelji su dolazili razgledati povijesni sadržaj Muzeja i zbirku etnografskih predmeta.

S ponosom don Frani ističemo kako smo svjedoci trajnog interesa i danas, s dubokom vjerom da će tako biti i u budućnosti, za ono što predstavlja Povijesni muzej, kao zaštitnik naše poljičke prošlosti i tradicije. Kao doprinos tome, razveseljavamo ga saznanjem da uporno nastojimo i kod djece razvijati svijest o potrebi čuvanja i prikupljanja zavičajnoga blaga i da s njima redovito posjećujemo Muzej.

7. Na trenutke smo zamjenjivali uloge pa don Frane nas pita znamo li tko je napravio mozaik u Povijesnom muzeju, a tko spomenik Popu glagoljašu koji se nalazi ispred crkve sv. Ciprijana, nastavljajući:

Mozaik s povijesnim motivom *Biranje poljičkoga kneza* napravio je akademski kipar i slikar Joko Knežević, koji je znao reći: „Da nije don Frane, ovog Muzeja nikad ne bi bilo”, ali ja nikada nisam smatrao da činim velika djela.

Brončani spomenik Popu glagoljašu je djelo akademskog kipara Krune Bošnjaka.

8. Don Frane, vi ste se neprestano bavili proučavanjem poljičke prošlosti. Kako ste došli na ideju da pokrenete godišnjak *Poljica* koji je predstavljao kulturni, društveni i pastoralni rad u cijelom Poljičkom dekanatu, a ujedno utjecao i na kulturni razvoj Poljica?

List *Poljica* pokrenuo sam 1975. godine i dvadest i šest godina radio na njemu, a poticaj sam pronalazio u ljubavi prema zavičaju. Mučio sam se za taj list, nije mi bilo lako jer su vladale teške prilike, komunisti su bili na vlasti.

9. Poznat nam je i vaš značajan doprinos u nastojanju da vjerdostojno zapišete svjedočanstva o četničkom pokolju 1. listopada 1942. u Gatima i Čišlima, u spomen kojega i naša škola ponosno nosi naziv OŠ „1. listopada 1942.“ Čišla.

Ni u tome nisam imao obzira prema politici, osjetio sam potrebu da taj stravični pokolj u kojemu je stradalo 78 ljudi kroničarski zapišem, prema svjedočanstvu svojih župljana. Ništa nisam htio umanjivati niti uvećavati.

U svojoj knjizi *Da se ne zaboravi* (1999.), u poglavlju II. pod naslovom *Gata i Čišla u krvi i plamenu* (str. 99-160) faktografski je opisao zločinački srbočetnički pokolj, koji su kninski četnici predvođeni zloglasnim četničkim vođom, popom Momčilom Đurićem, počinili u selima Gata i Čišla. Mihanović je to povjesno svjedočanstvo iznio još u doba komunističkog režima, u godišnjaku što ga je sam uređivao (*Poljica*, br. 3, 1978.; br. 4, 1979; br. 5, 1980.), te tako pokazao hrabrost da taj krvavi događaj opiše i objavi u vremenu kada se u takve teme nije smjelo dirati niti ih spominjati. Imao je snage i moralno-političke smjelosti da o tom zločinu javno progovori, i to treba s posebnim priznanjem istaknuti. (N. Mihanović, *Poljički parnas*, Priko, 2005., str. 225.)

10. Nakon uspostave samostalne države Hrvatske, zalagali ste se za obnavljanje općine Poljica. Jeste li u tome imali potporu?

Očekivao sam pomoći uglednih Poljičana, osobito iz Zagreba, ali nisam imao potporu u svom radu. Tada sam rekao da bih bio zadovoljan da Poljica budu i samo pozicija svetog Jure i prostor oko njega, jer je najvažnije da se ne izgubi ime „Poljica”.

11. Tko je po Vašem mišljenju, naravno uz Vas, osobito zasluzan za čuvanje spomena na Poljica?

I ona pastirica koja pase stado ovaca, i ona je zasluzna za Poljica...

12. Je li netko imao osobit utjecaj na Vas i Vaš rad?

Na mene je donekle utjecao moj stric, don Mate Mihanović, koji je bio župnik Solina, a u radu mi je pomogao don Frane Ivanišević, ali on i ja smo ipak išli u različitim smjerovima.

Pano škole Čišla

Don Frane nam pokazuje ugodan interijer svoje sobe, slike na zidovima s portretima svoje obitelji, bogatu vlastitu knjižnicu s knjigama posloženima na policama, poklone koje je dobivao, između ostalog i kip poljičke junakinje Mile Gojsalić, poklon KUU „Mile Gojsalić“ iz Kostanja. Otkriva nam kako se Milin kip, djelo velikoga umjetnika Ivana Meštrovića, trebao nalaziti tamo gdje se, kako don Frane tvrdi, taj povijesni događaj zaista i dogodio, a to je u podnožju Gradca, 50-100 m od mosta, iz pravca Splita prema Gatima.

Na kraju ističemo oduševljenost don Franinu što smo pronašle način i vrijeme da ga posjetimo i s njim porazgovaramo. Više puta je naglasio koliko smo ga ugodno iznenadile i okučile da još piše ako bude mogao. Kako je rekao, ohrabruje ga činjenica da mladi vode računa i uvjeren je da će naš interes pomoći da se stvari postave na pravo mjesto. Pokazuje zanimanje za izdavanje našega školskoga lista, a mi mu ne prešućujemo kako se u ovim recesijskim godinama stalno borimo s neizvjesnošću hoćemo li list uopće moći izdati. Tješi nas saznanjem kako je i on u izdavanju svojih knjiga uvijek imao iste probleme jer novaca nikad nije bilo dovoljno.

Ugodni razgovor završavamo toplim don Franinim riječima kako moramo ustrajati u svom radu na školskom listu, i koliko god nam se ponekad ne čini da je tako, ono što radimo je zaista vrijedno, jer:

„Verba volant, scripta manent.”
(Riječi lete, ali što se napiše uvijek ostaje.)

Fra MARKO MIŠERDA (1954.-1989.)

**franjevac trećoredac, teolog, ljubitelj znanosti,
zaljubljenik zavičajne povijesti, poljički istraživač, zaslužni Poljičanin**

Prepričala knjižničarka Zrinka Pavković, prof.

(Izvor: Marko Mišerda, Spomenici Gornjih Poljica: pisani spomenici na području Gornjih Poljica do propasti Poljica godine 1807. (prijepisi, regesti), Priko, 2003.;

Iskustvo vjere. Zbornik radova znanstvenog kolokvija u spomen 20. godišnjice smrti fra Marka Mišerde, Vjesnik franjevaca trećoredaca, Zagreb, 47/2010, I)

„(...) Kao izdanak stare i plemenite poljičke loze i baštinik starihrvatske, čakavske i glagoljaške tradicije, fra Marko je u sebi duboko osjećao duh naše hrvatske nacionalne misli i kulture. U tome smislu on ulazi u onu časnu plejadu poljičkih popova glagoljaša i prosvjetitelja, koji su u borbi pro aris et focus - za žrtvenike i ognjišta, ulagali svoje životne ideale i snagu duha.“

(Nedjeljko Mihanović, Posljednji oproštaj od prof. fra Marka Mišerde)

Marko Mišerda, Spomenici Gornjih Poljica (Pisani spomenici na području Gornjih Poljica do propasti Poljica godine 1807. - prijepisi, regesti)

Marko Mišerda sa zanimanjem za znanost gajio je ljubav prema rodnim Poljicima, i to ne samo riječju nego i djelom, znanstvenim i spomeničkim - ističe profesor Ivan Golub. Spomenička skrb Marka Mišerde odnosila se na prikupljanje pisanih spomenika Gornjih Poljica. Bilježio je pisane (rukopisne) spomenike na području Gornjih Poljica, do propasti Poljica 1807. godine, a upravo je to područje i najmanje istraženo. Pod pisane spomenike Marko podrazumijeva isprave, pisma, oporuke, zapise, kodekse, bez obzira na njihov sadržaj. Uspio je prikupiti bogatu zbirku isprava, od ukupno 1 184 isprave, što je otprilike tri puta više od svih do tada objavljenih. Nakana mu je bila uzeti u razmatranje sve pisane spomenike do kojih dođe, bez obzira na njihov sadržaj i donijeti ih u prijepisu ili barem u kratkom sadržaju (regestu). Prva isprava u njegovoj gornjopoljičkoj zbirci datira iz 1524. godine, a posljednja iz 1807. U zbirci *Spomenici Gornjih Poljica (Pisani spomenici na području Gornjih Poljica do propasti Poljica godine 1807. - prijepisi, regesti)* Mišerda je objavio sve isprave koje je prikupio, tako vrijedne za poljičku povijest uopće. Zbirka je objavljena u Splitu 1981. u ciklostilu¹, a u knjigotisku ju je objavilo Društvo Poljičana 2003. godine.

„Kad sam, znatiželjan, počeo pregledati ono što je o Poljicima napisano, nisam ni slutio kamo će me put dovesti. Oskudica objavljenih vrela, te zbiljska opasnost od uništenja i onih ostataka što se do danas sačuvaše, kao i neka zavičajna obveza,

¹ Stroj za umnožavanje dopisa (Klaić, B. Rječnik stranih riječi.

Zagreb: Nakladni zavod Matice hrvatske, 1982. str. 224.)

razlozi su s kojih sam, makar neyešt, prionuo ovom poslu. Podezo sam: naprsto pobilježiti i kronološkim redom složiti sve rukopisne spomenike što su se sačuvali na području Gornjih Poljica do njihova rasula / nekadašnji katuni Donjega i Gornjeg Doca. (...)“

(M. Mišerda, Predgovor knjizi Spomenici Gornjih Poljica, 1981.)

Prema riječima profesora Ivana Goluba, Mišerdina zbirka dokumentata od 16. do 19. st., nije samo povijesna građa nego i jezični spomenik. Njegova je zamisao bila spasiti od propasti stare listine, koje su istodobno izvor jezične i gospodarske povijesti Poljica. Iz listina se vidi kako se razvijao život prošlih vremena među stanovnicima Poljičke Republike. Od osobitog je značenja domaći jezični izraz. Bogata je hrvatska terminologija, a pojedine isprave pravi su književni biseri. U želji da listine učini čitljivima, Mišerda ih je dostupno transliterirao² i, kako sam kaže, nije „išao za tim da napravi kritičko izdanje dokumenata u strogom smislu riječi.“

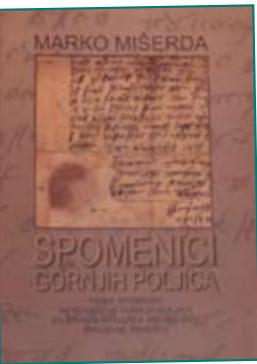
Mišerdin pristup ispravama je prvenstveno povijesni. Svaku ispravu nastoji što točnije datirati i odrediti mjesto gdje je napisana. Svaka isprava ima matični broj i uz njega je označeno ime vlasnika. Označeno je i je li isprava izvorna ili u prijepisu, ili se radi o prijevodu. Neke su isprave objavljene cjelovito, a neke u izvatzima u kojima je sačuvano najbitnije (nazivi mjesta, osobna imena, najzanimljiviji dio sadržaja). Kod svake je isprave naznačeno kakvim je pismom napisana (poljičkim pismom, tzv. poljičicom, ili latinicom), je li izvorno napisana na hrvatskom jeziku ili je prijevod (s talijanskoga na hrvatski ili obratno). Tekst napisan poljičkim pismom Mišerda je transkribirao (lat. transcribere - prepisati)³ na svoj način. Namjera mu je bila da tekst što više približi čitatelju pa su zato i bilješke uz tekst svedene na najmanju mjeru.

Svi oni koji su proučavali Markov rad, slažu se u sljedećem: tko se nije bavio sličnim poslom jedva može zamisliti koliki je trud priređivač uložio, dok je ovako opsežnu, a raspršenu građu pronašao, procitao, pobilježio, prepisao, proučio, kronološki poredao, obradio i za prvo ciklostilsko izdanje još i otipkao na matrice. Trud oko toga izdanja je bio toliko velik da ga je mogla poduzeti i nadvladati samo isto tako velika zanesenost za starine rodnoga kraja, rekao je prof. Ivan Golub. Evo kako je fra Marko sam opisao način na koji je radio:

„Radio sam tako da sam propitkivao kod koga je sačuvano „starih pisama“, sam sam obišao od kuće do kuće gotovo cijelo područje. Na kraju sam na javnim mjestima izyjesio pismeni oglas o svom naumu i pozvao na suradnju (što, naravno, nije imalo nikakva učinka). Dokumente sam uglavnom posuđivao na kraće ili duže vrijeme (iznimno sam ih obrađivao na mje-

² Prijepis slovima druge abecede; prenošenje slova jedne pismenosti s pomoći slova druge pismenosti (npr. prenošenje iz glagoljice u latinicu) Isto, str. 1367.

³ Prepisivanje, prijepis, prijenos na drugo ime Isto, str. 1367.

Zavičajni uglednici

stu), olovkom na njih unosio dataciju, kronološki ih složio u fascikle i tako vraćao vlasnicima."

Jako je važno istaknuti da je postojala velika vjerojatnost da se ti spisi rasprše kojekuda i zbog nezaštićenosti propadnu, s obzirom na to da ih je većina bila u privatnom posjedu raznih pojedinaca. Ono što je ušlo u bogatu zbirku fra Marka Mišerde, pa makar i samo u kratkom regestru, spašeno je i osigurano za buduće istraživače.

Trud i vrijednost rada Marka Mišerde je neizreciva jer isprave koje je prikupio otkrivaju značenje Poljičkoga statuta i njegovu primjenu u društvenom životu Poljica, što posebno dolazi do izražaja uz spoznaju da je Poljički statut (za čije se uredbe pokazuje veliko znanstveno zanimanje, kao i za mnogobrojna pitanja iz poljičke prošlosti o kojima se u novije vrijeme sve više raspravlja i na području svjetske znanosti), uz Vinodolski zakon, naš najstariji pravno-povijesni spomenik na hrvatskom jeziku, u kojem je sačuvano i uzakonjeno prastaro hrvatsko običajno pravo.

Prema Tomislavu Heresu, Mišerdina zbirka gornjopoljičkih isprava bogati je izvor za proučavanje državno-pravnog položaja i ustrojstva Poljičke republike, naziva i položaja njezinih ustanova, običaja i svagdašnjega života njezinih stanovnika. Bolje no u ikakvu romanu ogleda se u njima život i smrt, bogatstvo i siromaštvo, radost i žalost, ponos i poraz i neuništivo slobodoljublje Poljičana. U njima se zrcale strahote ratnih stradanja, užasi kuge i glada, otpor i klonuće, ljudska nevolja i bijeda, očaj žena i djece koja su ostala bez svog skrbnika i zaštitnika, tuga rastanka s rodnim krajem.

U tim ispravama očituje se i slobodarski duh poljički, duh prkosa i samosvijesti, glagoljaški duh ukorijenjenosti u svojoj zemlji, u svom jeziku i u svom narodu. Oporučne ostavštine i jauk gladnih i nevoljnih govore više za svoje doba od učenih rasprava. (npr. „Mojoj nevisti Kati ostavljam kravu, i pušku i čordu“ - oporuka iz 1692. god.; „Budući da je došla velika potriba od glada, onaj koga je stega veliki glad odlučija je prodati sve svoje.“).

Dr. Slavko Kovačić smatra da je knjiga *Spomenici Gornjih Poljica* sama za sebe pravi spomenik svom autoru, ali i daleko šire jer će u mnogim obiteljima Dočana, kako se popularno nazivaju žitelji Gornjih Poljica, ali i u privatnim i javnim bibliotekama izvan Poljica, čuvati uspomenu na tisuće unutra poimence spomenuti naših marljivih težaka i njihovih poljičkih dužnosnika: velikih i malih knezova, vojvoda, prokuratora, kančelira, župnika i kapelana. Čuvat će uspomenu na tolika imena, prezimena i „pridivke“, davno nestale i još postojeće, na njihove kuće, „gore i vode“, „podvornice i krajca“, „gajeve“, „pasike“, „oranice i vrtele“, „vlake“, „drvo i kamen“.

Ovo izdanje bilo bi opravdano i onda kad se ne bi radilo o povijesnim izvorima, nego o samo unutra sadržanom jezičnom i onomastičkom blagu.

Fra Marko Mišerda pored silne ljubavi prema svome zavičaju pokazuje i veliku ljubav i toplinu za ljude koje „proučava, razume i iznutra, sprijatelji se s njima, pa onda govori o njihovu radu upućeno i topli“, kako navodi fra Antun Badurina, govoreći o njegovom specifičnom odnosu prema čovjeku.

Kroz projekt Zavičaju s ljubavlju u radu s učenicima i mi kočamo tragovima onih vrijednosti koje su, zajedno s poljičkim pukom živjeli i od zaborava čuvali zaslužni Poljičani, a jedan od njih je i fra Marko Mišerda. Kao mlada osoba, do svoje 35. godine života bio je svjestan značaja ukorijenjenosti u svoj zavičaj, a o tome dovoljno govori zapažanje profesora Ivana Goluba koji je rekao: „Jedva da sam sreo čovjeka koji je toliko volio svoj zavičaj kao Marko Poljica.“ Duhovnu snagu za stjecanje znanja i izvor mudrosti pronašao je u primjerima iz života svojih predaka, a u njegovim djelima mi pronalazimo snažnu poruku kako se predanim radom i zalaganjem uči, a žrtvom ljubi čovjek i zavičaj.

(...)
Marko je volio Pismo,
knjige i listine,
mosorske planine.
Volio je lica
ali da li išta više
nego Poljica?
(...)

(Ivan Golub: Putopis od Omiša do Rudina /Sjeni Marka Mišerde/, Omiš - Rudine, 1. kolovoza 1987.)

Marko Mišerda rodio se 5. listopada 1954. u Rudinama (Dolac Gornji), u Poljicima. Osnovnu školu završio je u rođnome mjestu, a klasičnu gimnaziju u sjemeništu franjevaca trećoredaca u Odri kraj Zagreba 1972. Novicijat je završio i privremene zavjete položio 1973. godine u Provinciji franjevaca trećoredaca glagoljaša, a svečane zavjete položio je 1978. Za svećenika je zaređen 1980. u zagrebačkoj katedrali, nakon što je na katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu diplomirao teologiju (diplomski rad na katedri dogmatske teologije kod prof. Ivana Goluba: *Iskustvo vjere u četvrtom evanđelju*). Godinu pastoralnog praktikuma obavio je u župi Svetе Obitelji u Splitu. Od 1981. do 1984. studirao je na Papinskom biblijskom institutu u Rimu, gdje je postigao licencijat biblijskih znanosti. Zatim nastavlja studij dogmatike u Tübingenu koji završava 1988. opsežnim doktorskim radom *Subjektivnost u vjeri* pod mentorstvom velikoga teologa prof. dr. Waltera Kaspera.

Za vrijeme sedmogodišnjega studija u Italiji i Njemačkoj, fra Marko je istodobno surađivao sa svima onima koji su ga trebali: u Redu, Provinciji, među braćom u Njemačkoj, sa svojim Poljičanima, s KBF-om, u projektima dr. Ivana Goluba, s Kršćanskim Sadašnjosti i dr. Po povratku u domovinu, fra Marko je izabran za člana uprave svoje provincije sa svim pripadnim zadaćama, preuzeo je predavanja o sv. Pismu na Katehetskom institutu KBF-a u Zagrebu, postao je tajnikom Odjela za glagolizam. Sve je prekinula iznenadna smrt 20. lipnja 1989. U svibnju je otisao obraniti svoj doktorski rad i završio ovozemaljski život.

Tijekom studija napisao je više stručnih i znanstvenih radova te prikaza i recenzija. Najzamašniji je njegov rad doktorska disertacija, koju nije stigao braniti, ali je nakon njegove smrti ipak objavljena: *Subjektivitāt im Glauben (1996.)*, a među druge najznačajnije radove spadaju: *Spomenici Gornjih Poljica (1981.)* i *Paštrićevo poimanje teologije (1988.)*, a njegov bibliografski rad *Ivan Golub: dvadeset godina znanstvenog rada (Bio-bibliografski osvrt)* značajan je i uzoran u svakom pogledu.

TRAGOVIMA POLJIČKIH CRKVICA

(Izvori: Frane Mihanović (1995.), *Poljičke crkve i kapelice*, Poljica br. 20, Gata; Frane Mihanović (1978.), *Crkva Gospe od Sniga u Čišlima*, Poljica br. 3, Gata)

Sveti Kliment, Sitno Gornje

Pripremila nastavnica Sanja Očasić

Crkva svetog Klimenta sagrađena je na granici između Sitna i Dubrave i do posljednjih godina 19. st. bila je župna crkva Gornjeg i Donjeg Sitna. Nakon gradnje crkve u Sitnu Donjem, prestala je biti župna crkva. Stručnjaci smatraju da je lađa crkve iz 12. st.

Sv. Kliment je svepoljičko vjersko i narodno svetište. Brojni su vjernici hrlili u svetište, u njemu moleći posebno zaštitu za blago. Prema sjećanju don Frane Mihanovića, osim domaćeg puka, hrlili su i Solinjani i Kaštelani, ali i drugi. U crkvi je pisan i prepisivan Poljički statut.

Gospe od Sniga, Čišla

Pripremila Dora Domljan, 8. r.

Crkva je sagrađena na samom rubu mosorskog masiva. Teško je odrediti starost crkve, ali uzimajući u obzir način gradnje i izgled, mogla bi se smjestiti u 13. ili 14. stoljeće. Prizemni dio zida složen je nesimetrično od velikog i neobrađenog kamenja. Debljina tog dijela zida iznosi 110 cm. Kamenje gornjeg dijela zida bolje je obrađeno i skladnije složeno. Debljina tog dijela iznosi 90 cm. Ta dva načina gradnje

upućuju na činjenicu da je na crkvi izvršena rekonstrukcija. Na istočnoj strani crkve postoji udubina u kojoj je bio stari drveni oltar. Danas postojeći kameni oltar prenesen je 1925. godine iz crkve sv. Petra. Na starom oltaru nalazila se drvena slika s Gospinim likom, a danas je obješena na zidu. U niši oltara nalazi se reljefna Gospina glava izlivena u bronci, rad akademске slikarice Julijane Voloder iz Zagreba, postavljen 1989. god. U crkvi desno od vrata je smještena kamena krstionica, nepravilnog kružnog oblika i primitivne izvedbe. Krstionica je nepobitan dokaz da je prije crkva bila u funkciji župske crkve.

Veliki broj ljudi iz Čišala i Gata svake godine 5. kolovoza, na blagdan Gospe od Sniga, ovdje slavi misu.

Sveti Arnir, Dubrava

Pripremila Marta Anastazija Komić, 3. r.

U Dubravi se u prekrasnom kamenom krajoliku nalazi crkva svetog Arnira. Sagrađena je na vratima, koja iz dubravskog polja vode u smovljansku kotlinu prema jugu, na mjestu gdje je splitski nadbiskup Arnir, podrijetlom iz Italije, ubijen, kamenovan 4. kolovoza 1180. godine. Teško je reći kad je sagrađena, a spominje se u nabranjanju crkava u 18. stoljeću. Oltar je izgrađen iznad izvora vode za koju se vjeruje da je čudotvorna, ljekovita. Izvor je nastao iz kamena na koji je Arnir pao.

Svake godine 4. kolovoza u Dubravi se održava proslava blagdana Svetog Arnira. Slavlje započinje svetom misom, a završava kasno navečer klapskim pjevanjem i vatrometom. Djeca Dubrave posadila su mnoštvo cvijeća oko crkve i tako ukrasila okliš. Dubrava je toga dana puna gostiju.

Starinsko peglo

Piše Danijela Kuvačić, 5. r.

Nekoć davno naše bake nisu imale glaćalo kakvo mi danas poznajemo. Koristila se teško željezno *peglo* s drvenom ručkom. Otvaralo bi se i unutra stavljala vruća žerava koja bi ga grijala. Potom bi se glaćala roba. Izumom struje takva je sprava, kao i mnoge druge stare i vrijedne stvari, otišla u prošlost.

U mojoj kući staro *peglo* već duže vremena stoji na ormari i podsjeća nas na prošla vremena kada je život za ženu bio puno teži nego danas.

Tebi za ljubav, Gospe od Sniga!

Crkva Gospe od Sniga u Čišlima

Piše Ivan Josip Kordun, 7. r.

Jedne nedjelje nakon molitve, moj je otac iza crkve Gospe od Sniga otkrio natpis uklesan u kamenu slovima glagoljice, najstarijega hrvatskog pisma. Istraživao je i razmišljao i došao do svojih prijatelja koji su na tome velikom kamenu pročitali da se kod Gospe okupljala vojska s molitvom prije polaska u rat.

Sjetio se tata priče moga djeda koji je 1945. godine kupio svijeću kandelu kao zahvalu što ga je Gospe od Sniga čuvala u ratu. Postavio ju je u crkvu i od toga dana je svake nedjelje išao Gospi od Sniga pomoliti se za zdravlje svoje obitelji i za sve svoje pokojne. Moj pradjed je također, prije moga djeda, dolazio svaki dan Gospi od Sniga pomoliti se za zdravlje obitelji.

Tu je vjeru primio i moj tata. Kao dijete dolazio je sa svojim djedom i tatom moliti se u crkvici i već preko šezdeset godina svake nedjelje u crkvi Gospe od Sniga pomoli se za zdravlje naše obitelji i za pokoj vječni svim pokojnjima. Nakon što je moj djed umro, moj je tata osjećao da želi nastaviti s našom tradicijom. Danas se moja obitelj svake nedjelje pomoli u crkvici Gospe od Sniga za zdravlje.

Moja obitelj je na više načina povezana s crkvicom Gospe od Sniga. Moji mama i tata su se prije 28 godina vjenčali u našoj crkvici. Iako moja mama nije iz Čišala, kada su tata i ona prvi put došli pred crkvicu, jednostavno su znali i osjetili da je to mjesto na kojem se jedno drugome žele zavjetovati na vječnu ljubav što su, hvala dragom Bogu, i učinili. Mama i tata su nas, svih petero djece (moje dvije seke te mene i moja dva brata) krstili na isti dan u crkvici Gospe od Sniga. Ja sam najmlađi, a kršten sam na isti dan kao i moja starija braća i sestre. Tako smo moje seke, ja i moja braća još više i jače povezani jer svi imamo isti datum krštenja koji se u mojoj obitelji slavi svečano, kao da je Božić ili Uskrs. Gdje god da

se nalazimo moje seke, ja i moja braća, na ovaj datum smo svi doma s našom mamom i našim tatom. Bude nam jako lijepo jer znamo da smo svi zajedno, živi i zdravi i da se jako puno volimo i cijenimo jedni druge.

Nakon što je naša baka umrla 2008. godine, moj tata je razgovarao s mamom i s nama djecom i odlučili smo napraviti oltar za crkvicu Gospe od Sniga. Odmah je dao izrezati kamen, pošteno ga platio i zajedno smo ga dovezli do naše kuće. Kako je crkvica u podnožju planine Mosor, teški kamen, ali i kamene ploče za oltar morali smo voziti u traktoru. Da se ne bi razbio, prekrili smo ga paletama i jako čvrsto zavezali. Dok je moj brat vozio putem, drugi brat je držao ploče, a tata i ja smo stali iza da slučajno ne bi sve to uzbrdicom iskliznulo. Kada smo stigli do stare kuće ispod Mosora, moj brat se zaustavio. Tada smo nas četvorica, moja dva brata, tata i ja, nosili svatko po jedan stup koji je težak otprilike 80 kilograma. Prenijeli smo četiri takva stupa. Oltarna je ploča teška 180 kilograma pa smo ju nas četvorica zajedno jako pažljivo odnijeli s puta sve do crkvice.

Dok smo moja braća, tata i ja postavljali kamene ploče, betonirali i oblikovali oltar, moje seke i mama su čistile oko crkve i stavljale ploče oko drveća za sjedenje. Nakon toga je naš kum isklesao na jednom kamenu „Tebi za ljubav”, na drugome lik Gospe, a na trećem kamenu „Gospe Snježna, moli za nas”. To je naša žrtva i zahvalnost Gospici za blagoslov kojim obasipa našu obitelj.

„Tebi za ljubav” je osnovna misao zahvalnosti i vjere koja je pratila i prati moju obitelj cijeli život i dok smo radili oltar za crkvicu Gospe od Sniga.

Oltar - dar obitelji Kordun

Tragovima poljičke prošlosti

„Vila rustika” - palača i kulturnoumjetnička udruga

Pripremila Andrea Šipalo, 5. r.

U zaseoku Krcatovići nalazi se kasnoantička *Vila rustika* građena na prijelazu iz 5. u 6. st.

Riječ je o palači pravokutnog oblika. Za unutrašnjost zgrada karakteristična je velika središnja dvorana, a pored nje su i pobočne odaje u prizemlju i na katu.

Poznato je da su se i rimska naselja i vile u prvim stoljećima poslijе Krista podizale u agrarnim područjima. Ne računajući Dioklecijanovu palaču, ovo je najveća sačuvana palača u srednjem dijelu južne Hrvatske. Palaču su istraživali djelatnici Zavoda za zaštitu spomenika kulture iz Splita.

U Ostrvici je i crkva svetog Nikole, druga po starini na području današnjih Poljica. Spada u red zaštićenih kulturnih spomenika po svom postojanju. Stara je više od tisuću godina. Smještaju je u početak 11. st., a u svom sadašnjem obliku proširena je 1452. godine.

Poznata je i po tome što se u njenom krugu početkom osamdesetih godina snimao film čuvene hrvatske opere Jakova Gotovca *Ero s onoga svijeta*.

Da je u svojoj prošlosti ovaj dio Poljica bio jednako bogat životom, pokazuju i kameni ostatci crkve i benediktinskog samostana koji datiraju iz 4. st., a pronađeni su u neposrednoj blizini ovog zdanja.

Ostrvica je iznjedrila iz svojih grudi i ponatu djevojku Katu Bobetić čija je sudbina opjevana u trilogiji koju je napisao don Stipe Kaštelan. U toj priči opjevana je poljička prošlost i udaren temelj da poljičko ime nikada ne bude zaboravljen.

Danas je Kula Bobetić samo zdanje koje je prepusteno propadanju, ali željom i voljom zaljubljenika u Poljica i poljičku riječ nadamo se da će se obnoviti u jako i veliko zdanje dostojno svoje prošlosti.

Potaknuti bogatstvom kulturne baštine i radom drugih udruga, grupa zaljubljenika svega poljičkoga, koju

predvode Nenad Krcatović i Mate Mihaljević, osnovala je Kulturnu udrugu „Vila rustika” 25. 6. 2009. g. Udruga djeluje na promicanju ideje o zajedništvu i suživotu sela drevne nam Republike, a prioritetni joj je cilj istraživanje kasnoantičke palače, obnova Kule Bobetića, želja da se starim zdanjima vrati nekadašnji sjaj.

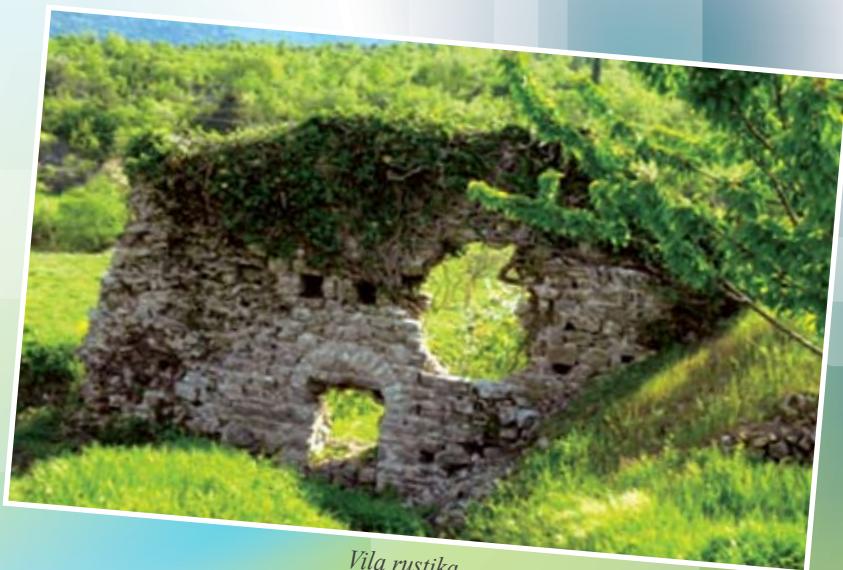
Udruga svoj rad želi približiti mladim ljudima, potaknuti ih da s poštivanjem i ponosom predstavljaju svoj rodni kraj.

Danas Udruga s ponosom ističe da svakim danom broj njenih članova raste i ono što je posebno važno naglasiti jest da članove ne čine samo rođeni Poljičani već i ljudi koji su zavoljeli poljičku riječ i time dokazali da se poljičko ime s ponosom nosi.

U suradnji s dragim prijateljima iz KUU „Mosor” rodila se ideja da i Ostrvica ima svoju kulturnu večer kao nastavak na već nadaleko poznate *Dane Ive Marjanovića*.

Večer je nazvana *Dan Kate Bobetić* kao spomen na našu opjevanu heroinu.

Možete samo zamisliti koja je radost bila u srcima mnogih ljudi kada su članovi KUU „Mosor” iz Gata u prvoj godini postojanja Udruge u skoro autentičnom prostoru u podnožju crkve sv. Nikole, a samo nekih stotinjak metara udaljenih od Kule Bobetića, odigrali svoju predstavu *Prodana djevojka* i time udarili temelj svim dalnjim kulturnim događanjima u našem kraju.

Vila rustika

Promocija Gatskog ljetopisa 2011.

Piše nastavnica Sanja Očasić

U petak 27. travnja u 20 sati u Domu kulture u Gatima održana je promocija Gatskoga ljetopisa. Pod vodstvom profesorice Nikoline Radmilo okupila se skupina mlađih gatskih entuzijasta i pripremila je prvi broj slikovitoga godišnjaka svoga malog *mista*. U bogatim rubrikama upotpunili su sliku o Gatima i događajima tijekom godine. O časopisu su govorili Marina Pivčević, suradnica, Nikolina Radmilo, urednica i Stjepan Mekinić, suradnik i predsjednik PEU Gata. Promociju kojoj su prisustvovali brojni Gaćani i Gaćanke i svi oni koji vole Gata, uveličali su pjevači iz KUU „Mosor” Gata, sadašnji i bivši učenici OŠ „1. listopada 1942.” Čišla. Na kraju programa društvo se okupilo oko slatkih zalogaja i kapljice dobrog pića. Razgovori su trajali dugo u noć.

Športske aktivnosti

Piše Milica Šarolić, 4. r.

Dana 9. svibnja 2012. godine djevojčice 4., 5. i 6. razreda odigrale su prijateljsku utakmicu u malom nogometu. Utakmica se odigrala na igralištu PŠ Kneza Branimira u Brštanovu. Igračice protivničkog tima bile su puno bolje te su i zasluzeno pobijedile. Naime, prvo poluvrijeme smo vrlo dobro igrale. U drugom poluvremenu nas je savladao umor, te smo polako gubile snagu. Na kraju smo iskreno čestitale pobednicama. U hladovini pored igrališta družile smo se sve skupa uz sendviče i osvježavajuće piće. Brzo smo se sprijateljile. Dogovorile smo se da ćemo još više trenirati te biti spremnije u sljedećoj školskoj godini. Dugo ću pamtititi ovo lijepo športsko druženje.

Zimske radosti

Pišu Andrea, Ana, Anamarija B., Antonija, Marina, Anamarija D., učenice 7. r.

Dana 1. 2. 2012. godine u Kostanju i okolici, na radost djece, pa je snijeg, veći nego što su svi očekivali. Odmah su zasjale ideje kako bi se ti dani uljepšali. Odrasli su se sjetili kako bi mogli razveseliti djecu pa su odlučili napraviti stazu koju su nazvali „Kostanjska skakaonica”. Osim djece i odrasli su se opustili u snježnim radostima. Neki su htjeli zabilježiti te sretne trenutke pa su ih snimili kamerom. Te snimke su bile i na dnevniku Nove TV. Snježne radosti su trajale dva tjedna, a poslije toga svi su se ponovno vratili uobičajenom životu.

EKO PROJEKT „LAVANDA“

Piše Iva Tičinović, 3. r.

Učenici Ekološke grupe 3. r. PŠ Kostanje su 26. listopada 2011. godine sadili grančice lavande. Donijeli su potreban materijal: posudice, zemlju, grančice, rukavice i dobru volju. Nakon sadnje, posudice su posložili uza zid školskog travnjaka i redovito ih zalijevali. Kad grančicama naraste korijen, imat će 50 sadnica. Nekoliko sadnica će posaditi u školski vrt kako bi uljepšali okoliš škole, a ostale će prodavati na prodajnoj izložbi za *Dane Mile Gojsalić*.

Učenici Ekološke grupe 3. r. PŠ Kostanje

Prvaši PŠ Kostanje

Ove školske godine u PŠ Kostanje prvaši su najbrojniji razred. Njihova je učiteljica Anka Franić. Ima ih osamnaest, a od toga je deset djevojčica i osam dječaka. Svi su sretni jer su krenuli u školu.

Iva Tičinović, 3. r.

FOTOVIJEST

Dana 28. 3. 2012. učenici 8. r. OŠ „1. listopada 1942.“ posjetili su crkvicu Gospe od Sniga u Čišlima. Povod ovom posjetu bio je priprema teksta *Tragovima poljičkih crkvica* o kojima više donosimo u rubrici *Tragovima poljičke prošlosti*.

Dora Domljan, 8. r.

maŠKARE

ča mogu maškare!

Piše Mate Jerčić, 3. r.

Pokladni utorak, 21. veljače 2012., posljednji je dan maškaranja, veselja, ludila i šarene zabave u našoj školi. I ove godine učiteljice i učenici razredne nastave udržili su svoje kreativne sposobnosti, navukli zanimljive maske i zabavljali se uz glazbu. Bilo je klauna, kauboja, princeza, vila... Nakon plesa pojedinačnim glasovanjem izabrane su tri najbolje maske koje su doatile simbolične nagrade. Prvo mjesto osvojio je Kleme Mandalinić iz 4. razreda, drugo mjesto Luka Goleš iz 1. razreda, a treće Vice Banović, također iz 1. razreda.

Maškare u PŠ Dubrava

Božićna priredba u Tugarama

Piše učiteljica Ivanka Mucić

Školska priredba povodom Božića i Nove godine uvijek je poseban događaj zajedništva učenika, učitelja, roditelja i mještana Tugara. Svaki učenik naše škole uključen je i sudjeluje u programu priredbe. Tako se međusobno još bolje upoznaju i jedni druge podržavaju u prvim oblicima javnog nastupa. Voditeljski par četvrtara sigurnim nastupom vode kroz program i najavljuju učenike koji prezentiraju svoje vještine u recitanju, igrokazima, zbornom i solo pjevanju, plesu i izvedbi prigodnih blagdanskih pjesama na glazbalima. Mali izvođači svojim izvedbama zagriju dlanove i srca publike. Nakon priredbe se druženje nastavlja u školskim prostorijama uz zakusku i ugodne razgovore.

Božićna priredba

Piše Anamarija Begić, 7. r.

Dana 23. prosinca 2011. godine u Područnoj školi Kostanje održala se školska božićna priredba. Djeca od 1. do 8. r. naporno i s radošću pripremala su se da bi se svima svidjela. Recitirali su, pjevali na hrvatskom, talijanskem i engleskom jeziku, glumili. Tekst za igroku „Božić u Poljicima“ napisala je profesorica Marijana Radovčić. Na kraju smo svojim nastavnicima zahvalili poklonima koje smo sami izradili na radionici koju je organizirala nastavnica Ivana Vlahović.

Dan sjećanja na pokojnike

Piše Ante Marasović, 3. r.

I ove smo godine, na Dušni dan 2. studenog, u okviru terenske nastave, posjetili mjesno groblje. Sudjelovali su učenici nižih razreda PŠ Kostanje sa svojim učiteljkama. Posjetili smo posljednja počivališta naših pokojnika, koja su bila prekrivena šarenim cvijećem. Tu su pokopani i neki bivši učenici naše škole. Na njihovim grobovima zapalili svjeće i pomolili se.

Piše Ana Marasović, 7. r.

Nematerijalna baština

Piše Ivana Juričević, 8. r.

Učenici Filmske grupe PŠ Kostanje prošle su se godine u svibnju prijavili na natječaj koji organizira Odsjek za prosvjetu, kulturu, informiranje, šport i tehničku kulturu pod nazivom „Nematerijalna baština”. Ovaj projekt Turističke kulture ostvaren je s ciljem da učenici osvijeste pripadnost svome zavičaju, uče o materijalnoj i nematerijalnoj baštini, jedinstvenoj kulturnoj i povijesnoj vrijednosti kraja u kojem su rođeni. Za natječaj smo izradili dvije prezentacije na kojima su radile učenice 8. r. sa zanimljivim i aktualnim temama „Mudre izreke iz srednjih Poljica” i „Soparnik”. Naše mentorice u ovome radu su bile nastavnice Sandra Perković, Miranda Božić i Ivana Vlahović. Tekst na prezentacijama smo preveli na engleski i talijanski jezik želeći tako da pronađu svoje mjesto i u turističkoj ponudi našega kraja.

S voditeljicom Odsjeka za prosvjetu, kulturu, informiranje, šport i tehničku kulturu mr. Nansi Ivićević

Kao i svake godine i ove smo odlučili pomoći djeci zbrinutoj u Domu Maestral. Najprije smo prikupili novce od kojih smo kupili dječju odjeću i slatkiše, a zatim smo iz svojih voćnjaka donijeli jesensko voće. Svi smo bili sretni i veseli jer smo mogli pomoći djeci koja nemaju topli dom i što smo mogli barem malo razveseliti njihova srca. Dana 18. 11. 2011. g. nastavnica Ivana Vlahović im je odnijela sve što smo prikupili. Djeca su se jako obradovala i bila su zahvalna što smo im i ove godine pomogli i sjetili ih se.

JEDNODNEVNI IZLET

Pišu učenici 3. r. PŠ Kostanje

U svibnju 2011. godine učenici PŠ Kostanje autobusom na kat krenuli su na jednodnevni izlet autocestom prema Drnišu. U Otavicama su posjetili Mauzolej Ivana Meštrovića. Nakon toga išli su u Zvonimirov grad Knin. Obišli su kninsku tvrđavu. Poslije su krenuli prema selu Cetina. Vidjeli su crkvu sv. Spasa iz 9. st. i izvor rijeke Cetine. Putovali su dalje do gradića Vrlike gdje su imali vrijeme za odmor i razonodu.

Zatrpani snijegom

Dana 10. siječnja 2012. godine u selu Gata je pao snijeg. Ceste su neprohodne. Meteorolozi najavljuju snijeg cijeli tje- dan. Zbog snijega se nastava u Gatima i okolnim selima ne će održati. Svi sudionici u prometu moraju biti oprezni!

Pina Beović, 5. r.

MI SMØ NA REDU!

Učenici OŠ „1. listopada 1942.” iz Čišala i predstavnici područnih škola iz Gata, Dubrave i Tugara okupili su se u školskoj dvorani 14. 3. 2012. godine kako bi s ekipom Radio Splita snimili emisiju *Mi smo na redu*.

Emisija je započela osvrtom na geografski položaj i kulturno-povijesni značaj Poljica. Učenici osmog razreda, Dino i Dora djeci su postavljali pitanja o njihovim navikama, načinu života na selu, običajima poljičkoga kraja, igrama, školi, izvanastavnim aktivnostima...

Učenici su predstavljali svoje škole i sela, govorili o poznatim zavičajnim piscima, recitirali, pjevali, smijali se i zabavljali.

Paola Kuvačić, 7. r.

Na snimanju emisije u školskoj dvorani

U našu su školu došli novinari Radio Splita, voditelji emisije *Mi smo na redu*. Cilj nam je bio da našu malu školu predstavimo u bogatstvu zavičajne baštine i hvalevrijednih projekata. Program je tekao, svim učiteljima na licu bio je osmjeh od uha do uha. Osjetila sam da su zadovoljni jer je i meni sve izgledalo savršeno. Na kraju smo voditeljima poklonili unikatni zavičajni suvenir koji smo sami izradili. Bila sam sretna i ponosna.

Ivana Bogdanović, 4. r.

Jedno slovo HHH..., prvašići škole Čišla

Dana 13. 3. 2012. g. počele su pripreme za sutrašnje snimanje radijske emisije o našoj školi. Međusobno smo podjelili teme i pisali natuknice pomoću kojih smo odgovarali jedni drugima na pitanja. Kako bismo bili sigurni da ćemo dobro zvučati, snimali smo se mobitelom. Sutradan su zaposljenici HRT-a Radio Splita stigli u našu školu u Kostanju. Svi smo bili uzbudeni, imali smo veliku tremu koju je simpatični snimatelj svojom vedrinom uspio slomiti. Bili smo sretni što možemo predstaviti svoju školu. Htjeli smo dokazati da su djeca sa sela jednako dobra kao i djeca iz grada. I u tome smo uspjeli. Opisali smo čime se bavimo u slobodno vrijeme i kako pomažemo roditeljima, svoje običaje i kulturu, rekli nešto opširnije o školi i o životu u Kostanju. Pričali smo kako čuvamo naše stare recepte, pripremamo soparnik i raščiku.

Snimanje je proteklo odlično, svi smo sudjelovali i zabavili se. Osjećali smo se kao prava radijska ekipa. Uživali smo slušajući se na radiju.

*Antonija Tičinović, Marina Mandalinić
i Ana Marasović, 7. r.*

Uskrs na izložbi dječjih radova

Piše učiteljica Maja Šimleša

Suradnjom Dječjega vrtića Trešnjica, PŠ Tugare i Udruge za očuvanje kulturne baštine „Sveti Roko” iz Tugara, 15. 4. 2012. ostvarena je izložba dječjih likovnih i pisanih radova o temi „Uskrs”.

Planirano je da se izložba postavi u starom Eko-etno selu Ume u obnovljenoj crkvi sv. Roka, ali je zbog promjenjivih vremenskih prilika održana u prostorijama PŠ Tugare.

Sedamdesetak posjetitelja je u poslijepodnevnim satima uživalo u izložbi koju je prigodnim riječima otvorio dopredsjednik Udruge gospodin Teo Bulić.

Učenici su tako doprinijeli očuvanju ugodnih blagdanskih susreta u svom mjestu, a članice Udruge su se pobrinule da uz domaće uskrsne kolace sve to bude još ljepše i slade.

POZDRAV PROLJEĆU

Pišu učenici 2. razreda PŠ Kostanje

Dana 23. ožujka 2012. učenici nižih razreda sa svojim učiteljcama pošli su u šetnju prirodom. Povod je bio početak proljeća i Dan voda. Krenuli su ispred škole kroz Bujiće, Bliznace i došli do Velikoga kuka. Promatrali su kanjon rijeke

Cetine sa svim čarima. Proljeće je sramežljivo dotaklo pokoji cvjeti i stabla breskve, a ljudi su obavljali proljetne radove. Uživali su u prirodi koja još nije pokazala svoj puni sjaj. Vratili su se uskim poljskim putem kroz Pojine, Ponikve, zaseoke Radovčiće i Begice.

DAN MASLINA

Već tradicionalno u listopadu učenici nižih razreda PŠ Kostanje beru školske masline. Urod je ove godine dosta manji, ali ipak je organiziran integrirani dan „Dan maslina”.

Tematikom masline prožeti su svi nastavni sadržaji tog dana. Ubrani plodovi poslani su u uljaru na preradu. Radujemo se maslinovu ulju, zdravom proizvodu našeg školskog maslinika.

Eколошка grupa, 3. r. PŠ Kostanje

Nastava u gradu Splitu

Piše Matija Radovčić, 3. r.

Dana 14. prosinca 2011. godine, učenici nižih razreda PŠ Kostanje išli su na terensku nastavu u Split. U Gradskom kazalištu mladih gledali su kazališnu predstavu Šapice. Puni dojmova, nakon predstave, slikali su se s glumcima. Poslije su išli u obilazak Dioklecijanove palače i katedrale sv. Duje. Svoju marendu pojeli su na Rivi, uživajući u moru i zaigranim galebovima. Prošetali su i razgledali autobusni i željeznički kolodvor te trajektnu luku.

DAN KAZALIŠTA

Dana 24. studenog obilježavamo Dan kazališta, a učenici petog razreda OŠ „1. listopada 1942.” Čišla izradili su plakate o temi „Kazalište”, a neki su napravili sastavke o temi „Moj prvi posjet kazalištu”.

Milena Alfirević, 5. r.

EKO PROJEKT

„ČUVAJMO VODU JER VODA JE ŽIVOT!”

Piše učiteljica Katica Tičinović

U okviru godišnjeg programa rada Ekološke grupe 3. razreda predviđen je projekt za Dan voda. Naime, učenici su imali različite zadatke koje su sa zadovoljstvom izvršili. Jedna grupa učenika pokusima je istražila svojstva i stanja vode, druga grupa je otkrila nazine izvora voda: Studenci, Vrutak, Bunarić, Širija, Kolovoja, Raspojnik, Lokva u Kostanju te Viřić i Ploče u Podgrađu. Na taj način su shvatili važnost vode u našem sušnom, primorskom zavičaju.

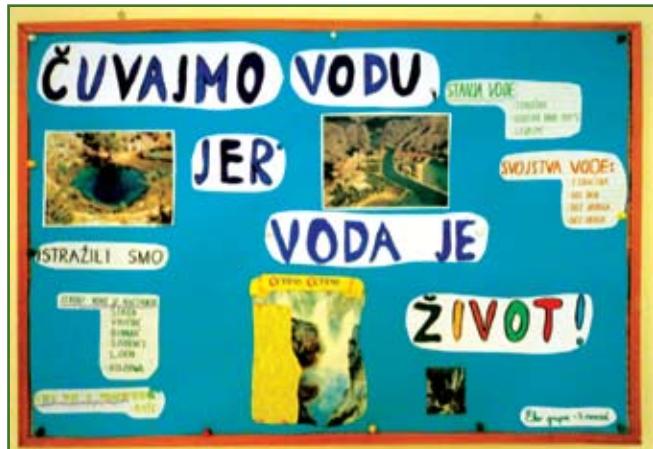
„Ostane li svladana svojim obalama, voda je bogatstvo.
Ako se pak pri olujnoj plimi i poplavi oslobođi okova,
voda postaje katastrofom.”

Phil Bosmans

„Da čitav svijet izgori ostala bi jedino voda,
a u njoj bi ležala klica novog života.”

Seneka

„Hvaljen budi, moj Gospodine, Po sestri Vodi,
koja je vrlo korisna i ponizna i dragocjena i čista.”
Sv. Franjo Asiški, Hvalospjev stvorenja

„Voda je sve i u vodu se sve vraća.”

Aristotel

„Dok piješ vodu, misliš na izvor.”

Kineska poslovica

„Plemenitu čovjeku kap vode je
ocean, zlu je ocean kap vode.”

Indijska poslovica

(Izvor: Žed na izvoru: moja odgovornost za vodu, Franjevački institut za kulturu mira, Split, 2007.)

Svjetski dan voda

Piše učiteljica Daniela Dadić

Ekološka grupa 4. razreda PŠ Kostanje povodom obilježavanja Svjetskog dana voda 2012. godine pod nazivom „Voda i sigurnost hrane”, organizirala je edukativno-likovnu radionicu s ciljem da upozori na problem očuvanja vodenih resursa te zdravijeg i održivijeg načina ishrane.

Ekološka grupa 4. r. PŠ Kostanje

Kratak opis radionice:

Edukativno - likovna radionica povodom Svjetskog dana voda 2012. godine pod nazivom „Voda i sigurnost hrane” obuhvaća razgovor o problemu očuvanja vode i zdrave hrane, odabir materijala i tehnike za rad, podjela zaduženja, izrada likovnih radova te izlaganje na školskom panou s jasnom porukom, educirati i potaknuti učenike i njihove roditelje da počnu aktivno sudjelovati u očuvanju vodenih resursa te zdravijeg i održivijeg načina ishrane.

Dan planeta Zemlje

Ekološka grupa PŠ Kostanje i ove godine obilježit će Dan planeta Zemlje pod sloganom „Čuvajmo zeleno-plavi planet”. Učenici Ekološke grupe s učiteljicom Danielom Dadić već četiri godine aktivno se zalažu za očuvanje našega zeleno-plavog planeta.

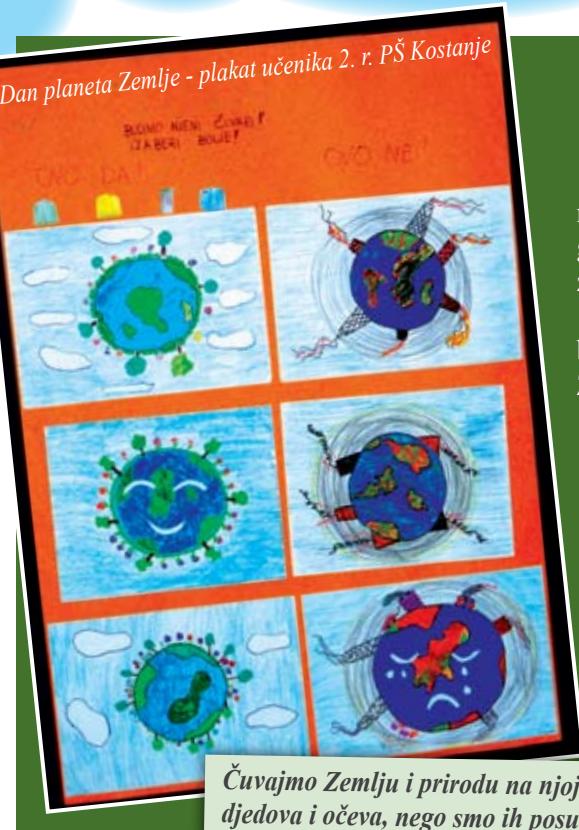
U čast rođendana planeta Zemlje napuhat ćemo i pustiti plave i zelene balone u nadi da će takve boje i ostati. „SRETAN TI ROĐENDAN, ZEMLJO!”

Članovi Ekološke grupe, 4. r. PŠ Kostanje

Čuvajmo Zemlju i prirodu na njoj jer ih „nismo naslijedili od svojih djedova i očeva, nego smo ih posudili od svojih potomaka”!

Posljednji indijanski poglavica Bik Koji Sjedi

Krtočić pun smokava

Piše Milena Alfirević, 5. r., na temelju razgovora s djedom Kažimirom Alfirevićem

Ljeto je, sredina osmog mjeseca i sunce svojom vrelinom stvara umor pa pitam djeda je li prevruće za berbu smokava. „Ovo je vrijeme najbolje za branje ovoga ukusnoga voća”, odgovara djed Kažimir (Kažo). Ja nosim krtočić i pomažem djedu. Djed me uči da pažljivo biram polusuhe smokve višalice (tako se zovu one koje su najbolje za sušenje). One se moraju brati s peteljkom jer se tako mogu čuvati cijelu godinu. Napunili smo krtočić i žurimo kući rasporediti smokve u male plitke gajbice koje moraju biti okrenute prema suncu kao i suncokreti. Smokve se par dana okreću i suše na suncu, a noću se unose u kuću. Nikako ih ne smije stopiti kiša ili noćna rosa jer bi izgubile svoju aromu, okus.

Čim sunce počinje zalaziti, pomažem djedu spremiti smokve u podrum. Nakon nekoliko dana baka pregledava suhe smokve i među njih stavlja lоворов list. Tako spremljenu smokvu možemo jesti cijelu godinu. Smokve se najčešće poslužuju za božićno, korizmeno i uskrsno vrijeme.

Stabla smokve su dugovječna. Neka su stara i preko sto godina. Zimi, u mirovanju, režu im se grane u obliku krošnje. Ispod stabla smokve dodaje se stajsko ili umjetno gnojivo. Od smokve možemo napraviti: džem, rakiju smokovaču, marmeladu, likere, kolače i poslastice. Vrste smokava su: petrovača, poljarica, zimnica, divlja smokva, modrulja, višalica i crnica.

Smokve

Piše Frane Miličević, 6. r.

O, moj Bože! Zar već! Tako vrijeme brzo prolazi i sada nas čeka veliki posao oko smokava. Uh, kad se sjetim onih zelenih listova smokve koje me strašno peku po mojim golim rukama i nogama. Spremam se za branje smokava koje će moja baka osušiti i spremiti za zimu.

Baka nam nosi neke košulje dugih rukava da se malo zaštитimo, ali meni to i nije baš po volji jer je strašno vruće. Nabrali smo pune košare i sad ih moramo isprazniti tako da jednu po jednu smokvu vadimo i stavljamo na lisu koju je moj djed napravio od trstike i malih letava. Složimo smokvu na lisu jednu do druge i ostavimo otprilike desetak dana na suncu da se suše, zatim svaki dan jednu po jednu smokvu okrećemo i lijepo ispravljamo da nam zadrže oblik prave smokve. Kad su smokve suhe, onda moja baka donese mrežastu vreću i toplu vodu. Stavi smokve u vreću pa ih dobro opere u toploj vodi jer ona mrzi mušice koje lete na smokve i ne da ih nama jesti dok se ne operu. E, ja onda ponovo na lisu jednu po jednu ispravljaj, složi, zatim smokve prekrij prozirnom prozračnom bijelom zavjesom i nek' se suše na suncu još dva-tri dana. Osušene smokve baka stavlja u papirnate vreće koje dobro zaveže i stavi na policu u konobi. Najbolje vrijeme za prodaju tih smokava je oko Božića, a meni su najdraže kad ih moja mama za Božić stavi na stol zajedno s osušenim orasima.

LJEKOVITE BILJKE NAŠEGA KRAJA

Pripremila Nediljka Alfirević, 7. r.

(Izvor: Rade Marušić, *Ljekovitim biljem do zdravlja*, 1982.)

Zahvaljujući pogodnom geografskom položaju i klimatskim uvjetima, naša zemlja obiluje ogromnim bogatstvom biljne vegetacije. Od tih biljaka poveći dio je ljekovit. Hrvatska ima jako bogatu tradiciju narodnog ljekarstva, a u posljednje vrijeme se osjeća sve jača tendencija da se ta drevna znanja otmu zaboravu. U naše doba mnoge ljekovite biljke su zamijenjene svakojakim kemijskim sredstvima, ali ipak se ponovno osjeća sve jača potreba za povratkom na prirođan način liječenja koje nam pruža neiscrpno bogatstvo ljekovitog bilja. Ljekovite biljke potrebno je skupljati na njihovim prirodnim staništima. To je posebno važno zato što se svaka biljka u potpunosti može razviti samo na svojim prirodnim staništima. Postoje i uspješni pokušaji kultiviranja pojedinih ljekovitih biljaka, no, primjerice, planinska biljka se nikada neće moći potpuno razviti u nižim predjelima. Zbog toga ona nikada ne će

RUŽMARIN

Pripremila Lara Beović, 6. r.

Ružmarin je samonikla biljka sredozemnih zemalja, najrasprostranjenija je kod nas u Dalmaciji. To je trajni, razgranjeni, zimzeleni grm koji naraste do dva metra. Listovi su mu dugi 2-3 cm, a široki 2-4 mm. U listovima ružmarina nalaze se eterična ulja, a cvjetovi su mu sitni, ljubičastoplavi, a rijede i bijeli. Ružmarin cvate u veljači, a ponegdje i cijele godine. Listove je najbolje brati u svibnju i lipnju. Raste u vrtovima ili cvjetnim loncima. U prošlosti su ga stari Grci i Rimljani koristili za mnoge svrhe: ukrašavanje, ovjenčavanje kipova, a također su tvrdili da poboljšava pamćenje, pa su ga učenici prije ispita upletali u kosu. Prije je ružmarin bio glavni ukras na vjenčanjima, a i danas ga možemo vidjeti. Muškarcima na vjenčanjima je bio ukras za nošnje i odijela, a djevojkama kao vijenac ili također za nošnje i haljine. Ružmarin je kao začin vrlo tražen u talijanskoj i francuskoj kuhinji, ali i u našim kuhinjama. Čak mi je i baka rekla: „Kad spremаш peku, meso ili bilo koje drugo jelo bez ružmarina nije okus potpun.” I stvarno kad se bolje pogleda, neka jela bez ružmarina su kao more bez soli.

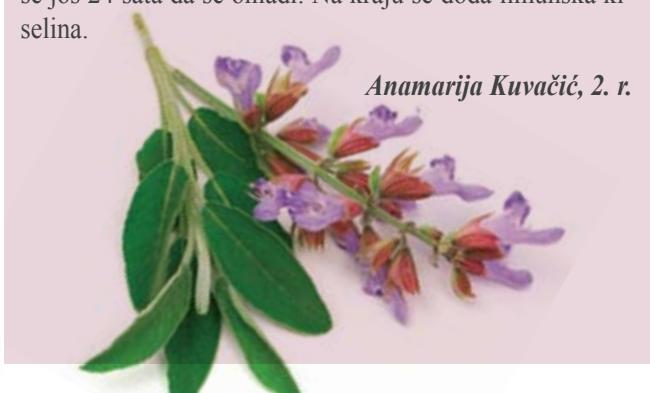

imati ona ista svojstva kao primjeri te iste vrste s prirodnih staništa. Nama najpoznatije ljekovite biljke su: **češnjak, bor, bršljan, cikla, čuvarkuća, dunja, glog, hrast, kamilica, kadulja, komorač, kopriva, lavanda, limun, lipa, ljubičica, maslina, malina, peršin, rotkva, ružmarin, smokva** i još mnoge druge biljke. Kroz razgovor sa susjedima saznala sam više o ljekovitim biljkama koje nas okružuju. Prema pričama stare susjede češnjak čisti krv i smanjuje krvni tlak, a kaže i da uklanja nečistoće u tijelu, što je i znanstveno dokazano. Priče o češnjaku potječu još od davnih vremena jer su ga i u starom Egiptu smatrali svetom biljkom. Za peršin kaže da je ljekovit zato što ublažava grčeve u tijelu i poboljšava probavu. Peršin koji je u svakodnevnoj uporabi raste kao samonikla biljka, ali i kao začinska u vrtovima. U jela se stavlja zato što daje poseban okus i miris koji pospješuje sva jela. Barba Antu su učili da lavanda smanjuje bol na području trbuha, a miris tjera kukce napasnike. Isto kaže i da je lavandino ulje jedan od najskupljih autohtonih hrvatskih proizvoda, a najbolje je za masiranje zglobova i kostiju. Uz to je napomenuo da lavandino ulje ne smije doći u doticaj s očima jer izaziva slijepilo. Za čaj od koprive je rekao kako čisti crijeva, umiruje srce i djeluje opuštajuće. Teta Ljubica kaže da kamilica ublažuje bolove u trbuhu, a da su cikla, grožđe i sve crveno voće zdravi za krv i cirkulaciju, zato što nadograđuju krvne stanice. Rekla je i da čuvarkuća, mala biljka u više nijansi zelene boje bez cvijeta, čisti uho i ušne kanale. Potrebno je samo kapnuti dvije - tri kapljice svježeg ulja u uho i gotovo.

Kako bi liječenje ljekovitim biljkama bilo uspješno, biljku je potrebno ubrati i osušiti, a zatim ju koristiti onoliko vremena koliko je predviđeno za određenu bolest. Svatko od susjeda je imao svoju priču o ljekovitim biljkama, ali su svi skupa dokazali da liječenje prirodnim načinom još uvjek postoji i da nije izgubljeno.

SOK OD KADULJE

Ubere se kadulja, cvijet i list, u doba prve cvatnje tijekom mjeseca travnja. Cvjetovi se potope u hladnu vodu 24 sata. Onda se doda šećer i kuha se do 80 stupnjeva. Ostavi se još 24 sata da se ohladi. Na kraju se doda limunska kiselina.

Anamarija Kuvačić, 2. r.

JESAM LI EKO?

Pripremila nastavnica Damira Drnasin

(Izvor: Upitnik skinut CD-a Bioraznolikost u izdanju udruge za prirodu, okoliš i održivi razvoj „Sunc“ iz Splita)

1. Plastične boce vraćaš u trgovine.	DA	NE
2. Nastojiš iskoristiti stare bilježnice, knjige, neiskorišteni papir, kartonske kutije i sl.	DA	NE
3. U tvojoj obitelji odvojeno se prikuplja papir.	DA	NE
4. U tvojoj obitelji odvojeno se prikupljaju ostatci od pripreme hrane i obrade vrta te ih kompostirate u vrtu.	DA	NE
5. Kada zadnji izlaziš iz neke prostorije u kući, gasiš svjetlo.	DA	NE
6. Gasiš računalo kada si dulje odsutan.	DA	NE
7. Ne ostavljaš računalo i TV uređaje u „stand by“ poziciji.	DA	NE
8. Kada ti je u kući hladno radije ćeš obući još jednu vestu nego dodatno pojačati grijanje u cijelom stanu.	DA	NE
9. U tvojem kućanstvu koriste se energetski učinkoviti uređaji (A klasa).	DA	NE
10. Nastojiš ne trošiti vodu nepotrebno.	DA	NE
11. Obično se: a) tuširaš, b) kupaš,		
12. Prije odlaska u kupovinu pripremiš (ili tvoji roditelji) listu proizvoda koji su ti potrebni.	DA	NE
13. Kada ideš u trgovinu nosiš platnenu vrećicu ili košaru.	DA	NE

14. Ne kupuješ proizvode zato jer su popularni ili dobro reklamirani.	DA	NE
15. Daješ prednost recikliranim proizvodima (papiru, toaletnom papiru i sl.)	DA	NE
16. Brineš se i čuvaš stvari koje imaš te ih nastojiš što duže koristiti.	DA	NE
17. Knjige i časopise razmjenjuješ s priateljima.	DA	NE
18. Na putovanju najčešće koristiš sljedeće prijevozno sredstvo:
a) automobil b) vlak c) autobus d) zrakoplov		
19. U prirodi ne čupaš i ne uništavaš biljke.	DA	NE
20. Kada si u prirodi svoje smeće nosiš nazad sa sobom.	DA	NE

Izračun rezultata Upitnika.

1. DA - 1 bod: NE - 0 bodova	11. a) 1 , b) 0
2. DA - 2; NE - 0	12. DA - 1; NE - 0
3. DA - 1; NE - 0	13. DA - 2; NE - 0
4. DA - 2; NE - 0	14. DA - 2; NE - 0
5. DA - 2; NE - 0	15. DA - 2; NE - 0
6. DA - 2: NE - 0	16. DA - 2; NE - 0
7. DA - 2 NE - 0	17. DA - 1; NE - 0
8. DA - 2; NE - 0	18. b) i c) 2; a) i d) 0
9. DA - 1; NE i NE ZNAM - 0	19. DA - 1; NE - 0
10. DA - 1; NE - 0	20. DA - 1; NE - 0

0 - 14

Nisi baš prijatelj Zemlji. Razmisli koliko otpada svaki dan stvaraš i koliko tvog otpada završi na odlagalištima zagađujući vodu koju pišeš, zrak koji udišeš i tlo na kojem raste hrana koju jedeš. Razmisli koliko energije i vode potrošиш bespotrebno, doprinoseći na taj način bržem i većem zagadivanju i uništavanju svijeta u kojem živiš i o kojem ovisiš.

15 - 23

Na dobrom si putu da postaneš pravi prijatelj Zemlji. Još malo se potrudи, smanji količinu stvari koje kupuješ, ponovno ih upotrijebi i odvojeno prikupljaj papir, staklo, plastiku, organski otpad, pazi i još smanji svoju potrošnju energije.

24 - 31

Pravi si prijatelj Zemlje, samo tako dalje i pouči svoje prijatelje! Jedino ukoliko se većina nas bude ponašala kao ti možemo spasiti naš planet Zemlju.

Govor bez riječi

Ni najljepše riječi
ne mogu ti izreći ono
što procvali šafran
govori o proljeću.

Ni najljepša pjesma
ne daje ti čuti
što priča vjetar
o lišću drveća.

Sva priroda govori.
Ali kto je može čuti?
Tko ima oči, usi i srce
da shvati taj govor?

Phil Bosmans

RODITELJIMA S LJUBAVLJU

(Izvor: Ana Bućević Bašić, Safari duha: knjiga o mudrosti odgoja, Split: Harfa, 2011.)

Djeca koju stalno kritiziraju uče osuđivati.

Djeca koja stalno osjećaju neprijateljstvo uče se tući.

Djeca koja stalno osjećaju strah uče se plašiti.

Djeca koja stalno dobivaju sažaljenje osjećaju samosążaljenje.

Djeca koja stalno nailaze na podsmijeh uče biti stidljiva.

Djeca koja stalno osjećaju ljubomoru uče što je zavist.

Djeca koja stalno osjećaju sram stječu osjećaj krivnje.

Djeca koja su okružena trpeljivošću uče biti strpljiva.

Djeca koja stalno dobivaju podršku stječu samopouzdanje.

Djeca koja stalno doživljavaju pohvalu nauče vjerovati u sebe.

Djeca koja stalno doživljavaju odobravanje uče voljeti sebe.

Djeca koja stalno osjećaju da su prihvaćena uče otkrivati ljubav u svemu.

Djeca kojoj se stalno odaje priznanje umiju pronaći cilj.

Djeca koja vide da se sve dijeli znaju biti darežljiva.

Djeca koju stalno okružuju poštene i pravednost uče što je pravda.

Djeca koja stalno osjećaju sigurnost stječu povjerenje u sebe.

Djeca koja stalno osjećaju prijateljstvo shvaćaju da je svijet lijepo mjesto.

Djeca koja stalno osjećaju spokoj stječu duševni mir.

„Odgoj - suradnja u potpunoj poniznosti”

„Kod odgajanja djece glavna je stvar da im se srce oplemeni, da se zadoje ljubavlju svoga naroda, svoje domovine, ljubavlju svega što je dobro i plemenito.”

Ante Starčević

Pripremila Nediljka Alfirević, 7. r.

(Izvor: Ivan Golub, Najprije čovjek, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1988.)

Odgajanje drugih počinje odgajanjem samoga sebe

Odgajati znači prenositi snagu i uravnoteženost, a to može samo onaj koji to posjeduje. Ako itko treba sebe brižno odgajati, to treba odgojitelj. Odgojitelj mora stalno rasti i razvijati se i u svom mišljenju i u svom djelovanju. Kod odgojitelja nema toga da mu je novi dan mehaničko ponavljanje prijašnjega dana. Svaki se dan iznova živi; svaki dan donosi nove okolnosti i pojave, koje treba iznova assimilirati.

Bez ljubavi odgoj je nemoguć. Bez odnosa ljubavi može se odgojem usavdivati znanje, naučiti odgajanika lijepim manirima, može se formalizirati, no ništa više od toga. Ljubav traži unutarnje stanje postojano i vedro, traži uravnoteženost, lucidnost i snagu duha. Uravnoteženost se traži od odgojitelja, za njom se ide i kod odgajanika. Ona znači sklad sa samim sobom; mir i sklad. Uravnotežen čovjek posjeduje vlastitu jedinstvenost, cjelovitost. Uvijek ide naprijed, razvija se u savršenom sinkronizmu s okolnostima i prilikama. On vlada samim sobom. On, kao i svi ostali, može zapasti u dubine ponora, ali ih uspijeva svladati. Potrebno je da iščeznu razni kompleksi, potiskivanja, osjećaji manje vrijednosti, tjeskobe, agresivnosti i sl. Za uravnoteženošću treba ići svako ljudsko biće.

Svrha odgoja jest odgajanik. Može se dogoditi da svrhom i nesvesno postane nešto drugo, nešto izvan odgajanika: postignuće nekog dometa; red radi reda, a ne radi odgajanika; nadmetanje; odgojiteljeva afirmacija. Tako odgajanik postaje sredstvo.

Odgoj je suradnja u potpunoj poniznosti. U istinskom odgoju ne bi smjeli postojati nadređeni i podređeni. Treba zajedno rasti u istini i nju zajednički tražiti. Odgojitelj mora imati stav duboke poniznosti. Samo ta poniznost dopustit će mu da bude raspoložen i otvoren. Pravi je odgajatelj unutarnje bogat. On daje, a ne misli na primanje. Časti, priznanja, ugled za nj ne smiju imati nikakvo značenje. Nema osjećaja superiornosti i ne želi ništa nametnuti.

Deveti dani Mile Gojsalić

Piše Ivana Vladanović, 8. r.

Čast da svečano otvori 9. dane Mile Gojsalić prošle je godine u srpnju pripala najboljoj učenici naše škole Pauli Katušić koja je kao nagradu dobila mali kip Mile Gojsalić. Naše nastavnice Ivana Vlahović i Daniela Dadić, koje su ujedno i članice KUD-a „Mile Gojsalić“ osmisile su i s nama pripremili cijeli program koji smo prezentirali na godišnjici KUD-a u svibnju. Svi smo zasukali rukave i uhvatili se posla. Ključni pojmovi su nam bili ekologija i baština. Napravili smo prezentaciju o ekologiji i zaštiti okoliša koju smo prikazali roditeljima i drugim mještanima te na taj način željeli potaknuti odrasle da moraju mijenjati neke svoje negativne navike prema prirodi. Dvije učenice, Anamarija Begić i Antonija Tičinović (7. r.) su izvele „Vodin monolog“, pjesmu koju je za tu prigodu napisala nastavnica Ivana, a na gitari ih je pratilo Matej Perić. Naša Filmska grupa je pripremila svoju izložbu fotografija pod nazivom „Tražeći ljepotu“ želeći tako otkriti ljepotu u prirodi koja nas okružuje i koja nas svakodnevno ostavlja bez daha. Fotografije smo i prodavali te smo zarađenim novcem kupili knjige za našu školsku knjižnicu. Posebno smo bili ponosni kada smo prezentirali projekt Ekološke grupe naše škole pod nazivom „Voda mora čista biti da je djeca mogu pit“. Članovi grupe su učenici 3. r., a njihova učiteljica je Daniela Dadić. Na kraju su svi učenici nižih razreda pod budnim okom svojih učiteljica svima podijelili ekološke zastavice i papirnate cvjetice. Bili smo presretni što smo svojim radom pridonijeli toj manifestaciji. Ništa od ovoga ne bi bilo da nema naših vrijednih učiteljica i zato im od srca zahvaljujemo što nas uče da budemo marljivi, poslušni i ponosni na svoju baštinu.

Vodin monolog

*Ja sam voda
 Ja sam oduvijek tvoj najveći dio
 Iz mene si nastao
 Uz mene se osjećaš blagoslovljeno,
 čisto
 Moja prozirnost ti daje utjehu i
 smirenje
 Moj šum je otkucaj tvoga srca
 Ja sam voda
 Ne okreći glavu od mojih izvora
 Zaroni u moju rijeku
 Razbistri misli u mome moru
 Uzmi me u svoje dlanove
 Osjeti moju ljekovitost na svome licu
 Ja sam voda
 Sve što postoji Ja vodim
 Jer ništa ne postoji bez mene
 Reci mi, čovječe, tko ti daje pravo da
 me zagađuješ,
 Da me ubijaš
 Ranjavaš
 Zatrjavaš
 Uništavaš?
 Ili misliš da si veći od prirode, od
 ljepote, od Boga?
 Ne okreći se, tebi govorim,
 Ne budi licemjeran
 Ja sam voda
 Sve čujem, sve znam, ovdje na
 korijenima tvojih pradjedova sanjam
 oduvijek
 Milujem tvoje plodove, tvoje obitelji,
 tvoja buđenja, zemљu
 Ne možeš reći da voliš svoju zemљu
 ako ne poštueš vodu
 Ne možeš voljeti nebo, a mrziti sunce
 Ja sam voda
 Čuvaj me, zaštiti me, budi ponosan na
 mene
 I kada tvoj život postane pustinja, ja
 će ti donijeti oazu
 Jer ja sam voda
 Ja sam TI*

Nastavnica Ivana Vlahović

„Naš svagdanji kruh i naš svagdanji drug“

„(...) On je brižljivo čuvao naše djetinjstvo, hranio našu mladost, ispunjavao nam dane mirisom i nježnošću. On je uistinu bio naš svagdanji kruh i naš svagdanji drug. (...)“

(Nikola Miličević, Kruh)

Piše nastavnica Jadranka Petrušić

Učenici OŠ „1. listopada 1942.“ Čišla i PŠ Gata okupili su se oko bogatih stolova kako bi zajedno blagovali i slavili Dane kruha i plodova zemlje 17. listopada 2011. godine.

Provedbu svojih projekata tijekom školske godine Škola već tradicionalno započinje Danom kruha. Ravnatelj Ivan Sladojević zahvalio se svima koji se uključuju u svaki škol-

SNJEGOVIĆ U PŠ TUGARE

Piše učiteljica Maja Šimleša

U učionici 2. r. PŠ Tugare jedan mali snjegović je na školskoj klupi očekivao dolazak učenika. Bilo je to 2. veljače 2012. kad su prve pahulje dugo najavljuvanog snijega zabi-

jelile Tugare i Dalmaciju. Učenici su se danima prije pitali hoće li snijega zaista biti onako i onoliko kako su najavljivali u vremenskim prognozama. Mali snjegović se pitao gdje su đaci, željno čekajući njihove povike iznenadenja i smijeha. Oni nisu došli tog dana i još nekoliko dana jer se obistinila vremenska prognoza pa je cijela Hrvatska bila danima okovana snijegom i hladnoćom.

ski projekt i s radošću se žrtvuju, u ovim teškim vremenima, dajući od sebe koliko mogu. Na taj način potiču pozitivne vrijednosti i u tom duhu razvijaju suradnju u odgoju onog najvrđnjeg što imaju, a to su djeca.

Uz bogati kulturni program ispunjen kazivanjem poezije, pjesmom i plesom najmlađih članova KUU-e iz Gata, svi su se dobro zabavili i nasmijali.

Roditelji su odabirali najljepše ukrašene stolove koji su na kraju programa simbolično nagrađeni. U molitvi i blagoslovu izrekli su zahvalnost Bogu za darove zemlje i sladili se plodovima vrijednih ruku djece, majki i baka.

Dan kruha u PŠ Tugare

Piše učiteljica Maja Šimleša

Dan kruha i zahvalnosti za plodove zemlje u PŠ Tugare obilježio se kroz nastavne sadržaje u integriranom radnom danu. Mala prigodna svečanost izvedena je uz bogato i maštovito uređen zajednički stol. Zajednička molitva i blagoslov koji je izrekao župnik don Božo Ćubelić doprinijeli su osjećaju zahvalnosti i zajedništva u blagovanju kruha, peciva, kolača, soparnika i voća.

DAN JABUKA

Piše **Lucijan Tičinović, 3. r.**

Svi učenici i učitelji PŠ Kostanje i ove su godine obilježili Dan jabuka. Svaki razred je imao svoj mali projekt. Zajedno sa svojim učiteljima uspješno su obavili svoj zadatak. Učenici 1. i 2. razreda izradili su plakate na zadanu temu. Četvrti su sa svojom učiteljicom ispekli ukusnu pitu od jabuka.

Trećaši su uz pomoć učiteljice napravili pravi, prirodni sok od jabuka. Svaki je učenik donio nekoliko jabuka. Jedna skupina učenika je gulila jabuke, druga ih je rezala na komadiće, a treća je pomoću sokovnika pravila sok. Na kraju smo dobivenim sokom napunili boce. Na boce smo nalijepili naljepnice s natpisom „PRIRODNI SOK“. Sok smo servirali na stol za degustaciju. Zajedno smo uživali u ukusnim delicijama.

Piše **Andrea Matijević, 7. r.**

Svjetski dan jabuka obilježava se 20. listopada. Ta tradicija nastala je u Londonu 1990. godine. Već u starom vijeku bila su dobro poznata ljekovita svojstva jabuka. Po obliku se dijele na okrugle, šiljate, plosnate, rebraste, bez rebara, s dužbokom ili plitkom čašicom. Možemo ih podijeliti i po boji i svojstvu pokožice ploda na crvene, žute, šarene, obojene kao mramor, odnosno, glatke, sjajne, hrapave i masne. Jabuka je vrlo cijenjena zbog svoje arome, slatkoće, ali i ljepote.

Važnost jabuke htjeli smo istaknuti i u svojoj školi. Zato su se svi učenici i nastavnici potrudili da taj projektni dan bude što ljepši. Svaki razred je napravio neko jelo od jabuka. Bilo je savijača, pohanih jabuka, ušećerenih jabuka, soka od jabuke... Viši razredi su na svim satovima, osim što su pripremali slastice od jabuka, izradili nekoliko prezentacija i snimili dokumentarni film o ovome danu.

Pripremljenu hranu smo stavili na zajednički stol, nakon čega ju je don Špiro Čikeš blagoslovio te smo svi skupa uživali u slasticama.

Piše učiteljica **Maja Šimleša**

„Jedna jabuka na dan tjera doktora iz kuće van!“ - pod tim geslom učenici PŠ Tugare su obilježili Dan jabuka. Učenici 1. razreda razgovarali su o važnosti ovog voća u svakodnevnoj prehrani. Pili su sok od jabuke, jeli kolačiće od jabuke i sladili se zdravim, sočnim jabukama. Svi su se složili da je jabuka „baš super!“

Učenici 1. r. PŠ Tugare

Čudno čudo

Piše Ivanka Dinčić, 6. r.

Dana 9. 12. 2012. u školskoj dvorani smo gledali predstavu *Čudno čudo*. U predstavi su izvedeni magični trikovi. Sudjelovali su i neki učenici. Predstava je bila poučna i humoristična. U njoj smo doznali puno zanimljivosti kao npr. da mi možemo i učitelje preteći u znanju. Predstava je izvedena u pet dijelova. Korišteno je mnogo opasnih predmeta tako da je i atmosfera bila napeta. Predstava je trajala samo 45 minuta.

Nastupi Dječjeg zbora „Kostanje”

Piše Marina Mandalinić, 7. r.

U školskoj godini 2011./12. Dječji zbor „Kostanje” može se pohvaliti bogatstvom nastupa.

Prvi koncert u Kučićima bio je humanitarnog karaktera pod nazivom „Mrva dobrote”. Na Dječjem festivalu „Mali Split” nastupili su pjesmom „Školski ples”. Solisti su bili Josipa Begić i Kleme Mandalinić. Osvojili su 2. nagradu publike što je veliki uspjeh jer zbor djeluje tek dvije godine. Organizirali su i natjecanje u pjevanju u Kostanju pod nazivom „Zlatni glas Poljica”. Na „Hrvatskom dječjem festivalu” u Zagrebu u koncertnoj dvorani „Vatroslav Lisinski” nastupili su pjesmom „Slavni kapetan” čiji su solisti bili Roko Perić, Ante Marasović, Filip Gojsalić i Marin Radović. Snimili su pjesmu „Slava Bogu” koju su izveli u Hrvatskom narodnom kazalištu u Splitu.

FUNTANA U PRVINČIĆIMA (Čišla)

Piše Ivanka Dinčić, 6. r.

(Iz razgovora sa Stipom i Slavenkom Kordun)

U Čišlima pokraj potoka stoji stari izvor Brve. Da se ne bi smrzavao zimi, nekad je bio prekriven drvima. Iz izvora je voda odvedena u Vrbicu i dalje do sela Prvinčići (oko 1912.), cijevima do današnje Funtane.

U selu je bilo sedamnaest dimova (kuća) koji su se služili vodom s tog izvora ispod sela, jer u kućama nije bilo vode i nitko nije imao vodovod. Na tom izvoru žene su prale robu na ruke pomoću lukšije (lug - pepeo je služio umjesto praška za rublje) i bruškina (četke za pranje rublja).

Funtana je napajala krave, koze, konje, magarce i ostalu stoku.

Po snijegu i po ledu djeca i odrasli su ustajali u pet ujutro, odlazili na Funtanu po vodu i nosili je u drvenim mašttilima.

Dječje vijeće Grada Omiša

Pišu Lukrecija Bašić, 8. r. i nastavnica Ivana Vlahović

Dječje vijeće Grada Omiša osnovano je 20. studenoga 2008., mandat dječjim vijećnicima traje dvije godine tako da smo sada u drugoj godini drugoga mandata (ukupno imamo 27 dječjih vijećnika izabranih iz škola „Josip Pupačić“ Omiš, „1. listopada 1942.“ Čišla, „Gornja Poljica“ Srijane, po jedan vijećnik iz Tugara, Blata na Cetini i iz Udruge „Prijatelj“. Naše voditeljice su profesorice Ivana Vlahović i Helanda Čović.

Ciljevi rada DGV-a :

- uspostavljanje odnosa međusobnog uvažavanja, slušanja i komunikacije između djece i Grada
- osposobljavanje djece za ostvarivanje svoga prava na izražavanje vlastitog mišljenja
- osposobljavanje djece za donošenje odluka za sebe i druge
- razvijanje odgovornosti kod djece za donešene odluke
- poticanje i razvijanje humanitarnih i volonterskih akcija
- razvijanje ekološke svijesti i ljubavi prema svome zavičaju
- razvijanje svijesti o Gradu kao zajednici svih građana
- upoznavanje načina rada lokalne samouprave
- prepoznavanje i priznavanje prava svim skupinama ljudi koji žive na području našega grada.

Budući da smo ove godine u ožujku održali novu Izbornu skupštinu Društva „Naša djeca“ Omiš i dobili novoga predsjednika za sljedeće četiri godine, nastavnika Josipa Kneževića, odlučili smo vam prikazati naš cijelokupni rad.

Dječji vijećnici su dvaput bili u posjetu Uredu dječje pravobraniteljice u Splitu gdje su se posebno bavili problemom prometne signalizacije u centru grada te vršnjačkim nasiljem.

Organizirali smo humanitarnu akciju „Djeca - andeli čuvari“.

Bili smo pozvani u pozivni centar za koncert koji je organizirao Unicef „Pet dana života“ za djecu Afrike.

Organizatori smo projekta na razini županije „Brinemo li se dovoljno“ koji je vezan za mentalno i psihičko zdravlje djece u kojem pokušavamo pokrenuti izgradnju poliklinike za djecu, a partneri su nam Dječji dom Maestral, Srednja graditeljska i obrtnička škola i Ured dječje pravobraniteljice.

Organizirali smo niz radionica koje se tču elektroničkog zlostavljanja, trgovanja ljudima, ovisnosti, alkoholizma među mladima, vršnjačkog nasilja, dječjih prava i odgovornosti, uvažavanja različitosti, sigurnog planinarenja, a sve to dječji vijećnici imali su priliku dalje prezentirati u svojim školama na satovima razrednog odjeljenja.

Redovito održavamo i organiziramo sjednice na kojima uviđek nazoči gradonačelnik ili njegov zamjenik te dječji vijećnici spremno postavljaju zahtjeve na dobrobit svojih vršnjaka koji se najčešće tču uređenja školskih igrališta, parkova, osvjetljene ulice, izgradnje nogostupa, neadekvatne prometne signalizacije, izgradnje čekaonica za školske autobuse i sl.

Od studenoga prošle godine dobili smo na korištenje prostor u kojem se redovito sastajemo petkom te organiziramo različite radionice, druženja, instrukcije, radimo na našoj akciji. Ovom se prilikom zahvaljujemo Hrvatskom zavodu za zapošljavanje koji je uvidio koliko je važno ulagati u djecu.

Svake godine od 2009. organiziramo povodom Dana grada Natječaj za Najdječje djelo u kojem potičemo humani i volonterski rad među djecom.

Također smo dva puta bili na Susretu dječjih vijeća (Opatija, Zagreb). Najsvečaniji događaj za Dječje vijeće Grada Omiša dogodio se 20. studenoga 2009. godine, na prvi rođendan našeg postojanja, na Godišnjem savjetovanju Koordinacijskih odbora gradova i općina prijatelja djece, povodom 20 godina Konvencije UN-a o pravima djeteta i 10 godina akcije Gradići i općine - prijatelji djece, kada su se dodjeljivala priznanja i povelje za Najakcije. Središnji koordinacijski odbor akcije *Gradovi i općine - prijatelji djece*, koji čine predstavnici Saveza društava „Naša djeca“ Hrvatske i Hrvatskog društva za preventivnu i socijalnu pedijatriju, dodijelilo je Gradu Omišu POVELJU za uzorno provedenu Najakciju 2009. pod nazivom „Sigurnost djece u gradu“ kojom je poboljšan i uljepšan život djece. Akcija je započeta 2009., a s njenim radom smo nastavili i u 2010. godini.

U prosincu prošle godine s volonterima iz Društva „Naša djeca“ organizirali smo 5. Dječji advent u Ilirskom sjemeništu. Suradivali smo s Udrugom „Prijatelj“ te pomagali pri ukrašavanju prostora, izradi božićnih ukrasa i zabavljanju djece izradom čestitki.

U studenome 2011. započeli smo s planiranjem i organiziranjem akcije GRAD KOJI VOLI DJECU u kojoj nam je partner Policijska postaja Omiš, a koju namjeravamo prezentirati ove godine u studenome na Susretu dječjih vijeća. Ovom akcijom želimo posvijestiti odraslima da su dužni poštovati zakon koji ne dopušta prodaju i konzumiranje alkohola i duhana maloljetnicima, te da im ne dozvole klađenje, da zarada nije bitna, već sigurnost i zaštita djece. Mi smo djeca i potrebna nam je pomoć u odrastanju, a najveća nam je želja živjeti u gradu koji uistinu voli djecu.

U RADIONICI „Kakav krasan nakit!”

Zapisale Ivana, Petra, Lucia, Antonia, Danijela,
Nada, Tina, Ivanka, Pina, Lara

Učenici 5. i 6. razreda OŠ „1. listopada 1942.” Čišla posjetili su Etnografski muzej u Splitu 29. 11. 2011. godine. Mujejska pedagoginja Vedrana upoznala ih je s neprocjenjivim hrvatskim blagom vrijednih ruku i običaja. Vidjeli su nošnje iz 18. i 19. stoljeća koje su se nosile samo u posebnim prigodama u Sinju, Vrlici, Hvaru, Poljicima. Djevojke iz Vrlike nosile su

školjke na nošnji kako bi se znalo da su neudane. Čarobni svijet starinskog nakita i ukrasa zadvio je učenice, a učenike je više zanimalo oružje i orude. U mujejskoj radionici „Kakav krasan nakit!” izrađivali su tradicijski nakit iz svoga kraja. Svima je bilo lijepo i zanimljivo od najjednostavnijih stvari kao što su tanka žica, spužva, strugača za suđe i aluminijksa folija izrađivati ogrlice, naušnice, prstenje, narukvice, ukrase za kosu. Iako nije bio pravi, nastavnice su nakit oduševljeno fotografirale i izložile na panou u školi.

PŠ Kostanje u Splitu

Pišu Ivana Juričević i Ivanka Marasović, 8. r.

Dana 23. 3. 2012. g. održana je terenska nastava u Splitu za učenike viših razreda PŠ Kostanje koju su organizirali razrednici Ivana Vlahović i Petar Marušić. Posjetili smo sajam „Gast” gdje smo posebno pozorno promatrali unikatne suvenire te naše prepoznatljive dalmatinske gastronomiske proizvode.

Zatim smo se prošetali starim kamenim splitskim ulicama, zadviljeno promatrali Peristil i katedralu svetoga Duje da bismo došli do Muzeja grada Splita. Vrativši se u povijest našeg dalmatinskog središta, osjetili smo nostaliju za starinama koje polako nestaju. Odjeća, namještaj, tehnologija,

gradnja, kao da je sve to prije „imalo dušu” koja je u današnjem vremenu nestala.

U muzeju smo razgledali i izložbu likovnih radova LIK na kojoj je bio i rad naše učenice 5. r. Monike Radovčić.

Naše zadnje odredište bio je trgovački centar Joker, tj. Kino Cinestar u kojem smo pogledali obiteljskiigrani film *Kupili smo ZOO*. Ponavljajući gradivo vezano za nastavu medijske kulture, otkrili smo različita filmska izražajna sredstva, ali i zaključili kroz poruku filma da se jedino radom i upornošću mogu ostvariti snovi.

Monika Radovčić, 5. r.

Ispred katedrale sv. Duje

Novinarska svaštaonica

Novinarska svaštaonica

DOBRODOŠLICA PRVASIMA

PŠ Tugare, učiteljica Maja Šimleša

PŠ Dubrava, učiteljica Sandra Huđan

PŠ Kostanje, učiteljica Anka Franić

PŠ Gata, učiteljica Nensi Gale

Čišla, učiteljica Marija Škaričić

EKSKUR

Vidjeti, upoznati, steći nova prijateljstva,

Pišu Andrea, Sara, Monika, Martina i Dora, učenice 8. r.

Dana 13. rujna 2011. učenici OŠ „1. listopada 1942.” i PŠ Kostanje krenuli su na ekskurziju u Istru. U Zadru su posjetili Sv. Donata, najvrjedniji spomenik predromaničkoga graditeljstva ranog srednjeg vijeka izvanrednih akustičnih karakteristika, Sv. Stošiju, najveću katedralu u Dalmaciji poznatu po prekrasnom zvoniku koji je sagrađen u dva navrata. Pozdrav Suncu je mjesto s kojega se pruža pogled na Zadarski kanal, otoke i na zalazak sunca čija je ljepota u Zadru posebno poznata. Morske orgulje kojima za razliku od običnih orgulja pogonjenih mješovima ili zračnim pumpama energiju daje more, odnosno valovi, nalaze se na zapadnom dijelu zadarske rive. Prvi dan puta završio je u hotelu Valdaliso u Rovinju.

Drugi dan odlaze u jamu Baredine, geomorfološki spomenik prirode i prvi speleološki lokalitet Istre, uređen za turističku namjenu, a nalazi se kraj mjesta Nova Vas, između Poreča, Višnjana i Tara. U njoj su vidjeli mnoštvo stalagmita i stalaktita. Na samom kraju špilje upoznali su endemičnog vodozemca, čovječju ribicu. Tijelo joj je jeguljasto i bijele boje, a diše vanjskim škrugama.

Nakon posjeta jami Baredine odlaze u Motovun, maleni gradić smješten na brežuljku. Uz višeminutno penjanje na sam vrh došli su do najbolje sačuvane srednjovjekovne istarske utvrde, koja se razvila na vrhu strmog brežuljka. Utvrde na mjestu današnjeg Motovuna su gradila plemena Iliri i Kelti. S te utvrde imali su prekrasan pogled koji sažima sve te ljepote motovunskog kraja u jednu prelijepu cjelinu. Izmoreni od penjanja i hodanja jedva su dočekali ručak u tradicionalnom istarskom restoranu.

Hotel, večera, disk...

Treći dan posjetili su Poreč i Rovinj, a cilj im je bio upoznavanje kulturne baštine gradova. Prvo odredište Eufrazijeva bazilika, jedan od najočuvanijih spomenika ranobizantske prošlosti na Sredozemlju. Izgrađena je u 6. st. u vrijeme biskupa Eufrazija i cara Justinijana. Godine 1997. proglašena je svjetskom baštinom pod zaštitom UNESCO-a.

Šetnju nastavljaju ostacima rimskog trga (forum) s Marsovim i Neptunovim hramom koji su sagrađeni u 1. st. Pogledom prate Tri kule: Sjevernu, Južnu i Peterokutnu, sagrađene u 15. st., danas u najmu restorana i kafića. Zaustavljaju se ispred Istarske sabornice koja je služila za zasjedanje regionalnog parlamenta, a danas je izložbeni prostor i koncertna dvorana.

Zaštitni znak Rovinja je crkva sv. Eufemije.

Dugo iščekivani polazak

Zadivljeni ljepotom jame Baredine

Čovječja ribica

Motovunske zidine

Z I J A 8. r.

doživjeti, osjetiti, provesti se...

Sveta Eufemija rođena je oko 290. godine u maloazijskom gradu Kalcedoni. O životu svetice ne postoji puno povijesnih podataka, ali legenda kaže da je u 800-toj godini do obala Rovinja doplutoao mramorni sarkofag. Sarkofag s njezinim tijelom pohranili su u crkvi sv. Jurja, koja je nešto kasnije nazvana crkva sv. Eufemije.

Četvrti dan odredište su im Brijuni i Pula. Upoznali su sve čari brijunskog arhipelaga. Brijuni su grupa od 14 malenih otoka. Brijunsko otoče proglašeno je nacionalnim parkom 1983. god. Otoče obiluje mediteranskom vegetacijom, a osobito zanimljiv bio im je safari park. Poslije Brijuna posjetili su grad Pulu koji je najveći grad Istarske županije, s dugom tradicijom vinarstva, ribarstva i brodogradnje. Grad je nadaleko poznat po sačuvanim rimskim građevinama od kojih je najpoznatiji amfiteatar iz 1. st., šesti u svijetu, popularno nazvan Arena. Počela se graditi za vrijeme cara Augusta, dograđena u vrijeme Klaudija.

Peti dan krenuli su prema Opatiji i Senju. Poslije obilnog i slasnog ručka s pogledom na Velebitski kanal krenuli su prema Čišlima i Kostanjima.

„Kad prevrtimo film, možemo samo reći: bili, vidjeli, upoznali, doživjeli, osjetili, stekli nova prijateljstva.... ma proveli se. Cijelo putovanje pratila su nas četiri budna oka naših ravnica, Sanje Očasić i Ivane Vlahović i na tome im veliko hvala.”

Ispred Eufrazijeve bazilike u Poreču

Maketa Pule

U Opatiji

Briškula u Senju

Noćni provod u disku

NAGRADE I POHVALNICE ZA „NAJ DJEČJE DJELO”

Nagrade i priznanja za „Naj dječje djelo” dodjeljuju se da bi se poticala solidarnost, humanost i volontiranje među djecom osnovnoškolskog uzrasta.

I ove su godine učenici OŠ „1. listopada 1942.” Čišla i PŠ Gata te PŠ Kostanje zaslužili nagrade i pohvalnice za djela nesebične pomoći i solidarnosti.

SKUPNE POHVALNICE I NAGRADE

OŠ „1. listopada 1942.” Čišla i PŠ Gata tijekom cijele školske godine sudjelovali su u zajedničkom projektu pod nazivom *Zavičaju s ljubavlju*. Izrađivali su zavičajne suvenire na likovnoj radionici i sudjelovali na prodajnim izložbama sa svojim radovima. Prikupljenim novcem nadopunili su knjižni fond školske knjižnice.

Ekološka grupa 3. r. PŠ Kostanje organizirala je projekt pod nazivom *Lavanda*. Sami su uz nadzor svoje učiteljice donijeli potreban materijal, zasadili grančice lavande, redovito se brinuli o njima i uzgojili 50 sadnica. Prodali su ih na prodajnoj izložbi tijekom kulturne manifestacije *Dani Mile Gojsalić*. Novac su poklonili za potrebe škole.

Filmska grupa PŠ Kostanje organizirala je tijekom prošle školske godine izložbu fotografija pod nazivom „Tražeći ljeput”. Iskoristili su svoj talent, pronalazili pejzažne motive koji obilježavaju poljičku baštinu. Od prodaje fotografija kupili su knjige za školsku knjižnicu.

Svi učenici i učitelji PŠ Kostanje tijekom ove školske godine intenzivno, s puno veselja i kreativnosti radili su na projektu „Pretci i potomci”. Učenici su skupljali stare fotografije iz života svoga sela i pravili razredne albume sa svojim pretcima. Posebno se ističe trud oko izrade različitih poljičkih suvenira, originalnih i maštovitih, koje su učenici dragovoljno dolazili izradivati i subotom, a koji su također namijenjeni kupnji onoga što je školi najpotrebnije.

POJEDINAČNE POHVALNICE I NAGRADE

Ivana Jerčić, učenica 8. r. PŠ Kostanje pravi je primjer djevojčice kojoj nikada ništa nije teško bez obzira radi li se o volontiranju u različitim projektima za školu, pomaganju prijateljima ili susjedima.

Anamarija Dujmović, učenica 7. r. PŠ Kostanje posebno je talentirana za slikanje. Bila je voditeljica projekta oslikavanja starih školskih ormara likovima iz lektira koji su nakon njenih poteza kistom zasjali i uljepšali razrede naše škole.

Od maskenbala do ketchup-a

Kad osmaši iz Kostanja piruju

Piše Ivana Jerčić, 8. r.

Svake godine u Kostanju su popularne maškare. Mještani se maskiraju, plešu, pjevaju i zabavljaju. A ove godine smo bili popularni mi - učenici 8. razreda i naša hvalevrijedna razrednica uvijek spremna za dobar provod i tulumarenje.

Vikend prije korizme organizirali smo svatove koji su uz pratnju harmonikaša (Ante, svaka ti čast!) i bubenjara obišli cijelo selo i zaradili za janje. Barjak se vjatorio cijelim putem, mladoženja je iscrpljen, mlađenka pod dojmovima jer nije očekivala od *Orhideje* (inače cvjećarnica) tako dobar buket. Roditelji u suzama, ali se ne predaju, polako se mire sa sudbinom. Svatovi plešu u kolu, pjevaju, mještani oduševljeni, pravo je veselje. Susjede bacaju bombone, oni malo imućniji daju koju kunu, a tu i тамо se nađe i boca vina. Iznos se buklje, postajemo glavna atrakcija u selu. Znaju

Kostanjci što valja. Malo-pomalo, spušta se noć. Mi obavismo svoju dužnost i sretno se vratimo kući. Selo smo digli na noge (doslovno) i time se ponosimo. Nije bilo lako, ali je isplativo jer... za 10 dana prvi put, ali (dobro protrljajte oči) prvi put u Kostanje dolazi dostava brze hrane (ipak smo odustali od janjetine) iz Omiša. A tko to za nas ne bi učinio i došao?! Pitam se... *Ketchup* je pripremio šest jumbo pizza, još toliko porcija čevapa, još toliko pića i još toliko poklona za svatove. Puno smo im zahvalni na tome. Nabacili smo i još koje kilo na sebe te siti i pijani vratili se kući. Dan kao stvoren za nas. Blago našim roditeljima, a i nama! Znamo da ste ljubomorni, ali treba to sve zaslužiti.

Eto tako smo još jednu curu udali, još jednog momka oženili i pošteno se zabavili. Još jednom veliko HVALA razredu, razrednici, Marijani na palačinkama i svim dobro raspoloženim mještanima i uslužnim djelatnicima *Ketchup-a*.

Osmijeh sve govori

Kad učionica postane jedaonica

HAGIOTERAPIJA

Piše Ivana Marasović, 8. r.

U četvrtak, 17. 11. 2011., u našoj Područnoj školi Kostanje, učenici sedmoga i osmoga razreda, zajedno sa svojim razrednicama, Ivanom Vlahović i Marijom Milavić, drugim učiteljima, ravnateljem Ivom Sladojevićem i pedagoginjom Jasminkom Mladinov, saslušali su predavanje koje je vodila profesorica Ana Perišić o ovisnosti kroz hagioterapiju. Ovisnost je snažna, poremećena želja ili neutaživa čežnja za uzimanjem neke supstance. Postoje razne ovisnosti: o kocki, alkoholu, drogama, cigaretama, internetu, televiziji, društvenim mrežama... Ovisnost se odražava na ovisnikov život, uništava i ozbiljno šteti čovjekovom mozgu i zdravlju. Osim što mu uništava zdravlje, ovisnik s vremenom izgubi prijatelje i obitelj, udaljava se od njih i živi u svome svijetu u kojem ga uveseljava jedino uzimanje svoga poroka. Ovisnost se može liječiti, a jedna od metoda liječenja je i hagioterapija.

Hagioterapija je hrvatski model znanstvenog istraživanja i terapijskog djelovanja na području čovjekove duhovne dimenzije. Utemeljitelj te metode je prof. dr. Tomislav Ivančić. Centar za hagioterapiju je u Splitu (CHTS). Metoda hagioterapije proizlazi iz toga da čovjeka treba liječiti iz središta osobe, iz njegove duhovne dimenzije gdje se nalazi sloboda, a tek onda tjelesno. Od mladog čovjeka se očekuje mnogo pa je on pod pritiskom. Današnji moderni način života uključuje to da roditelji mnogo rade, a da se djeца odgajaju u vrtićima i školama, što često ne rezultira zdravim djetetovim životom. Svaki čovjek je jedinstveno biće, sastoji se od duha, duše i tijela. Svatko može svoj život, uz rad i trud, proživjeti tako da maksimalno iskoristi svoje vrijeme i prihvati najprije sebe kao darovano, željeno Božje dijete pa tek onda i ostale oko sebe bez predrasuda. To je ono čemu nas hagioterapija podučava.

Predavanje je bilo podjednako poučno i učiteljima i učenicima

Dojmovi nakon predavanja

Predavanje je bilo poučno i zanimljivo. Profesorica nas je na mnogim primjerima naučila kako smo originalni, neponovljivi i posebni. Moramo prihvati sebe onakvima kakvi jesmo, sa svim svojim talentima, sposobnostima i manama. Ali ono što je najvažnije, trebamo prihvati svoje pogreške i više ih ne ponavljati. Predavanje nas upućuje u život koji je problematičan i težak. Uči nas kako se nositi s uvredama naših prijatelja i najbližih članova obitelji. Pouka ovoga predavanja je da smo svi mi željena djeca i da život koji nam je Bog darovao moramo iskoristiti na najbolji mogući način.

Josip Tičinović, 8. r.

Ovakva su predavanja posebno potrebna jer problemi na koje nailazimo u odgoju djece, bilo da smo roditelji, učitelji ili se s djecom samo susrećemo, su sve teži i zahtijevaju sagledavanje svake osobe u njenoj cijelosti - fizičkoj, psihičkoj, etičkoj, socijalnoj i duhovnoj. Najprije mi odrasli trebamo osvestiti sebe, zavoljeti se, oprostiti, a tek onda možemo svu ljepotu života prenositi na našu djecu. Njima je najpotrebnija ljubav, a ako je nismo osvijestili u sebi, ovo je jako dobar put da to i ostvarimo. Ovakvih nam predavanja (radionica) nedostaje, ne samo da bismo bili bolji učitelji svojim učenicima, već i da bismo u svom svakodnevnom „odraslom svijetu“ bili bolji ljudi. Ovaj projekt trebao bi biti uvršten u *Godišnji plan i program* svih naših škola te u njega uključiti i roditelje jer su oni vrlo često, suočeni s problemima svoje djece, dovedeni u situacije iz kojih ne vide izlaza. Ako želimo dobro našoj djeci, i ako želimo da odrastu u zadovoljne, svjesne i produhovljene ljude, ovakvom projektu svakako treba dati priliku da nam u tome pomogne. Činjenica je da u *Nastavnom planu i programu* učimo naše učenike mnoštvo podataka (potrebnih, ali nažalost i nepotrebnih), ali tko će ih naučiti biti sretan?

Ivana Vlahović, prof.

prof. Ana Perišić

Kreativne radionice

Piše Ivana Juričević, 8. r.

Nastavnice Ivana Vlahović, Daniela Dadić i Marijana Radovčić u PŠ Kostanje prije početka božićnih blagdana pokrenule su kreativnu radionicu potaknuvši u svojim učenicima želju za stvaranjem. Naučili smo kako sa stvarima koje nas okružuju i koje gotovo ne primjećujemo, možemo napraviti lijep ukras ili nekoga usrećiti poklonom. Izrađivali smo božićne kuglice, staklenke i kutije s božićnim motivima i tako u sebi probudili kreativnost za koju neki i nisu znali da je imaju. Na kraju božićne priredbe iznenadili smo ravnatelja, pedagoginju, učitelje, školskog majstora i čistačice poklonivši im naše radove. Tako smo naučili i da je lijepo dobiti poklon, ali je još ljepše darivati.

Radionice su se nastavile, ali s motivima iz našeg zavičaja i baštine. Oslikavali smo boce za maslinovo ulje i tekstilne vrećice koje na sebi nose lijep dječji crtež i poučnu poljičku poslovicu. Namjera nam je da tijekom 10. dana Mile Gojsalić u srpnju ove godine napravimo prodajnu izložbu naših radova te prikupljenim novcem obogatimo našu školsku knjižnicu.

Oslikane ekološke vrećice

LINUS SOKO

Piše Anamarija Dujmović, 7. r.

PŠ Kostanje nastavila je biti kum našem Linusu Soko iz Tanzanije i ove godine. U siječnju smo prikupili 902,00 kn za njegovo daljnje školovanje te smo iznos uplatili Misionarskoj udrudi „Kolajna ljubavi“. Udruga nas je i izvjestila o tome kako je naš kum i kako napreduje njegovo školovanje. Za Božić smo mu mogli poslati paket koji je smio biti težak pola kilograma. U njemu se nalazilo 20 dkg kiki bombona, naš hrvatski kockasti nogometni dres i flomasteri. Sigurni smo da smo mu poklonom izmamili osmijeh na lice. Linus nam je poslao pismo u kojem je pisalo:

Dragi prijatelji,

puno hvala na vašoj pomoći. Presretan sam da mogu nastaviti sa školom. Najdraži predmet mi je svahili, materinji jezik. Imam braću i sestre. Svaki dan pješaćim do škole 45 minuta i natrag. Volim učiti. Jako volim igrati nogomet i rukomet.

Hvala!

Vaš Linus Soko

Mi smo bili jako sretni i ponosni što smo mu mogli pomoći. Naravno, i dalje ćemo pomagati Linusu i tako učiti biti nesebični i činiti dobra djela.

Koncert „Pet dana života”

Piše Nikolina Tičinović, 8. r.

Neljudski je zatvoriti oči, hrabro je otvoriti ih i pomoći onima kojima je pomoći potrebna. Jeste li se zapitali ikada tko smo mi na ovoj zemlji? Kakav trag ćemo ostaviti poslije sebe? Hoće li nas pamtitи naši potomci? Jesmo li dali sve od sebe u ovom zemaljskom životu? Mi, nebitna bića kako nas nazivaju odrasli, odlučili smo pomoći onima kojima je to zaista potrebno. Unicefova humanitarna akcija za pomoći djeci iz Afrike izazvala je i potaknula mnoge ljude na razmišljanje, a mi smo svojim sudjelovanjem opečatili svoje srce. Koncert pod nazivom „Pet dana života” održan je 4. listopada 2011. g. u Spaladium areni. Nastupili su Gibonni, Psihomodopop, Libar, Hari Rončević, Belan&Fiumens i mnogi drugi.

Bili smo svjesni koliko smo pomogli svojim prisustvom. Nitko nam nije mogao oduzeti to zadovoljstvo i sreću nakon učinjenog dobrog djela. Dok je naša razrednica Ivana Vlahović u Pozivnom centru odgovarala na pozive dobrih ljudi, mi smo se uspjeli probiti u prve redove i uživati u glazbi i fotografijama iz Afrike.

S nestrljenom iščekujemo početak koncerta

Ne možemo „popraviti” svijet, ali se nadamo da će nas život djece iz Afrike potaknuti da makar razmislimo jer mnoga je bezbrižno djetinjstvo tek neostvareni san. Zbog nasilja u obitelji mnoga djeca bježe od kuće, žive na ulici bez hrane, pića i krova nad glavom. Neki završe u domu za nezbrinutu djecu ili kod udomitelja. Zna se dogoditi da, kada dijete pomisli da će napokon dobiti normalnu obitelj koja će mu pružiti ljubav, postane rob pa ga iskorištavaju radom ili ga zlostavljuju. Posebno je težak život djeci u Africi koja sa samo pet kuna mogu preživjeti pet dana. Procjenjuje se da svakih sedam minuta umre jedno dijete od gladi. Mnoga djeca ne idu u školu, ne znaju ni čitati ni pisati, ne znaju što je to mobitel, računalo ili internet. Nikada nisu čuli za slatkiše, a pogotovo ih pojeli. Neki su ostavljeni na milost i nemilost prolaznika. Moramo razmisljiti kako mi možemo nekome uljepšati dan, izmamiti osmijeh, pomoći u nevolji, biti dobar prijatelj, sestra, brat, kći, sin.

Razmislite koliko biste učinili da svaki dan napravite nekoliko malih, sitnih, ali dobrih djela za koja će vam trebati samo malo vašega slobodnoga vremena. Tako ćete postati bolji ČOVJEK.

Na koncertu

KOZJE MLJEKO

Pripremila Nediljka Alfirević, 7. r.

Poljičani su oduvijek uzgajali domaće životinje, bilo za prodaju bilo za prehranu, od kojih su nadaleko najpoznatije i najbrojnije koze. Svi smo primijetili da kozje mlijeko ima neobičan i karakterističan miris, a potječe od kapronske masne kiseline koja je prisutna zbog spontane razgradnje mlječne masti. Udio mlječne masti u kozjem mlijeku iznosi od 2,5 do 4,5% što je znatno više no u krvljem mlijeku, a to ujedno pridonosi i boljoj probavljivosti.

Svi smo se naslušali priča starijih ljudi koji govore kako je kozje mlijeko zdravo. Jedan od njih je i barba Ante iz Donje Ostrvice koji već dugi niz godina uzgaja koze. Iz razgovora s barba Antonom saznala sam mnogo o kozama. Njegovi unuci

ga piju svako jutro i svaku večer. Barba Ante zna što radi, koze uvijek biraju hrani i ne jedu svašta. Zbog toga se kozje mlijeko preporučuje u prehrani djece i bolesnika koji pate od srčanih bolesti, fibroznih cista, bolesti žući, pluća. Mliječna mast kozjeg mlijeka sadrži i linolnu kiselinsku za kosu. Dokazano mu je antikancerogeno djelovanje. Ono je dobar izvor kalija, esencijalnih minerala. Samo s jednom čašom kozjeg mlijeka osiguravamo 498,7 miligramu kalija, što iznosi 14,2 % potrebne dnevne vrijednosti. Na ljekovitu moć kozjeg mlijeka upozorio je i Hipokrat. Već u 19. st. liječenje sirutkom pomagalo je kod reume, gihta, ali i kod tuberkuloze. „Eh, pa nisu stari ljudi bili glupi!” poznata je poljička uzrečica. Stari Poljičani možda nisu bili obrazovani, ali su o životu znali mnogo više nego mi danas. Svi bismo trebali nakratko ostaviti modernu tehnologiju i posvetiti se onome što se prije koristilo, a danas je potrebnije no ikada.

Oslikavanje učionica

Piše Marijana Radovčić, prof.

Djeca su male tvornice mašte i kreativnosti koje treba stalno poticati. U našoj PŠ Kostanje postoji dosta nadarenih učenika i nastavnica Ivana Vlahović odlučila im je dati šansu da taj svoj talent pokažu na najbolji mogući način. Povodom Dana djeteta odlučila je s mlađim slikaricama pokrenuti akciju oslikavanja starih ormara likovima iz lektire. Ubrzo je učionica hrvatskoga jezika postala pravi mali likovni atelje. Voditeljica projekta bila je učenica sedmog razreda Anamarija Dujmović, inače naša najpoznatija i najnagrađivanija slikarica, a glavne suradnice su joj bile učenice osmog razreda Ivana Juričević i Franciske Dujmović, učenica šestog razreda Ema Jerčić i učenica petog razreda Petra Gojsalić. Ugodnoj atmosferi doprinijele su i ostale vrijedne učenice sedmog razreda. Nakon nekoliko dana učionica je dobila izgled nekog novog svijeta iz mašte. Stari oronuli ormari dobili su novi izgled i postali su domovi Malog princa, Omiških gusara, Divljeg konja, Bijelog klauna, Malika Tintilinića i ostalih svoj djeci dragih prijatelja iz knjiga.

Ovaj projekt je bio još jedan od dokaza da dječje ruke i njihova razigrana mašta zbilja mogu od male nevidljive kapljice napraviti najljepši i najsjajniji slap i od Pepeljuge stvoriti najljepšu princezu.

Slavne sedmašice

Anamarija Dujmović

Ema Jerčić i Petra Gojsalić

Franciska Dujmović

Posjet Gradskoj knjižnici Marka Marulića u Splitu

Pišu Ivana Bogdanović i Kate Jerončić, 4. r.

Dana 21. 10. 2011. godine učenici OŠ „1. listopada 1942.” Čišla od 4. do 8. razreda posjetili su *Gradsku knjižnicu Marka Marulića* u Splitu. Knjižnica je dobila ime po „ocu hrvatske književnosti” Marku Maruliću. Godine 1951. osnovana je gradска knjižnica po imenu *Posudbena biblioteka*. Zatim 1962. godine dobiva novi naziv *Narodna knjižnica u Splitu*, a tek 1993. godine dobiva današnji naziv. No 1998. godine dolazi teška situacija kada je iseljen središnji odjel, a 65 000 svezaka je bilo pohranjeno u kutije.

U knjižnici nas je dočekala dipl. knjižničarka Helena. Već na prvi pogled knjižnica nas se jako dojmila. Jako je lijepo uređena. Posebno nas se dojmio odjel s računalima, CD-ovima i DVD-ima. S knjižničarkom smo razgovarali o Mjesecu hrvatske knjige i odgovarali na pitanja. Pogledali smo prezentaciju o Grigoru Vitezu povodom pjesnikovog 100. rođendana i poslušali spot TBF-a *Rižot s plodovima knjiga*. Nakon toga krenuli smo u razgledavanje knjižnice. Ugodno smo se iznenadili kad smo čuli da se u knjižnici mogu posuditi CD-ovi i DVD-ovi. Budući da mi jako volimo svoju malu knjižnicu, bilo nam je drago vidjeti tako veliku i bogatu knjižnicu. Ni slutili nismo da ima tako puno odjela. Knjižničarka nam je rekla da u knjižnici ima najviše studenata jer тамо uče za ispite. Također nam je rekla da imaju dramsku grupu i da članovi knjižnice mogu raditi besplatno na računalima. Svi smo se obradovali kada smo saznali da možemo čitati razne časopise. Bilo je jako lijepo kada smo na kraju mogli čitati knjige. Ova knjižnica je svakako nadmašila sva naša očekivanja. Nakon izlaska, svi smo se zajedno fotografirali.

GRADSKA KNJIŽNICA MARKA MARULIĆA

Obilježavanje 40. obljetnice smrti pjesnika Josipa Pupačića

Panorama Škole Čišla

U Mjesecu hrvatske knjige, koji svake godine proslavljamo od 15. listopada do 15. studenoga, ove godine smo obilježili 40. obljetnicu smrti pjesnika Josipa Pupačića (Slime, 19. IX. 1928. - Krk, 23. V. 1971.) prigodnim panoom u hodniku škole. Njegove lirske pjesme bogate su dubokim doživljajima vlastitoga djetinjstva i ljubavlju prema rodnom krajoliku. Poznate njegove zbirke pjesama su *Kiše pjevaju na jablanima*, *Mladići*, *Cvijet izvan sebe*, *Oporka*, *Ustoličenje*, *Moj križ svejedno gori*, *Uspravan hod*.

Mladi knjižničari

Zvjezdano selo „Mosor”

Piše Danijela Kuvačić, 5. r.

Piše učiteljica Ivanka Mucić

Dana 11. svibnja 2012. godine učenici OŠ „1. listopada 1942.” Čišla i PŠ Gata išli su na terensku nastavu na Zvjezdano selo. Dio Mosora na kojem se smjestila Zvjezdarnica naziva se Makirina, a ime je dobila po makiji, vazdazeleenoj šikari u području sredozemne klime. Prolazili smo kroz predio Smovo između Gata i Dubrave. Dok smo se vozili, s nastavnicom Sanjom Očasić ponovili smo znanje o krškim reljefnim oblicima, a karakteriziraju ga flišna polja. Flišna polja zadržavaju vodu pa se ona skuplja u potok Smovo koji završava vodopadom Ilinac. Putem smo vidjeli crkvu sv. Klementa, u njoj je pisan Poljički statut.

U Zvjezdanom selu dočekao nas je gospodin Tomislav Nikolić i podijelio nas je u dvije grupe. Prva grupa učenika od 1. do 4. razreda išla je na predavanje o Sunčevom sustavu, a predavanje je održao astronom, čovjek koji se bavi istraživanjem svemira. Dok je prva grupa bila na predavanju, druga grupa učenika od 5. do 8. razreda bila je na terasi Zvjezdarnice. Teleskopom su promatrali Mosor, planinarsko sklonište Vickov stup, brdo Perun, plažu na otoku Braču i Split. Zatim su raspravljali o najvećem vrhu planine Mosor. Svi su mislili da je najveći vrh Sv. Jure, ali su tu doznali da je najveći vrh ipak Veliki Kabal. Nakon toga su se grupe zamijenile.

Predavanje je bilo vrlo zanimljivo i poučno. Na kraju su se svi okupili i napravili jednu zajedničku fotografiju.

Sunčan jesenski dan je učiteljice i učenike PŠ Tugare potaknuo da svoj zavičaj upoznaju i izvan učionice. Vožnja školskim autobusom prema Gatima, Dubravi, Sitnom Gornjem omogućila nam je nove obzore i ljepote jeseni u zavičaju.

Hodanje uz brdo Makirine do Zvjezdarnice je bio pravi užitak i prilika da uživamo u panoramskim pogledima i raznolikosti zavičaja.

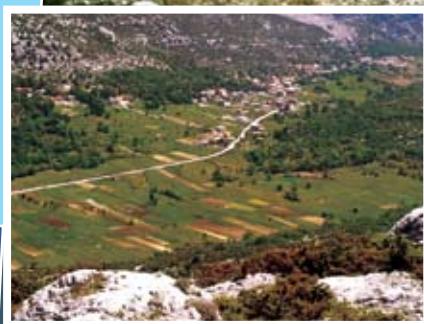
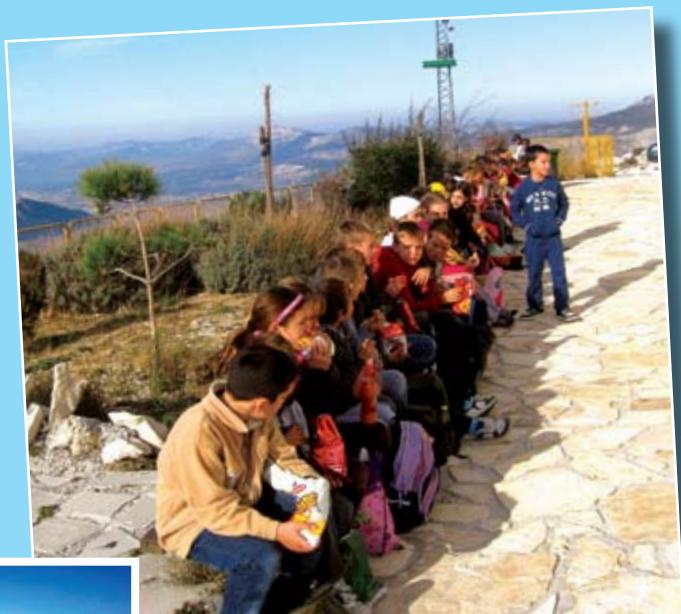
Zaposlenici Zvjezdarnice su se potrudili da naši učenici na primjeru i zanimljiv način uče o povijesti Poljica, astronomiji, ekologiji, meteorologiji i bilnjom i životinjskom svijetu.

Promatranje okoliša panoramskim teleskopom na vrhu Zvjezdarnice je orijentaciju u prostoru učinio zanimljivijom nego u učioničkoj nastavi.

Zadovoljni i bogatiji znanjem i novim spoznajama sretno smo se dovezli do Tugara.

„Što sam ako se

usporedim sa svemirom?"

(Ludwig van Beethoven)

Učenici i učitelji iz Dubrave, Tugara, Gata, Čišala i Kostanja „...maleni ispod zvijezda...”

Granice ne postoje

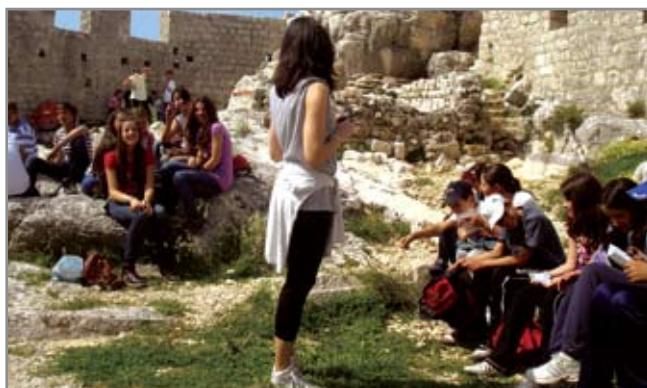
Piše Lukrecija Bašić, 8. r.

Dana 3. 5. 2012. godine svi učenici od prvog do osmog razreda PŠ Kostanje išli su na terensku nastavu u Omiš. Stari grad su obilazili s nastavnicom Sanjom Pešić prateći njezine zanimljive priče i legende o omiškim gusarima, o njihovoj mudrosti i velikoj borbenosti u obrani grada Omiša.

Nakon zajedničkoga upoznavanja znamenitosti grada, učenici od prvoga do četvrtoga razreda sa svojim su učiteljicama otisli na tvrđavu Mirabelu i posjetili su Tvornicu trikotaže *Galeb*, a učenike od petoga do osmoga razreda starim planinskim putem vodila je nastavnica Geografije Sanja Očasić

Uspon na Forticu

Pisanje pjesmica

na Forticu. Objasnila im je kako se treba hodati po planinskim stazama, opisivala tip reljefa i biljne vrste.

Na Fortici su bili očarani prekrasnim pogledom što ga priroda pruža po omiškoj Dinari. Na vrhu su im nastavnici držali predavanja, a nastavnica Ivana Vlahović započela ih je pisanjem stihova.

U Omišu je učenike dočekao nastavnik Povijesti Domagoj Mijan i održao im je predavanje o povijesti grada.

Granice ne postoje
svijet je moj.
U rosnjoj travi
pod plavim
Nebom.

Na mjestu
gdje prošlost živi,
ostavih svoju slobodu.

Granice ne postoje
Svijet je moj.

(učenice 8. r.)

Stup sramote na Poljičkom trgu

Uspon na Forticu

Braniteljica hrabra
Omiša grada.
Ime joj je Fortica
prava je ljepotica.

Sanja je fotografirala
i prirodi se divila,
a Ivana nas je pazila
i spretno putem gazila.
Marijana slatka kao med
ništa joj nije bilo „bed”.
Naša Sandra na kamenu sjedi
i sve nas pogledom ledi.
Učenici se zadihali
i stalno se nešto žalili.

Od Fortice se opraštamo
i sve najbolje joj želimo.

(šaljiva pjesma, grupni rad, 5. r.)

Želim poletjeti s pticama

Želim uzletjeti, poletjeti
Vinuti se u slobodu
Želim baciti okove s krila
Osjetiti beskraj nebeskih visina

Želim grančicu mira ponijeti
I cijelom svijetu je donijeti

Želim poletjeti s pticama
I radovati se ozarenim dječjim
licima.

(učenice 7. r.)

Haiku

(učenici 6.r.)

Ptičice pjevaju
Zeleni se trava
U djeci sreća se rađa
(Ema i Kristijan)

Čvrsto kamenje
Svjež zrak
Zastava se vijori
(Kristina i Luka)

Zelena trava
Šareno cvijeće
Sve je puno ljepote
(Ana i Grgo)

Ptice putuju
Oblaci nebom plove
Proljeće
(Maria Julia i Marin)

Miris cvijeća
Pokazuje nam put
Fortica nas čeka
(Sara i Marko)

Marijana sjedi
Ispod bunara
Fortica ju gleda
(Katarina i Matej)

Umor nas je napustio
Sjedimo na kamenu
Sunce nam se smije
(Leonarda i Rikardo)

Novinarska svaštaonica

Terenska nastava

Terenska nastava

PŠ Kostanje u Omišu

Pišu učenici 2. razreda

Dana 3. svibnja 2012. učenici naše škole išli su u Omiš na terensku nastavu.

Penjanje na tvrđavu Mirabelu bilo je zanimljivo, ali naporan. Nastavnik Povijesti održao nam je predavanje o prošlosti Omiša. S Mirabele smo vidjeli veći dio grada, rijeku Cetinu i strme klisure koje su se nadvile nad njom kao da se u njoj žele ogledati. Spustili smo se s Mirabele, prošetali gradom i upoznali povijesne i kulturne znamenitosti. Posjetili smo Narodnu knjižnicu Omiš. Tamo nam je knjižničarka pokazala kako se posuđuju i čuvaju knjige te kako se moramo ponašati u knjižnici. Pročitala nam je jednu zanimljivu bajku o djevojčici Prljavčici. Nakon toga smo pogledali crtić. Iz knjižnice smo otisli na plažu, gdje smo igrali nogomet i graničara. U Tvornici Galeb obišli smo krojačnicu i šivaonicu. Uz veliku buku strojeva naporno su radile vrijedne žene među kojima su neki učenici vidjeli svoje bake, susjede, kume.... Uz sladoled i šetnju Fošalom završila je naša terenska nastava.

Upoznavanje zavičajnoga krajolika

Prapremili učenici 5. r.

Terenska nastava učenika 5. i 8. razreda OŠ „1. listopada 1942.” iz Čišala izvedena je 2. svibnja 2012. godine. Put od Gata prema Omišu bio je znanstveni. Nastavnica Geografije Sanja Očasić vodila je učenike zavičajnim krajolikom ponavljajući naučeno gradivo u školi, dopunjavajući ga zanimljivostima koje su bile dostupne svakom oku.

U Tvornici trikotaže Galeb u Omišu

Nakon sata Geografije, posjetili su Tvornicu trikotaže *Galeb* u Omišu.

Ispred Tvornice nastavnik Povijesti Domagoj Mijan učenicima je govorio o prvoj industrijskoj revoluciji i ulozi tekstilne industrije u njoj. Ukratko im je opisao tvornice tekstila iz tога doba u kojima su radila i često stradavala djeca njihovih godina.

Poslije su učenici shvatili kako je teško radnicima koji su svaki dan izloženi neugodnom mirisu i kemikalijama, ali ti radnici rade svoj posao što bolje i brže mogu na radost i zadovoljstvo svih što je Tvornica trikotaže *Galeb* jedna od rijetkih koja u ovim kriznim vremenima proizvodi kvalitetnu odjeću.

Kratki povijesni osvrt uz rijeku Cetinu

Nastavnik Mijan u kratkom povijesnom osvrtu učenicima je govorio o važnosti električne struje za drugu industrijsku revoluciju i o ulozi velikoga hrvatskog izumitelja Nikole Tesla. Bilo je zanimljivo čuti kako je druga hidrocentrala u svijetu sagrađena na Krki kraj Šibenika (Skradinski buk) 1895., a prvi grad na svijetu koji je osvijetlila izmjenična struja bio je Šibenik. Upoznao je učenike i sa zavičajnom poviješću Omiša počevši od rimskoga doba kad se Omiš zvao Oneum, a bio je smješten na brdu kod današnjega naselja Baučići. Oneum je napušten sa seobom naroda, a grad Omiš pojavljuje se s omiškim gusarima. Učenici su čuli neke zanimljivosti o ulozi gusara u hrvatskoj povijesti.

Osmaši ponavljaju Fiziku pored HE Zakučac

Nastavnica Marija Juričević ispred hidroelektrane u Zakučcu učenicima je ukazala na važnost energije danas i potrebu njenog očuvanja za budućnost. S učenicima je ponovila o svojstvima energije, njezinoj neuništivosti i pretvaranju iz jednog oblika u drugi.

Gospodin Boško Borovac i Željko Katušić, djelatnici Tvornice, pokazali su djeci kako od konca može nastati majica ili hlače. Veliki kamioni dovoze konac u skladište. U skladištu se nalazi veliki stroj za popravljanje ili namotavanje konca u slučaju da se konac ošteći ili odmota kako bi mogao dalje ići u pletionicu. U njoj veliki strojevi pletu tkanine, vrlo precizno, ali i bučno, tisućama sitnih očica. Ispletena tkanina ide na preglednu traku u obliku nekog osvijetljenog ekrana da se provjeri je li negdje tkanina oštećena ili neka očica ispuštena. Zatim slijedi faza bojenja. Radnici tkaninu stavljuju u velike strojeve koji mogu podnijeti težinu od 50 do 200 kilograma. U skladištu boja i kemikalija učenici su pitali jesu li boje štetne, ali je gospodin Boško rekao da njihove boje dolaze iz Švicarske i ništa nije otrovno. I otpadne vode se pročišćavaju i nisu štetne za okoliš.

Završna faza je sušenje, glaćanje i pakiranje tkanine u plastične vreće.

Sa zavičajnim pjesnicima na satu poezije u Zakućcu

Za sat Hrvatskoga jezika na terenskoj nastavi u Zakućcu učenici 5. razreda podijelili su se u četiri skupine i dobili zadatke. Već u školi svaka je skupina pripremila jednoga zavičajnog pjesnika, a u prirodi uz svetište sv. Leopolda Mandića upoznali su druge sa životom, zavičajnim motivima i stilskim sredstvima u pjesmama svoga pjesnika. Čitali su stihove pjesnika Jure Kaštelana, Nikole Miličevića, Josipa Pupačića i Drage Ivaniševića. Učenici su shvatili da su svi pjesnici suvremenici, živjeli su u isto vrijeme svi i povezani su motivima iz svoga zavičaja u svojim pjesmama. Zavičajni pjesnici njeđuju ljubav prema prirodi u zavičaju i prema obitelji, poštuju zemlju i rad na njoj, a evo što su učenici 5. r. pripremili.

1. skupina Jure Kaštelana:

L. Žuljević, A. Mekinić, P. Dujmović, T. Jerić, A. Šipalo

Pjesma **Jablani** nastala je u osnovnoškolskoj zadaći Jure Kaštelana. U njoj vidimo da je pjesnik blizak s prirodom oko sebe. Motive i pjesničke slike skuplja u svome rodnom selu Zakuću, a to su: jablani, selo, potoci, rijeke, zvijezde. Sliku jablana u vodi zanimljivo uspoređuje s jeguljama. Doživljava ih kao prijatelje, družio se s njima pa ga i majka zove *jablane moj*, kao da je htio postati jedan od njih. U visokom jablanu vidimo da je pjesnik postao jedan od njih, visok do zvijez-

da kao što je rekao personifikacijom:u njima se zapliću oblaci i zvijezde kroz njih jezde.

Kaštelanov **San u kamenu** iznosi pjesnikovu ljubav prema planini Mosor. Za njega je to ljepota koja raste iz njegovoga Zakućca kao san. *Sunce, galeb, vjetrovi, vrtače, kiše, bura, uspavanka* to je ljepota u motivima iz prirode. Vidi se da je pjesnik povezan s prirodom. Vidi se da on mnogo voli prirodu i u njoj je našao sreću, zadovoljan što je ona pored njega.

U pjesmi **Mlikarice** vidimo sliku majki i žena iz našega kraja. One cijeli život žive od malo mlijeka. Puno rade, idu od vrata do vrata pa opet neprodano mlijeko vraćaju iz grada. Opću su sretne, blage i dobre, vole svoje siromaštvo, dragom se Bogu mole, sve nevolje zaborave. Sve bi dale siromahu, žive za blago, misle na svoju domovinu i vole svoju djecu. Ovo su sve vrijednosti života koje i mi moramo u sebi razvijati po ugledu na pjesnika. I uz teškoće živjeti u radosti. Pjesnik

to postiže pisanjem na dijalektu. A osobine narječja temeljito je protumačila Martina Radić iz 8. r. Pjesme je ilustrirala Andrea Šipalo, a u rječniku zavičajnih riječi koje danas ne rabimo zapisali smo: *neimanjstvo, skunčaju, undeka, šuštendi*.

2. skupina Drage Ivaniševića:

M. Alfirević, A. Miličević, J. Šodan, T. Marčić, I. Alfirević

Stari kumparan Drage Ivaniševića je zanimljiva i pomalo humoristična pjesma, ali i ozbiljno poučna. *Kumparan* je kaput koji se u našim selima radio ručno od sukna i bio je gornji dio poljičke nošnje. Oblačio je nekoliko generacija svojih vlasnika. Prvi vlasnici su ga nosili na svadbe gdje je vinom pokapan. Zadnji mu je *aventur/vlasnik/gazda* već davno u grebu pokopan, a stari *kumparan* još uvijek je nošen iako već rasparan. Njegova se uloga nastavlja. On čuva kožu tovara ispod samara da mu drvo kožu ne ispara. Tako se još više iskida, ali je smokvi kao strašilo dobro poslužio. Iscrpljen je pao pod smokvu u blato i ostao dio prirode. Istimemo sve ove misli kao pouku važnu za odgoj djece i za ekologiju. Moramo shvatiti koliko netko radi za svaku stvar, koliko truda uloži i zato bi nam svaka stvar trebala duže vrijeme služiti. Toliko bacanja i otpada ne može podnijeti ovaj naš prelijepi planet koji nas još dugo mora hraniti.

Učenicima je bilo zanimljivo pisati rječnik i istraživati što znače zaboravljene zavičajne riječi ili neki stari oblici riječi

Novinarska svaštaonica

koje su pjesniku bile važne: *kumparan, greb, tovar, drivo, pokapjani poštrapjani kumparan, vrj (smokve), adventur, nikor, mekli, pona, zaraj, eštron, fešton.*

Pjesme Drage Ivaniševića pripadaju dijalektnom pjesništvu. Pisane su čakavskim narječjem, ikavskim govorom. Obilježja čakavskoga narječja u ovim pjesmama istražila je i pojasnila učenica 8. r. Monika Borovac. Sve je povezano motivima iz pjesnikova zavičaja uz jadransku obalu. Piše slobodnim stilom, jednostavno, a takav je bio život njegovih predaka. U pjesmi *Moj did* vidimo kako je teško i lijepo živjeti na zemlji, uz maslinu, sa zvijezdama i mjesecom, s tovarom i pticama. Prema dobrom i radišnom djedu ni zmije nisu mogle biti otrovne i s njima se družio kao sv. Franjo Asiški. Djed je svojim svetim životom na zemlji zasluzio raj i mjesto uz Boga.

Osvrt Milene Alfrević na pjesmu *Moj did*

Motivi za pisanje pjesme *Moj did* su: *did, zvizde, sunce, misec, tovar, zmija, koza, kiša, vitar, mraz, zviri, ditinstvo, ledina*. Ova pjesma me se posebno dojmila. Pjesnik je blizak s djedom i sa zavičajem i njegovim ljepotama. Najljepša usporedba je „*baba moja ni mogla raspozнат nikako/ njegove noge meu žilan o masline*“.

Toplina izvire iz svake izgovorene i napisane riječi, iz svakoga stiha i misli. Pjesnik je napisao ovu pjesmu u želji da svima obznani koja je i kolika radost imati tako posebnoga djeda, djeda čovjeka i radnika - težaka. Budno bakino oko je kao drvo života uz koje je djed *zanimija*, kao stablo masline koja svjedoči o djedovoj snažnoj i dubokoj povezanosti s prirodom i svakim komadićem zemlje od koje živi. Kao što stablo masline ima svoj dugi vijek i čvrsto korijenje u tlu, tako i djedova djela na zemlji ostaju zapamćena, a njegova veličina i dobra djela nikad zaboravljena. Pjesma je jednostavna i bliska mi je jer imam takvoga djeda. S još većim užitkom i razumijevanjem čitam ovu pjesmu gledajući svoga djeda u polju, njegove vrijedne i izborane ruke, topli i mili pogled. Ponosno čitam i gledam u čovjeka, radnika i težaka - svoga djeda.

Pjesme je ilustrirala Tina Marčić.

3. skupina Josipa Pupačića:

N. Beović, I. Burazin, M. Grubišić, A. Sičić,
D. Kuvačić, M. Vuković

Citajući pjesme *Cetina* i *More* Josipa Pupačića, gledamo kristalne slike zavičaja. Ono najljepše. More i rijeku Cetinu. Mirnoću: *čudo, selo, klisure, grad, sutan, ovce, magare, jablan; more, pozdrav, vrata, brije, zlato*. Divimo se pjesniku koliko ih snažno voli. Mi ćemo još dugo ove pjesme čitati da prodremo u svjetlo njihove dubine. Pjesma *Tri moja brata* snažna je po velikoj ljubavi prema braći jer je pjesnik u životu s braćom *bio četvorica*, a to je uspio iskazati svojim usporedbama: *imao sam glas kao vjetar, ruke kao hridine, srce kao viganj* i personifikacijama: *jezera su me slikala, dizali su me jablani, rijeke su me umivale za sebe, livade su me voljele*. Tužno je što je tri brata izgubio.

Novinarska svaštaonica

4. skupina Nikole Milićevića:
M. Kovačević, I. Mihaljević, A. Vuković,
P. Beović i R. Radevenjić

Obradili su motive i stilska izražajna sredstva u pjesmama *Čempres i Stara zemlja*.

Domaći uradak: Zavičajni motivi u pjesničkim pokušajima učenika.

Pou na staza - završni dio terenske nastave

Pišu P. Beović, I. Burazin, P. Dujmović i R. Radevenjić, 5. r.

Nakon nastave Hrvatskoga jezika, Povijesti i Fizike, učenici su se uputili prema svetištu sv. Leopolda Mandića i pomolili mu se riječima Ivana Goluba. Zatim su poučnom stazom krenuli prema Gatima. Put je predvodila nastavnica Geografije Sanja Očasić. Na poučnim tablama čitali su vrlo poučne tekstove o pojedinim biljkama, životinjama i povijesnim događanjima iz svoga zavičaja. Put su sačinjavale visoke uzbrdice. Kad su došli do osme poučne table, krenuli su kroz neprohodno nisko raslinje do puta prema Gatum. Završila je terenska nastava u Zakućcu na kojoj su učenici naučili više o zavičajnim pjesnicima. Ponovili su gradivo Hrvatskoga jezika, Geografije i Povijest, a osmi razred i Fizike. Bilo im je lijepo, često su se smijali, ali su se i zdravo umorili.

TERENSKA NASTAVA U ZVEČANJU

*Pišu Ante Kovačević i
Frane Miličević, 6. r.*

Dana 4. studenog 2011. učenici OŠ „1. listopada 1942.” iz Čišala, s učiteljima i ravnateljem Ivom Sladojevićem održali su terensku nastavu u Zvečanju pokraj rodne kuće profesora i književnika Nikole Miličevića i crkve Sv. Križa koja je sagrađena 1745. godine, a gradile su je vrijedne ruke njihovih predaka više od deset godina. U zabavno-poučnom kvizu učenici su naučili nešto više o životu i stvaralaštvu zavičajnog pjesnika koji je svojim djelima ostavio neizbrisiv trag u hrvatskoj književnosti. U nadmetanju petog razreda protiv šestoga pobijedili su petaši, a simboličnu nagradu dobili su svi. Nakon kviza i zanimljivog sata Geografije u prirodi, Franina baka Matija učenike i učitelje počastila je pravim poljičkim fritulama. Te fritule nije bilo lako ispeći. Baka Matija s puno ljubavi prema djeci mučila se pokraj vatre na starom kominu kako ju je učila njena majka po receptu starih Poljičana. Nakon slasnih fritula krenuli su pješke na brdo Gračinu, do crkve Sv. Mihovila i groba Nikole Miličevića. Čitali su pjesme, pomolili se, položili cvijeće i upalili svijeće. U nadi da će uskoro ponoviti nastavu u prirodi, u međusobnom druženju vratili su se do škole.

Pazeći da ne probudímo

Piše učiteljica Ivanka Mucić

U knjizi *Imotske modre vode* piše:

„Imotski je okamenjeni san, izmaštani je grad što je zasjeo među bijele kamene pletere. Krug je to vilinskoga kola na živcu kamenu okružen kolajnom modrih jezera i oazama moga zelenila.“

Na kraju prošle školske godine učenici i učiteljice PŠ Tugare su odlučili vidjeti i doživjeti svu tu čaroliju Imotskog i Imotske krajine.

Vožnja autocestom do Zagvozda je bila ugodna iako je kiselo tog jutra. Uskoro smo ugledali Imotsko polje, Imotski i dvije jezerske rupe u kamenom reljefu.

Rijeku Vrljiku smo prešli na Kamenmostu, a vožnja kroz Imotsko polje dovela nas je do Zelene katedrale gdje se uz rijeku **Vrljiku** na otvorenom pod jablanima slavi blagdan Velike Gospe.

Vrljika je po mnogočemu jedinstvena krška rijeka ponornica koja izvire iz više izvora. Ljudi su od davnina uz te izvore vezali razne priče i legende, a rijeka teče kroz Imotsko polje te pri kraju polja ponire i ponovo izvire u Hercegovini. Na svom putu od izvora do ušća u Neretvu nekoliko puta mijenja ime.

U njoj žive neke endemične vrste. Dio rijeke je ihtiološki rezervat, zaštićeno područje čija se zaštita baš i ne poštuje pa je ugrožen taj jedinstveni živi svijet u rijeci i uz nju.

Učenici su bili posebno zainteresirani za mekousnu pastrvu (*Salmothymus obtusirostris*) i ugroženog bjelonogog raka (*Austropotamobius pallipes*). Zagledani u rijeku uporno su

Učenici PŠ Tugare na izletu

jezerske vile...

pokušavali ugledati bar koji primjerak tih iznimnih bića. Prvaši su svojim crtežima zaželjeli da ova bića ostanu slobodna i neugrožena te budu nezamjenjiv dio jedinstvene prirode. Rijeka Vrljika je opet postala dom i utocište bjelonogom raku i mekousnoj pastrvi na dječjim crtežima.

Zabrinuto su se pitali kad će ljudi prestati ugrožavati prelijepu floru i faunu toga kraja.

Divljenje ljepoti toga kraja se nastavilo u pogledu na jezera **Gali-povac**, **Prološko blato** i vožnju do Ričica. Tu smo prešli preko braće akumulacijskog **Ričičkog jezera** i gledali kanjon **Badnjevicu**.

Crveno jezero nas je dočekalo u svoj svojoj zapanjujućoj ljepoti budeći u učenicima strahopoštovanje. Na putu od Crvenog do **Modrog jezera** učenici su zainteresirano slušali legende o nastanku jezera i jezerskim vilama.

Pazeći da ne probudimo jezerske vile potihno smo hodali vidikovcima i šetnicama Modrog jezera što je doprinijelo doživljaju jezerske dubine i modrine.

Pričanje balade **Asanaginice** je na trenutke tugom dodirivala dječja lica i misli.

No, razgledavanje tvrđave **Topane** i crkvice **Gospe od Anđela** te susret i pričanje sa starijim američkim turistima je ubrzo vratilo dječji smijeh i radoznalost.

Uskoro su htjeli zaigrati nogometnu utakmicu ugledavši **Gospin dolac**, jedan od najneobičnijih nogometnih stadiona na svijetu.

Na spomen-obilježju svim imotskim mučenicima koji je u okružju Topane i stadiona, mirno i dostojanstveno smo se pomolili i zapalili svijeću za sve hrabre Imoćane. Tog dana je bila dvadeseta obljetnica 3. imotske bojne i njezino svečano postrojavanje, pa smo susretali bivše imotske branitelje.

Kamenim **imotskim skalinima** spustili smo se do spomenika poznatom hrvatskom pjesniku **Tinu Ujeviću**. Dojmili su nas stihovi i priče o njegovu životu.

Ljubazni Imoćani su nam omogućili obilazak i boravak u obnovljenoj kući nekadašnjih imotskih plemića, a sada poznatoj kao **Turićevi dvori**. Vodička je dječju pažnju zadobila pričama iz života plemićke obitelji u pojedinim prostorijama.

Franjevački samostan nam je otvorio vrata svoje zbirke i novih spoznaja o povijesti i životu ljudi toga kraja.

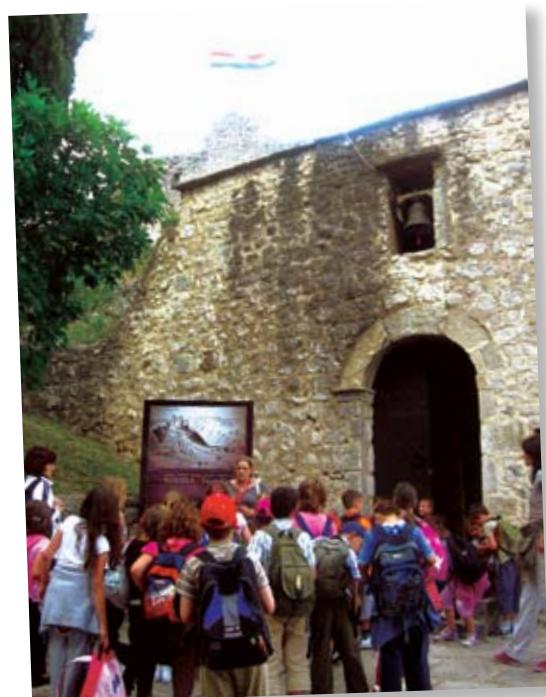
Razgledavanje male obiteljske vinarije, igre, šetnja i posjet mlinici na rijeci Vrljici je upotpunilo sliku i dojmove o Imotskom i njegovim modrim vodama.

Na povratku u Tugare smo se zaustavili u **Cisti Velikoj** gdje su nas dočekali kameni spavači-stećci, gomile i bunari na lokalitetu Crkvine.

Važnost stećaka je nešto što se ne smije zanemariti pa su učenici zainteresirano obilazili lokalitet i zapitkivali o njihovu nastanku.

Najmanji stećak je bio posebno zanimljiv učenicima.

Povratak u Tugare je bio popraćen pjesmom, šalama, prepričavanjima i natjecanju tko je više znanja i dojmova ponio sa sobom iz vilinskog imotskog kraja.

Novinarska svaštaonica

MOJA NAJDRAŽA KNJIGA**Piše Dora Beović, 4. r.**

Imate li neku stvar, biće ili pojavu koju mrzite kada ju vidite? Ja da... ne biste vjerovali, ali to su knjige. Barem sam mislila da ih mrzim, ali onda se dogodilo nešto jako čudno.

Jednog lijepog ljetnog dana sjedila sam ispred TV-ekrana i mijenjala programe. Kada je mama vidjela moju dosadu, odvela me u knjižnicu, hmm... pretpostavljam... za kaznu.

„Ah, kad baš moram”, pomislila sam.

„No dobro, posudit će jednu najkraću knjigu, pola će pročitati, a onda će je vratiti”, rekla sam mami.

„A, neće to tako proći”, rekla je, „ja će ti posuditi knjigu.”

„Ali...” počela sam, no ona me ubrzo prekinula.

„Nema ali... dodil”

Na mom izrazu lica vidjelo se da nisam sretna jer će mi mama posuditi knjigu. Otišla je na odjel za mlade... barem je meni tako objasnila, a pravi naziv nisam zapamtila. Tražila je i tražila, a onda je pala knjiga s visoke police. Mama ju je podignula i zagledala se u sadržaj. Nastala je tišina. Tada mama sretno kaže: „To je to!”

„Oh, zar je baš sada morala pasti?” govorila sam tiho u sebi. Posudile smo knjigu. Krenule smo kući s dva potpuna kontrasta na licu. Njeno lice je govorilo: „Kako lijep dan za čitanje knjige!” Naravno, bila je nasmiješena. Moje lice s druge strane govorilo je: „Miči mi se s puta, jer sam jako ljuta.” Čak su mi se vidjele i bore jer sam bila namrštena. Kada smo došle kući, uzela sam (smatrala sam glupu) knjigu. Odmah sam otišla u sobu. Nije mi bilo dragو što je moram čitati. Dapače, učinila bih sve da to izbjegnem. Pogledala sam u nju. Zvala se *Krila anđela*. Tada sam nježno odmaknula knjigu, stavila glavu u jastuk i vrisnula. Kratko, ali glasno. „Ti me zezaš, jel’ da?” rekla sam. Začula sam glas iz kuhinje: „Čitaj!” Ja sam stisnula zube i rekla: „Mislim da će ... ustvari, koga briga što ja mislim!” Otvorila sam knjigu i počela čitati. Jedno za drugim tekla su poglavljia. Moram priznati to je bilo jako čudno za mene. Knjigu od 395 stranica pročitala sam u tri dana. Koji uspjeh!!! „Knjiga je odličnaaa!” rekla sam mami: „Hvala ti, mama, volim te.”

Nisam lagala, knjiga je zaista odlična. Govori o životu anđela zarobljenog u ljudskom tijelu. Čula sam da se radi drugi dio te knjige... jedva čekam!

Od tada čitam jako brzo i znatiželjno, a *Krila anđela* sigurno mi je najdraža knjiga.

Pano učenika 4. r. PŠ Kostanje

Pitanja o poznavanju lektire**Sastavili članovi grupe Mladi knjižničari**

1. Tko je dobio nagradu za najljepšu haljinu u djelu Sunčane Škrinjarić?

- a) ruža
- b) tulipan
- c) žuti maslačak
- d) ljubičica

2. Kako se zove glavni lik *Knjige o džungli*?

- a) Pale
- b) Mowgli
- c) Eko Eko
- d) Baloo

3. Poznata dječja knjiga čiji je autor Matko Marušić zove se...

- a) Snijeg u Splitu
- b) Snijeg u Drnišu
- c) Snijeg u Omišu

4. Na kojoj rijeci se odvija pustolovina Toma Sawyera?

- a) Ganges
- b) Dunav
- c) Amazona
- d) Missisipi

5. Kakva je zlatna ribica iz priče *Bajka o ribaru i ribici*, Aleksandra Sergejeviča Puškina?

- a) pohlepna
- b) nezadovoljna
- c) darežljiva

6. Izbaci uljeza iz romana *Junaci Pavlove ulice* Feranca Molnara.

- a) Nemeček
- b) Boka
- c) Jana
- d) Feri Ač

7. Kako se zove roman u kojem su glavni junaci Mazalo, Buco, Pero, Štef i Nosonja?

- a) Družba Pere Kvržice
- b) Smogovci
- c) Junaci Pavlove ulice

8. Što je bio *Sretni princ* Oscara Wildeja?

- a) kip
- b) ukras
- c) sat

Odgovori:

1.c), 2. b), 3. a), 4. d), 5. c), 6. c), 7. b), 8. a)

„Promatranje tuđe radosti na nas može djelovati motivirajuće”

Pripremila nastavnica Jadranka Petrušić

Svojim literarnim i novinarskim radovima, pojedinačnim i skupnim scenskim nastupima na Međuopćinskom natjecanju LiDraNo 2012. predstavili su se 31. siječnja 2012. godine učenici OŠ „Fra Karlo Balić“ iz Šestanovca, OŠ Josipa Pupića iz Omiša i njihove PŠ Kučiće, OŠ „Jesenice - Dugi Rat“ i OŠ „1. listopada 1942.“ iz Čišala.

Učenici koji čudesnim svijetom svoga stvaralaštva i kreativnim sposobnostima njeguju hrvatski jezik i zavičajni izričaj i njihovi učitelji voditelji zaslužili su svečanost kakvu im je pripremila škola domaćin, Osnovna škola „1. listopada 1942.“ u Čišlima.

Besprijkornom organizacijom i toplim gostoprivmstvom učenici domaćini i svi njihovi učitelji stvorili su ugodno ozračje svojim gostima. Dočekani pozdravom pisanim glagoljicom, zavičajnim motivima po zidovima škole i učionica, zavičajnim plesovima i svečanim programom učenici natjecatelji, njihovi mentori i članovi povjerenstava osjećali su se opušteno, a tome je doprinio i topli pozdrav ravnatelja škole domaćina prof. Ivana Sladojevića:

„Dobro došli u OŠ „1. listopada 1942.“, dobro došli u Čišla, u „pitomu dolinu podno Mosora“, u kojoj je rođen i naš zavičajni pjesnik Nikola Milićević.

Ovo je podneblje kolijevka pjesnika, a i vi ste, dragi lidranovci, dio ovoga podneblja, i svatko je od vas u svom literarnom, novinarskom i dramskom izrazu već u svojoj školi pokazao ljepotu i dubinu našega hrvatskoga jezika, domišljatost, maštu i vještinu u radu s riječima i s govorom.

Djeca su, kao i pjesnici, „čuđenje u svijetu“, zato se danas osjećamo blagoslovljeno i zahvaljujemo vam za ovaj prelijepi susret LidraNo 2012.

Hvala i vašim učiteljima mentorima, koji vam „otvaraju prostore slobode da raširite svoja krila za let, koji prepoznaju i osvjećuju vaše sposobnosti i talente, daju vam poticaj i ohrabruju vašu mudrost i odlučnost.“

Uvaženi članovi povjerenstava, zahvaljujem i vama na sudjelovanju u odabiru literarnih i novinarskih radova kao i na prosudbi scenskih nastupa učenika. Nije lako među najboljima birati one koji će svoju školu predstavljati na sljedećoj razini. To će postići samo neki, a svi će sudjelovati.

Zato vam svima želim reći da je „...sve važno! I sudjelovati, i pobijediti, i izgubiti. Iz svega učimo i rastemo.

Pobjeda je prekrasan osjećaj ako znamo biti veliki nakon pobjede.

Sudjelovati je divno, jer postojimo, družimo se, trudimo se, duhovno rastemo, učimo...

Izgubiti je također dobro, jer je netko drugi u tom trenutku na vrhuncu sreće. Promatranje tuđe radosti na nas može djelovati motivirajuće. U životu je sve važno, naravno ako iz toga učimo...“ Međuopćinski susret LiDraNo 2012. tako je otvoren, a sudionici su pozvani na predstavljanje.

Natjecateljska napetost se nije osjećala ni u jednom trenutku. Odrasli su bili ponosni i sretni dok su pratili nastup nevinih i čistih djetinjnih duša, a djeca su uživala u novom plemenitom iskustvu i u novom prijateljstvu.

Svaka je škola zasluzila predstaviti se i na Županijskom susretu LiDraNo 2012. u Splitu literarnim ili novinarskim radom, pojedinačnim ili skupnim scenskim nastupom, a škola domaćin školskim listom *Grdelinom*.

Plesni pozdrav lidranovcima

U isčekivanju dragih gostiju

Tin Kolumbić, Djetinjstvo

(Osvrt učenika 5. razreda)

Milena Alfirević

Tin Kolumbić rođen je 1936. u Svetoj Nedilji na otoku Hvaru. On svoje djetinjstvo pamti po majčinim rukama, bosiljku i kruhu i potaknuo je mene da razmišljam o svom djetinjstvu.

Rođena sam 2000. u Ostrvici. Pjesnik i ja po godinama se razlikujemo mnogo. Još sam u dobi djetinjstva s puno bakinih i djedovih priča iz mudre i stare prošlosti. Tako su oni obilježili moje djetinjstvo. Dobro sam upamtila priču o izgradnji naše kuće, o našoj prvoj kravi Lipovi koja nam je svima za doručak davala mlijeko. Kada sam imala tri godine, željela sam s bakom pomusti kravu, ali sam slučajno prolila sve mlijeko. Svi su bili ljuti na mene.

Sjećam se i maminog prvog odlaska na posao i svojih suza. Plakala sam jer nisam znala kada će se mama vratiti. I moja mama voli biljke, a voljela bih češće čuti kako pjeva.

Jerko Šodan

Taj uspješni pjesnik autor je knjiga poezije za djecu i odrasle. Čitao sam neka njegova djela i mislio. Čak i sad mislim. Meni je sad život serviran, a njemu u djetinjstvu nije baš bio najljepši. Bio je zadovoljan onim što ima. Djelao je brod ručno, pekao kruh s majkom i pamti majčine tople ruke. Bio je sretan, živio je mirno, imao vremena za sve. Volio je svoju majku i poštovao je, ma da to sad neki ne rade.

Ja živim u posve drugom svijetu. Puno se toga promijenilo. Dok on „djela” brod, ja ga kupim u trgovini. Velika je to razlika! On se trudi za svoju sreću, a ja to obavim u dva-tri pokreta. Moja majka ima veliku ljubav prema meni, i ja to znam. Ona radi, nema puno vremena, ali pomaže mi pa čak se i nekad igra sa mnom. To mi puno znači. Meni i mojoj majci život je lakši, imamo većinu pomagala, čak se i posude, pritisnom na gumb, opere.

Pjesnik i njegova majka sve su radili ručno, uz pomoć majčine topline, majčinih ruku i majčine ljubavi. Dijalozi su kratki, ali puni radosti. Taj mi je svijet ljepši. Pjesnik o njemu pripovijeda jednostavno, toplo i s puno ljubavi, kakvo je bilo i njegovo djetinjstvo.

Pina Beović

Čitajući djelo *Djetinjstvo*, upoznala sam pisca Tina Kolumbića i odlučila usporediti njegovo i svoje djetinjstvo.

Velika je razlika u godinama, no naša su djetinjstva pomalo slična. Piševo je djetinjstvo bilo sretno, obilježeno mirisom kruha i majčinih ruku, zaigrano i već je davno završilo, a moje je, ja mislim, također sretno, lijepo i zaigrano, ali još uvijek traje. Čini mi se da je njegova majka imala više vremena za

njega, a moja majka je najčešće zaposlena i umorna, pa se i ne stigne poigrati sa mnom.

Znam da je moja majka dobra, brižna i puno me voli, iako ne stignemo popričati i zabaviti se.

Andrea Šipalo

Piševo djetinjstvo je najviše obilježila majka, dok su dio moga djetinjstva svi: baka, djed, tata, mama i brat. Pisac se volio igrati brodom koji je sam „djelao”, i sviđa mi se što se njegova majka uživljava u tu igru.

Meni igračke nisu važne, važnija mi je moja obitelj. Pjesnik je obožavao mamin kruh i njezin glas i to je najljepše u priči. Kad bi ga pomilovala, to bi mu značilo sve na svijetu. I meni je majčina ruka sve na svijetu. Kad sam ja u školi, mama radi i kasno se vraća kući. Kad napokon dođe, ja moram pisati zadaću, a majka ima toliko posla da ju uopće ne vidim. Moja majka radi od ponedjeljka do subote i s njom sam samo nedjeljom poslije mise, ali ponekad ona radi i nedjeljom pa ju ne vidim cijeli tjedan. Zato mi je lijepo navečer kad me ušuška i poljubi pa imam osjećaj kao da sam s njom provela cijeli tjedan. Piševo majka je imala slobodnog vremena za igru s djetetom, a moja se majka ne može igrati sa mnom, ali znam da mene i mog brata beskrajno voli.

Uvidjela sam da ja i pisac imamo nešto zajedničko, a to je obitelj koja nas voli!

Koko i duhovi

(osvrt na film)

Piše Iva Jerončić i Dora Beović, 4. r.

Knjižnicu Marka Marulića u Splitu posjetili su učenici od 1. do 8. r. OŠ „1. listopada 1942.“ Čišla 21. 10. 2011. godine. Poslije toga pogledali su uzbudljivi film *Koko i duhovi*. To je avantura dječaka Koka i njegovog prijatelja Zlatka kojega upoznaje nakon doseljenja iz maloga mjesto Zeleni Vrh u veliki grad. Koko se doseljava u kuću koja je prije pripadala starom Vinceku. Kuća je bila jako stara i prašnjava. Ljudi su govorili da je ukleta, a za starog Vinceka da je mrtav. Kokova obitelj nije vjerovala glasinama o kući, ali s vremenom su se pojavili strašni događaji. Za vrijeme večere Kokovoj obitelji kroz prozor je netko bacio kamen s prijetećom porukom. Pisalo je da moraju iseliti iz kuće ili će im se nešto strašno dogoditi. Kokovi mama i tata su to primili kao šalu i nisu imali namjeru učiniti kao što je pisalo. Koko te noći nije mogao zaspasti. Vidio je lice starog Vinceka na svom prozoru. Kada je Zlatko saznao za to krenuo je s Kokom u potragu. Stvari su se tada zakomplicirale. Na kraju filma saznajemo da je Vincek živ i da su prijeteće poruke dolazile od lopova koji su se htjeli dočepati bogatstva starog Vinceka. Film je bio zabavan, nepredvidljiv, po-malo strašan, ali uglavnom, oduševio nas je.

Družba Pere Kvržice

(osvrt)

Mato Lovrek

DRAŽA PERE
KVRŽICE

Piše Matilda Škarica, 4. r.

Družba Pere Kvržice je moja najdraža knjiga. Sviđa mi se zato što ima puno poučnih događaja koji su korisni nama djeci. Djeca su pokazala primjerom odraslima kako se zajedničkim radom i trudom sve može ostvariti. Kroz priču saznajem kako su djeca prolazila iz opasnosti u opasnost i bila vrlo hrabra. Radost djece i seljana bila je jednaka. Svi su na kraju bili sretni kao i ja dok sam čitala ovaj lijepi roman.

Sofoklo, Antigona

(osvrt)

Piše Nediljka Alfirević, 7. r.

Antigona je jedan od najvećih grčkih dramskih likova. Ona simbolizira danas ne baš čestu sestrinsku ljubav prema bratu i osobu koja ne poznaje sebičnost, već božanske zakone koji su iznad nas, običnih smrtnika. Antigona se suprotstavlja svom ujaku, tebanskom kralju Kreontu i sama pokopa svoga brata iako je Kreont to izričito zabranio. Tim činom Antigona dokazuje da je spremna na sve kako bi zadržala ponos i čast, pa čak i pod cijenu svoga života. Ja opravdavam Antigonino djelo, čak bih i učinila isto to. Obitelj i Bog su uvijek ispred svega. Hemon, Antigonin zaručnik, založio se za nju pred svojim okrutnim i pohlepnim ocem i time dokazao da voli Antigonu. Kreont, pohlepan i sebičan, zlo koje završava zlim, misli da je iznad svih, da svi trebaju poštovati njega, a zaboravlja da ima Netko viši.

Antigona je jako poučan tekst koji nas uči kako voljeti sve oko sebe i kako cijeniti dobro. Antigonina ljubav razlikuje se od današnjih ljubavi. Za svog brata Antigona je žrtvovala svoj život, suprotstavila se moćnom kralju. Birala je sestrinsku ljubav, ponos i mjesto uz Boga. Antigona nas uči da ljubav nije u primanju i poklonima, već u tome da drugome poklanjamo svoje osjećaje, misli, samog sebe. Mi danas nismo u prilici da za voljenu osobu dajemo život, ali ljubav ne bismo smjeli tražiti u skupim poklonima i sličnim stvarima. Ljubav počinje od moga i tvoga srca, tamo izvire sreća.

Mi svi zajedno možemo promijeniti sliku ljubavi, jedino ako volimo iskreno iz srca kao što je voljela Antigona.

Dragutin Tadijanović, Djevojčica i ja

(osvrt)

Piše Ante Mekinić, 5. r.

Ah! Da moja baka sazna da sam se zaljubio, ne bih ju više mogao pogledati u oči jer bih se odmah zasramio.

I dječak - pjesnik u ovoj pjesmi boji se da za njegovu ljubav saznaju baka ili velečasni. Pjesnik je odgojen u duhu tradicije. Baku i velečasnog su puno poštivali. Mi smo mu i danas malo slični. Svi se uvijek sramimo kada se negdje susretнемo sa svojom simpatijom kao pjesnik kada je, skupljajući lješnjače, pozvao djevojčicu da sjednu u grm, a ona je došla. Sve to dokazuje da smo nesigurni u sebe kada smo zaljubljeni. Želimo i trudimo se biti bolji, ali nesigurnost nepoznatog osjećaja suprotno djeluje. Ne bismo voljeli da svi doznaču za našu tajnu. Mi, današnji dječaci, manje osjećamo takav strah, a to dokazuje da su djeca u početku prošlog stoljeća imala puno više poštovanja prema starijima. Dječaci misle da je najgore što im se može dogoditi kad se zacrvene i kad to djevojčica primijeti. Neki, pak misle da je to slatko. Crvenilo na licu dječaka pokazuje kako je on pristojan i kako pazi da ne povrijeđi djevojčine osjećaje. Takvu osobinu na žalost nemaju svi. Nekim dječacima nije uopće stalo.

Pjesnik u ovoj pjesmi nije pazio na rimu već na to da iznese sve svoje osjećaje. Ja mislim da je ta djevojčica u pjesniku potaknula najdublje i najljepše osjećaje.

Kako je Arthur spasio Božić

(osvrt na crtani film)

Pišu Ivana Bogdanović i Kate Jerončić, 4. r.

U kinu Cineplex učenici od prvoga do četvrtog razreda OŠ „1. listopada 1942.“ iz Čišala 29. 11. 2011. g. pogledali su film *Kako je Arthur spasio Božić*. Borna nije htio odnijeti poklon maloj Gaby za Božić pa je to učinio Arthur jer mu je stalo, bio je uporan i svima se svidio. To je djeci najdraži dio filma jer je Arhut tako spasio Božić i postao novi Djed Božićnjak. Poseban smijeh u kinu je izazvao pradjedica kad je letio saonicama po imenu Evića. Pradjedica, Arthur i Brankica u letu su doživljavali različite neprilike, a uzbudljivo je bilo kada su sletjeli u Afriku ili otišli u krivu državu.

Novinarska svaštaonica

„Kamo bismo krenuli kad ne bismo imali ideale? Oni su naš plovidbeni cilj, smjerokaz životnoga djelovanja!”

LJUBO STIPIŠIĆ - DELMATA (1938. - 2011.)

Pripremile Nediljka Alfrević i Katarina Malenica, 7. r.

(Izvor: vebne stranice; Metodički profili: časopis za učitelje hrvatskog jezika, broj 14, studeni 2009.)

Ljubo Stipišić-Delmata rođen je u Splitu 28. rujna 1938. godine. Rodom je iz mjesta Vrbanja na otoku Hvaru. Glazbom se bavi profesionalno od 1958. godine. Objavio je dvadesetak zbirki glazbe i desetak knjiga poezije. Po zanimanju je bio melograf, aranžer, skladatelj i dirigent. Popularnost je stekao kao voditelj i osnivač brojnih klapa i zborova. Poznat je po svojoj klapskoj skladbi *Dalmatino povišću pritrujena*, za koju je sam autor rekao: „*Dalmatino, povišću pritrujena* moja je posebna pjesma koju sam napisao 1972. godine u dahu, bolje reći, ona je sišla kao povijesni uzdah i krik puka ovoga napačenog. To djelo je praizvedeno godinu dana kasnije na *Festivalu dalmatinskih klapa* u Omišu u interpretaciji vrsnog *Okteta DC*, i od tada je zaživjelo u srcima i ušima generacija pjevača i vjernih slušača. *Dalmatino* je mala kantata od dvaju stavaka. Prvi dio je posebno zahtjevan i težak, na čakavštini, mnogima nerazumljivoj. Čakavštinu iz drugoga dijela ljudi su s vremenom razumjeli. Pjesma nosi vezu s povijesnim trenutcima Dalmacije...”

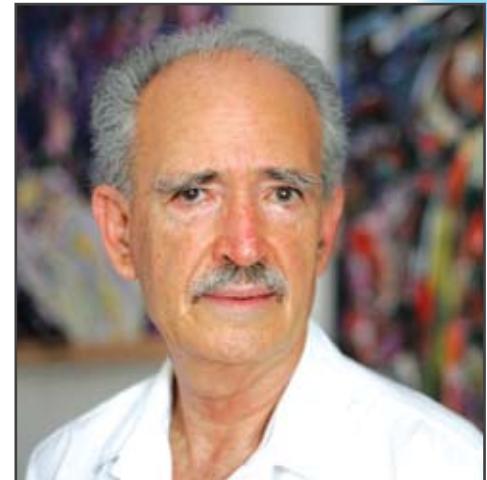
Bio je jedan od suosnivača *Festivala dalmatinskih klapa* u Omišu, kao i ute-meljitelj mnogih drugih festivala, pri-ređbi, smotri i susreta. Također je bio i ute-meljitelj časopisa *Bašćinski glasi* (Omiš, 1991.) i glazbene edicije *Leut*. Kao melograf zabilježio je više od 200 dalmatinskih pučkih napjeva, autor je mnogih zbirki narodnih napjeva te više književnih djela („Aforizmi”, 1971., „Rod titanski, rod žgincani”, 1975., „Kušaonica smisla”, 1992. i dr.). Do-bitnik je brojnih nagrada. Skupljaо je svekoliku narodnu baštinu, a najviše svjetovne napjeve iz Dalmacije i zabo-

ravljenje stihove napjeva, potom zapise crkvenih napjeva. Umro je 9. listopada 2011. godine u 74. godini života.

Iz njegova života i rada može se puno toga naučiti i primijeniti, ali je ipak nama mlađima poznatiji kao otac našeg uspješnog glazbenika Zlatana Stipišića - Gibonija.

Misli Ljube Stipišića - Delmate:

- „Povijest se dovršava budućnošću, no ta prošlost nikada ne će odgojiti ljudi, čak će razgnjeviti ljudi. Ne će niti promaknuti moralnu razinu naraštaja, jer prošlost nikada nije istinito prepričana: ili se prošlost odveć uzvisuje ili posramljuje, pa podiženi i posramljeni ne mogu postati subraća u sa-dajnosti, niti biti pouzdane zanosne uzdanice suvremenicima. Narod koji ne teži duhovnim vrijednotama, na žalost, doskora postaje narod s barbar-skim označnicama. Narod sebe treba objavljivati, a ne da sumnjivci objavljiju zvonjavu narodnih zvona.”
- „Od goleme je važnosti ne smetati s umerda 82 posto svih osoba do kraja života ostaju vjerne zasadama koje su stekle u krilu svoje obitelji. Dakle, obitelj je kolijevka života, ali i etičkih kriterija.”
- „Kamo bismo krenuli kad ne bismo imali ideale? Oni su naš plovidbeni cilj, smjerokaz životnoga djelovanja! Nije posve uputno zalijevati tek apstraktni postulat, iracionalno drvo obećanoga savršenstva, nego djelovati sa živim ljudima, nama sličima u svim dnevnim slaboćama, djelovati u stvarnoj okolini na promicanju zbiljskih idealja za opću sveukupnu svjetlost. U tom nastojanju nikada se ne predati, niti napustiti sve, jer ćeš od tada nositi i teret predaje i teret napuštanja uz teret idealja kojima stremiš! Čista savjest jest najprirodnija i naj-djelotvornija preventiva našega duševnoga obzorja.”

Dalmatino, povišću pritrujena

Pute, laze pizon dubli tovari,
gustirne žedne mijun sići i lati
konkulana škina težakov od motik
po žurnatim pritrujena.

Prage kalet žnjutin dubli puntari
naboj Dalmatine rebati na drači
kroz kadene dicu čičan pasli,
a judi driti ka kolone.

Dalmatino povišću pritrujena!
Intradu pravice s tilin štrukali,
ditinstvon gladnim povist štukali
rod puntarski resa na drači.

Dalmatino povišću pritrujena.

Dalmacijo, poviješću premorena

Pute, poljske staze teretom dubli magarci,
bunare žednjeli milijuni kanta i posuda,
od motika savinuta leđa težaka
po nadničarenjima premorena.

Pragove kaleta gležnjevima utirali puntari
grdna rana dalmatinska tuče na drači:
kroz lance djecu sisama hranili,
a ljudi bili uspravni kao stupovlje.

Dalmacijo, poviješću premorena!
Ljetinu pravičnosti tijelima izažimali,
djedinjstvom gladnim povijest nadjevali
rod buntovnički rastao na drači!

Dalmacijo, poviješću premorena.

Ljubo Stipišić
(Pjesma izvedena na Festivalu dalmatinskih klapa u Omišu, 1973. godine)

„Biti jednostavno čovjek, jednostavno živjeti“

PHIL BOSMANS (1922. - 2012.)

Pripremila Sara Generalić, 8. r.

(Izvor: vebne stranice)

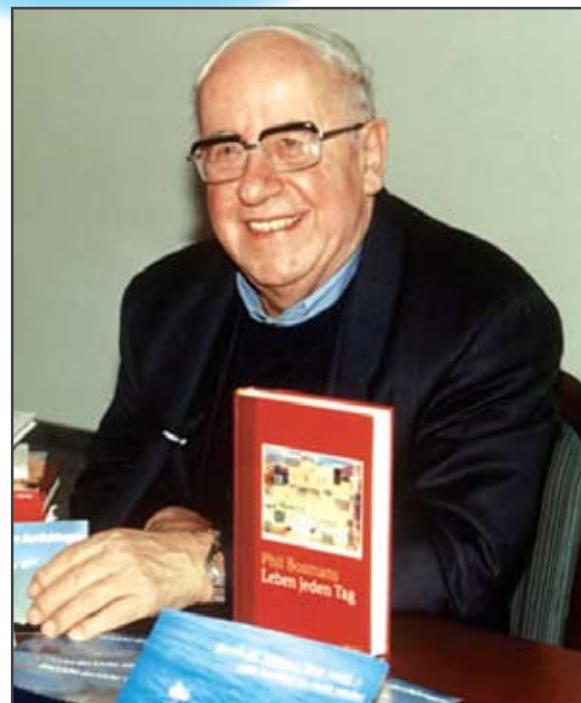
Sjećanje na velikoga duhovnog autora

Veliki belgijski katolički pisac Phil Bosmans preminuo je 17. siječnja u belgijskoj bolnici. Bosmans je jedan od najdjelotvornijih duhovnih autora našega vremena. Tridesetak njegovih knjiga prevedeno je na tridesetak jezika, a sveukupna naklada njegovih knjiga procjenjuje se na deset milijuna primjeraka, a naklada njegovih naslova u Hrvatskoj doseže 250 000 primjeraka. Sve njegove knjige na hrvatski jezik preveo je jedan od najboljih poznatatelja života i djela Phila Bosmansa u Hrvatskoj - Pavao Madžarević, župnik u Brodskom Vinogorju. Do sada su mu u izdanju *Kršćanske sadašnjosti* na hrvatski jezik prevedene dvadeset i tri knjige. Neke od njih su: *Živjeti je radost, Jednostavno volim te, Sreća je u tebi, Ljubav svaki dan čini čuda, Sunčane zrake srca, Sunčane zrake života, Sunčane zrake nade...*

Bosmansove su knjige postale knjiškim fenomenom diljem svijeta pa i kod nas. Tako je npr. knjiga *Živjeti je radost* od 1985. godine kada se pojavila u Hrvatskoj, doživjela osam izdanja i naknadu od 27 000 primjeraka, a s pojmom te knjige Bosmans je postao poznat kod nas. Njegove knjige su protkane iskustvom autorovog vlastitog života kao i iskustvima sakupljenima u brojnim susretima s ljudima. Vrijednost Bosmansovih knjiga ogleda se u njihovoј isprepletenosti sa životom. Kratki tekstovi njegovih produhovljenih misli složeni su u smislene i često pjesnički oblikovane rečenice i u tome je njihova ljepota. Kraljih izražajna ljudska toplina povezana s dubokim povjerenjem u život.

Godine 1958. započeo je svoju „poruku srca“ širiti putem medija: radija, poticajnih karata (ohrabrena), telefonskih oglašivača. Osnovao je belgijski „Savez bez imena - pokret za kulturu srca“ koji je razvijao opću svijest za socijalnu nevolju, pokrenuo niz socijalnih inicijativa i pomagao ljudima u potrebi (osnovao stambene ustanove za nekadašnje zatvorenicke, besplatnu službu starima i nemoćnim, prve sigurne kuće za žene). Po uzoru na to, u mnogim dijelovima svijeta su osnovani odgovarajući savezi: u Španjolskoj, u Južnoj Americi, a 2000. je u Hrvatskoj, u Brodskom Vinogorju, pokrenut „Savez bez imena - pokret za kulturu srca“.

Ponekad je potrebna samo jedna misao da nam dan učini ljepšim, da nas ohrabri i pomogne nam, zato toplo preporučamo stihove i misli Phila Bosmansa koje će vam u najtežim trenutcima pružati radost, optimizam, nadu i vratiti vam svjetlo života. Uživajte!

(...)

Stvoreni smo da budemo ljudi,
da budemo dobri ljudi.
Stvoreni smo za radost i prijateljstvo.
Stavi na prvo mjesto ono
što vodi k svjetlu.
Kliči zbog svakog novog dana
koji ti je jednostavno dan,
darovan kao djelić vječnosti,
da budeš sretan.

Zagrli objeručke
ovaj današnji dan.

Rado prihvati sve što ti on daje:
svjetlo,
zrak i život,
smijeh i plač,
čudo ovoga dana.
Prihvati ovaj dan!

Da bih uveseljavao ljudе,
moram i sam u sebi imati radost.
Želim li donositi toplinu u svijet,
moram u sebi nositi vatru.
Želim li pomagati ljudima,
moram sam biti ispunjen ljubavlju.
Želim li stvarati mir na zemljи,
moram naći mir u svome srcu.

Tkanje na tkalačkom stanu - zanimanje koje nestaje

Razgovarale Lucia Žuljević i Antonia Vuković, 5. r.

U želji da zabilježimo i od zaborava sačuvamo proces tkanja na tkalačkom stanu razgovarale smo s jedinom tkaljom u Gatima gospodom Ivulom Ursić.

Gospođo Ivula, tko vas je naučio tkati?

Moja pokojna strina Marija.

Kad ste počeli tkati?

1945. godine, kada sam imala 12 godina.

Je li vam to bilo teško u početku?

Jest, jako teško je to naučiti. Ako nemaš jaku volju, bolje da i ne počinješ.

Jeste li pokušali nekome prenijeti svoje znanje?

Jesam, imala sam dvi cure, ali to im je bilo jako teško, nisu se snalazile pa su odustale.

Da biste tkali, potrebne su vam vunene niti. Kako se one dobivaju?

Kad se ovca ošiša, a to je obično o Sv. Anti, njena vuna se mora dobro isprati iz više voda. Najprije je stavimo u vrilu vodu pa se zbije komadom drveta. Poslije se nosi *odapirat* na potok, na more u studenu vodu, a onda se stavi sušiti. Zatim je treba češljati, *gargašati*, presti pa *pripredati*, a onda ako želimo neku drugu boju moramo je odnit *tangati* (bojati).

Što se radi nakon gargašanja?

Vuna se priveže na kudilju, utegne pozuzon, zaveže uzicon i prede se osnova. Tada je vreteno okrenuto nizbrdo i vrti se palcem, kažiprstom i srednjim prstom. Žica je od osnove tanka. Potka (ono krko što ostane na grebenima nakon gargašanja) se prede preko ruke, njena je žica deblja. Zato su osnovu plele pametnije i vještije žene, a potku čobanice i starije žene. Osnova se smo-

ta - svake dvi kudilje na jedno klupko, potka sva na jedno ili dva.

Kad se pređa osnuje, izveže se na *kluka*. U svakom kluku ima 10 *pasmica*. Svaka pasmica ima dvi žice.

Na početku razgovora spomenuli ste kostret, što je to?

Kostret se radi tako da se pomiješa vuna od koze i janjca. Kasnije se tka kao i vuna.

Što se sve tkalo?

Svašta. Od vune: traverše, torbice male i velike, vrice i simenjače iz kojih se sijalio kad bi se oralo i sukanci. Od kostreta se činu torbe, arari, mutapi, klašnje, strunjače i zobnice.

Kako se tkalo?

Osnovana vuna smota se na kluko. Nauvije se na krosna. Krosna na kojima je tkajen traverše i torbe nisu ista ka krosna na kojima se tkalo sukance. Koliko me pamet služi krosna za sukance bila su u Docu, a u našem mistu nije ih bilo.

Kako se dobivala vuna različitih boja?

U prva vrimena žene su same tangale vunu (npr. zelena vuna dobivala se tako da se najprije otangala u modro pa bi se osušila, a onda zajedno s jasenovin lišćem uzavrišla u vodi pa onda osušila). Tangale su još i u crveno, crno i žuto. Danas se konac od vune tanga gotovim bojama što se kupuju u gradu. Kad se vuna šalje na tangu smota se u mutovila.

Jesu li žene posebno ukrašavale svoje proizvode ili su oni svi bili jednostavni i isti?

Naravno da nisu bili isti. Koristile su se i koriste se razne ukrasne trakice npr. štam - ukrasna traka s kojom se kiti odijelo. Za vezenje terluka, ljepših torbi i uzica na ženskim pregačama koristi se meka i finija vuna.

Kako radite terluke i bičve?

To je jako teško napraviti. Najprije klučko stavin na kanul pa tek onda pleten. Na kukice se pletu terluke, a na proste igle bičve.

Uspijete li danas prodati neke od svojih proizvoda?

Kako ne. Naši ljudi dosta uzimaju torbice i terluke kako bi u svojim kućama imali jedan dio starine, ali ima tu i turista iz Njemačke, Austrije, Engleske, Italije... koji su zainteresirani za moje proizvode.

Stvarno bi bila šteta da taj stari zanat izumre, nestane, ali s obzirom na teškoću tkanja i mnogo vremena i strpljenja koje je za to potrebno, to se može očekivati. Živimo u takvom vremenu u kojem je sve užurbano, a tehnologija je puno napredovala te olakšala i ubrzala taj proces izrade. Mladima su interesantnije modernije stvari, ali trebali bi znati nešto i o svom podrijetlu i prošlosti.

Hvala vam što ste nam barem ovako prenijeli dio naše kulturne baštine.

Lucia i Antonia mogući bi spasiti stari zanat

Mladi u svijetu medija

Piše Jelena Alfirević,

studentica 2. godine hrvatskoga jezika i književnosti,
bivša učenica naše škole

Mediji! Uvijek i svugdje. Poseban utjecaj imaju na nas, mlade generacije. Sa svih smo strana „bombardirani” mnoštvom šarolikih informacija. Stoga je danas, više nego ikad, nužno (pro)govoriti o medijima i njihovom utjecaju na mlade kao i o mogućoj opasnosti koja prijeti knjizi kao najmoćnijem izrazu čovjekova intelekta.

Ključnu ulogu već desetljećima ima televizor uz koji se često blaguje, a sve više osvaja i djeće sobe. Po nekoliko puta na dan imamo priliku vidjeti ubojstvo ljudi i životinja. U nasilničkim filmovima također nas drogiraju prisiljavajući nas da gledamo razne zločine. Loše žele prikazati kao dobro i onda se pitamo *zašto nasilje i zlo među mladima postaje način zabave*. Ljudi su ipak spremni prije se odreći prijatelja nego televizora. O internetu i njegovom bezgraničnom prostoru informacija da i ne govorim.

Facebook je nevjerojatan gutač vremena koji dovodi do stanja ovisnosti, a ne zaboravimo da je to poremećaj u kojem korisnici gube osjećaj za vrijeme i zanemaruju svoje osobne potrebe. Prateći živote drugih, u svom životu, zapravo, ne radimo ništa pametno.

Reklame kao *stvoritelji umjetnih potreba* često promoviraju i alkohol kao užitak i izvor zadovoljstva i na taj način „povezuju“ mlade. Ipak, imajmo uvijek na umu da je često bolje biti sam nego s pogrešnim osobama.

U određenim časopisima predstavljaju se i reklamiraju poznate i slavne osobe, njihov život i način življenja, uglavnom, bez dubljeg smisla i značaja. Potiče se sloboda bez odgovornosti. **Pravednost, marljivost, vjera - sve se želi uništiti, trivijalizirati.** Umjesto inovatora, nude se imitatori, umjesto činjenica nudi se svijet fikcija pun blještavila, lažnog sjaja i akcija. **Nameće se virtualna stvarnost, gubi se slika realnog svijeta, forma postaje važnija od sadržaja.** Sve je više zabavnog nego informativnog, obrazovnog ili znanstvenog sadržaja. Tako su i često nepravedno zanemareni ili malo poznati upravo učenički listovi koji su izvorište kreativno-

„Dijete preko televizije dobiva neke modele svijeta koji su mu ranije prenosili baka ili djed. (...) Novi mediji nisu loši sami po sebi, loše je ako ne znamo njima dobro rukovati. Danas novi mediji nisu više most između čovjeka i prirode, oni su nova priroda današnjice.“

Igor Mandić

sti ili kritičnosti, a kao primjer s ponosom mogu navesti i *Grdelin*, u kojemu sam i sama pisala. Mladi dobro poznaju popularne tinejdžerske listove koji unose moralno kvarljivu robu posebno u rubrikama gdje se mladima dijele čudnovati savjeti. Upravo zato možemo i moramo biti svjesni, povući granicu i ne dopustiti da se mlade odvoji od vlastitih potreba, prijatelja i knjige. Složit će se s Ivom Andrićem *da biti ravnodušan prema knjizi* znači *lakomisleno osiromašiti* svoj život.

Kako bismo prepoznali i razlikovali dobro od lošega, moramo razvijati i razviti kritičku svijest, kao i kreativno, asocijativno razmišljanje. Upravo su razum, svijest i spoznaja ono što se mladima danas želi oduzeti, a što je ujedno najjače oružje u borbi protiv zla i negativnosti, u snalaženju u medijskoj džungli. Ljudsko dostojanstvo je zanimljivo samo kad je poniženo. Stil života pronalazi se u sintagmi amerikanizacije. Jedan od uzroka je i višak dosade, kao i manjak ambicija. „Nova religija“ pronalazi se u kladionicama, supermarketima ili medijskim idolima. Mladi su glavna meta, prava prilika, kao muhe su u podmetnutom ljepilu. Oni upijaju poput spužve i pravo je vrijeme da im se *zamažu oči, zamagli slika, prikaže varljivi san* - lakoća življnenja, opijenost. Postaju pasivni oponašatelji tuđih želja. Prave, istinske životne vrijednosti su se narušile. Sve tradicionalno smatra se konzervativnim, a konzervativno pak nepoželjnim. Normalno postaje nenormalnim, moralno nemoralnim.

Zato veliku ulogu i težak zadatak imaju, prije svega, roditelji, a zatim i odgojitelji, ali i svi ostali kako bi pomogli mladima u pronalaženju pravoga puta, razlikovanju dobrog od lošeg, štetnoga od korisnog. Zaista, pojedinac treba biti vrlo oprezan. On, koji je utopljen u masu, koji je mala kap u moru, mora znati prepoznati, razlikovati „kvalitetu“ sadržaja što mu se „servira“. Zato se probudimo, otvorimo oči i mislimo „zdravo“, svojom glavom! Ne dopustimo da od nas prave robove-robote. Zapitajmo se... Počnimo od sebe samih. Ne dopustimo da svijet mijenja nas, već mi mijenjam svijet. Ne srljajmo kao guske u maglu, budimo svoji! Važno je nikada ne prestati truditi se da u životu budemo svoji, da budemo odgovorni i originalni, nesebični pružati i prihvaćati bezuvjetnu ljubav i dobrotu. To će biti naša veličina. A upravo nam knjige u tom uvelike pomažu. Svaka nova knjiga oplemenit će i obogatiti naš duh. Nemojmo se bojati prići joj. Knjige su naši prijatelji. One nas izgrađuju i definiraju.

Moje dijete zrelo je za školu... ili nije?

Pripremila stručna suradnica Jasmina Mladinov, prof.

Početkom rujna u svim našim školama oglašava se zvono, koje označava početak još jedne školske godine. Još preplanule od ljetnih, sunčevih zraka djevojčice se okupljaju u grupicama, prepričavajući ljetne doživljaje, razdragani dječaci jure na školskom igralištu, a najmladi među njima zbumjeno promatralju što se to oko njih događa. Jer, oni su tu prvi put! Naravno, riječ je o prvašima. Možete ih lako prepoznati, jer onako maleni i nesigurni, s prevelikim torbama na leđima, stišću svoje roditelje za ruku. Iako većinu djece raduje i veseli odrastanje i polazak u školu, za neke su strah i nesigurnost prvih dana uobičajena pojava. Ni roditeljima koji su ih dopratili do škole nije svejedno. U glavama se roji stotine misli: hoće li biti sve u redu, kako će se moje dijete snaći, hoće li biti prihvaćeno u školi, kakva će mu biti učiteljica... Zrelja dječa, posebno ona koja su godinama pohađala vrtiće ili male škole brzo će se snaći u novim okolnostima, dok će nekima trebati malo više vremena.

Dok ovo pišem, predupisi su za nama, a stručni tim škole pred sobom ima važnu zadaću, da procijeni među prijavljenom dječicom onu koja su zrela za upis u prvi razred osnovne škole. Što to uopće znači i o čemu sve treba voditi računa, tema je ovog članka.

Liječnica školske medicine, Branka Huljev, kao dio povjerenstva za upis, obavlja svoj dio posla u školskoj ambulanti. Na sistematskom pregledu utvrđuje se djetetovo zdravstveno stanje koje, između ostalog, obuhvaća mjerjenje visine, težine, ispitivanje razvijenosti osjetnih organa, posebno vida i sluha. Tjelesna zrelost, kao jedno od mjerila zdravlja, preduvjet je da će se dijete moći nositi sa svim onim obvezama koje ga čekaju. U prosjeku, visina bi trebala iznositi oko 120 cm (za djevojčice nešto manje), a težina oko 20 kilograma.

Osim utvrđivanja zdravstvenog stanja, u školi se psihologijским dijagnostičkim sredstvima utvrđuje i intelektualni status djeteta, razvijenost govora, pažnje, logičkog zaključivanja, razumijevanja verbalnih uputa. Dijete predškolske dobi moralo bi znati imenovati i razlikovati osnovne boje, orientirati se u prostoru i vremenu, brojati do 10, dati neke opće podatke o sebi i obitelji. Osim testiranja, crteža ljudske figure, razgovor s djetetom upotpunit će sliku o njegovoj zrelosti za školu. Sama ispitna situacija daje prostor za promatranje djetetova ponašanja, koncentracije, mogućnosti razumijevanja uputa koje dobije od ispitivača, umora ili odustajanja, traženja dodatnih objašnjenja. Dragocjene podatke dobivamo i od roditelja kroz upitnik o općim obiteljskim prilikama i razvoju djeteta, a cijelovitu sliku o djetetu svakako upotpunjujemo i podatcima koje možemo dobiti u predškolskoj ustanovi koju je dijete pohađalo.

Određeni stupanj emocionalne zrelosti bitan je preduvjet njezine socijalizacije, uklapanje u sredinu i društvo odraslih i vršnjaka. Dijete ove dobi otvoreno i iskreno iskazuje svoje emocije, ali ih i kontrolira do određenog stupnja, a mora imati razvijen

i određeni prag tolerancije na frustracije. Socijalna zrelost usko je povezana s emocionalnom, a bitna je pretpostavka uspješnog uklapanja u sredinu u kojoj se moraju poštovati određene norme ponašanja, usvojiti vrijednosti i autoritet, komunicirati s vršnjacima i odraslima. Dijete mora znati što je, a što nije prihvatljivo ponašanje.

Među upisnicima uvijek imamo i poneku odgodu upisa za jednu godinu, koja je uvjetovana određenim razvojnim poteškoćama, bolesti djeteta, hospitalizacijom i slično.

Neki od roditelja podnose zahtjev za prijevremenim upisom djeteta u školu, a u tom slučaju povjerenstvo za upis mora dobro razmotriti koliko su ti zahtjevi opravdani. Jer, prijevremeno upisano dijete, posebno ako je dobar čitač, u samom početku može biti isto ili bolje od vršnjaka, ali ono je uvijek mlađe i kada uzmemu u obzir razvojne zakonitosti, ta se razlika i u odrasloj dobi pokaže kao otežavajući faktor za dijete i pitanje je koliko dobra smo mu napravili prijevremenim upisom.

Prvi dan škole poseban je dogadjaj u životu djeteta i roditelja, ali i uzbudjenje za učiteljice, pred kojima je velika i odgovorna zadaća i koje se posebno pripremaju za taj dan. O tome svjeđici i učiteljica s dugogodišnjim iskustvom rada u školi, Anka Franić:

„Rad nastavnika u prvom razredu je veoma težak, zahtjevan i nadasve odgovoran posao. Prvoškolci su najneujednačenija skupina đaka u odnosu na stupanj predznanja i razvojnih sposobnosti. Taj prvi kontakt djece sa školom i školskim obvezama jako je bitan i stresan kako za nastavnika, tako i za učenika. Trideset i sedam godina radim u školi, a ovo mi je 19. generacija prvašića, jer sam 14 godina radila u trokombinaciji i nikada nisam mogla usporediti dvije generacije prvašića jer su situacije uvijek bile drugačije. Uistinu je bilo teško raditi s prvašićima, ali na sve to zaboraviš kada ti kažu „mama“ ili „ista si kao moja mama.“

Preduvjet djetetova uspjeha je svakako dobra suradnja roditelja i škole. Svojim redovnim dolascima roditelji pokazuju interes za djetetovo učenje, a samim time i za njega kao osobu. Učiteljica je svakodnevno s djetetom, vidi ga u različitim školskim situacijama, u druženjima s vršnjacima i roditelju može

dati i dragocjene informacije o djetetu. Nazočnost roditeljskim sastancima treba biti redovita, jer se uvijek mogu čuti zanimljive teme, a svakako je poželjno da ove roditeljske obveze izvršavaju i otac i majka. Kod kuće djetetu treba osigurati miran kutak za učenje, ukoliko je moguće radni stol u vlastitoj sobi, izgrađivati radne i higijenske navike, samostalnost u odijevanju i obuvanju, redoviti odmor i igru, dovoljno sna, pravilnu prehranu.

I za sami kraj zanimljivo je pročitati kako svoja sjećanja na prvi razred osnovne škole u svojim sastavcima, iz kojih sam odabrala zanimljive crtice, opisuju učenice i učenici starijih razreda:

„Prvi razred je tekao, nekima je bilo dosadno, no meni je bilo super. I s veseljem sam učila. Oni koji kažu da im je škola dosadna i ne uče gotovo uvijek gore prođu u životu.”

Ivana Bogdanović, 4. r.

„Najteže je kada vam se događa nešto novo, kada dodete u novo okruženje i ne znate kako će vas ljudi prihvatići. Ja sam se suočila s puno takvih situacija. Situacija gdje sam bila nova i pomalo izgubljena. Jedno od najtežih bilo je početak škole.”

Dora Beović, 4. r.

„Ja u prvom razredu?! Mislim da je to nemoguće, u sebi sam mrmljala navečer. No kada je zazvonio sat morala sam ustati. Obukla sam se i stavila sve knjige i odjurila na stanicu. Trnci su prošli kroz mene i mislim da sam bila uzbudjena.”

Klara Marčić, 3. r.

„Na početku mi je bilo jako dosadno, jer sam znala sva slova i brojke. Ali kad su počela gradiva koje ne znam, ne možete vjerovati, uživala sam. U školi sam pronašla puno prijatelja.”

Paola Janković, 3. r.

„Kad se sjetim sebe kao prvašice... Sad mi je sve to smiješno i rado se sjećam čudnovatih zgoda iz prvog razreda.”

Kate Jerončić, 4. r.

„Gledala sam i više učenike od sebe, činilo mi se da su svi veći od mene.”

Marijeta Šaškor, 3. r.

„Kad sam došao u prvi razred imao sam malu tremu. Gleđao sam uokolo klupe koje su bile poslagane jedna kraj druge. No kad je počeo prvi sat, učiteljica nam je dala raspored sati. Pa nam je rekla da odemo kući. I tako je završio moj prvi dan škole.”

Luka Radevenjić, 3. r.

„Baš mi je bilo lijepo prvi dan škole. Dobio sam od učiteljice lizalicu. Nadao sam se lizalici svaki dan, ali sutra ništa.”

Filip Gojasalić, 3. r.

Pismo američkog državnika učitelju svojega sina prvoškolca

Danas moj mali sin kreće u školu - i sve će mu onđe neko vrijeme biti strano i novo i zato bih volio da budete nježni prema njemu. On kreće u pustolovinu koja ga može odvesti preko kontinenata, u avanturu koju će vjerojatno pratiti rati, tragedije, patnja. Takav će život zahtijevati vjeru, ljubav i hrabrost. Stoga, dragi učitelju, molim Vas uhvatite ga za ruku i naučite ga onome što mora znati. Naučite ga, ali blago, ako možete. Naučite ga da na svakog neprijatelja dolazi i jedan prijatelj. Morat će naučiti da svi ljudi nisu pravedni ni iskreni, ali naučite ga također da na svakog podlaca dolazi jedan heroj, na svakog pokvarenog političara jedan predani vođa.

Naučite ga da deset zarađenih centi vrijedi mnogo više no jedan nađeni dolar; da je u školi mnogo časnije grijesiti nego varati. Naučite ga kako dostojanstveno gubiti i kako uživati u pobjedi kada dobiva. Naučite ga da bude obazriv s obazrivenim, a nepopustljiv s grubima. Naučite ga odmah da je najlakše nadvladati nasilnike.

Odvratite ga od zavisti ako možete i naučite ga tajni spokojnog osmijeha. Naučite ga, ako možete, kako se nasmijati kad si tužan; naučite ga da suze nisu sramota; naučite ga da slava može biti i u porazu, a očaj u uspjehu. Naučite ga da se ne obazire na cinike.

Naučite ga, ako možete, čudesnosti knjiga, ali dajte mu također vremena da duboko razmišљa o vječnoj zagonetki ptica na nebnu, pčela na suncu i cvijeća na zelenom brežuljku. Naučite ga da vjeruje u vlastite ideje, čak i onda ako mu svi kažu da su one pogrešne. Pokušajte mome sinu dati snagu da ne slijedi gomilu kada svi to čine. Naučite ga da svakoga sasluša, ali naučite ga također da probere sve što čuje i zadrži samo ono dobro što prođe kroz sito istine. Naučite ga da prodaje svoje talente i mozak najboljim ponudačima, ali da nikada ne izvjesi cijenu na svoje srce i dušu. Neka ima hrabrosti biti nestrpljiv, neka ima hrabrosti biti hrabar. Naučite ga da uvijek ima uzvišenu vjeru u sebe, jer tada će uvijek imati uzvišenu vjeru u čovječanstvo i Boga. Ovo je velik nalog, učitelju, ali pogledajte što možete učiniti. On je tako drag mali dječak i on je moj sin.

(Objavljeno u „Modroj lasti“ uz Svjetski dan učitelja 2006. godine)

„Budi ono što jesi, imaj svoje JA...“

(osvrt na predavanje prof. dr. Marijana Sarage o utjecaju alkohola na djecu)

Pripremila Ivana Jerčić, 8.r.

Povodom Međunarodnog dana djeteta 20. studenoga 2011. godine. Društvo *Naša djeca* iz Splita pozvalo je nekoliko učenika PŠ Kostanje i dječjih vijećnika da dođu sa svojim učiteljicama Ivanom Vlahović i Danielom Dadić na stručno predavanje prof. dr. Marijana Sarage o utjecaju alkohola na djecu.

Zašto mladi piju alkohol? Kako alkohol djeluje? Zbog čega se svake godine povećava broj stradalih maloljetnika u prometnim nesrećama? Kako reći akoholu „NE“? Gdje je izlaz iz svega toga?

Alkohol je droga koju sadrže sva alkoholna pića. Pretjerano uzimanje alkoholnih pića zove se alkoholizam. Alkoholičar je osoba koja prekomjerno pije alkoholna pića, osoba u koje je ovisnost o alkoholu tolika da pokazuje psihičke, tjelesne ili društvene poremećaje. Ovisnost o hrani, nikotinu, alkoholu jest bolest, samo svaka ima svoj tijek i trajanje.

Mladi se u doba odrastanja susreću s različitim izazovima pa tako i s alkoholom. Najčešće počnu piti iz znatiželje. Važna im je pripadnost skupini vršnjaka, iskazivanje odraslosti, izdržljivosti, hrabrosti. Čini im se da će se bolje zabaviti na proslavama, maturalnim putovanjima ili negdje drugdje pijenjem alkoholnih pića. Neki mladi misle da će tako riješiti svoje probleme. Svaki deseti maloljetnik u Hrvatskoj doveden je u bolnicu radi otrježnjenja. Nažalost, taj se broj svake godine povećava. Tako je naša zemlja u samo desetak godina sa zadnjeg došla do neslavnoga prvoga mjesta po konzumiranju alkohola među djecom i mladima.

Alkohol oštećuje živčani sustav, uzrokuje cirozu jetre i dovodi do ovisnosti. Također oštećuje i probavni sustav, srčanozilni sustav, spolne organe te tako može doći do neplodnosti, u trudnica može doći do oštećenja djeteta. Znakovi djelovanja

alkohola su umno propadanje, gubitak kontrole ponašanja, euforičnost, poremećaj ravnoteže, zaboravnost, drhtanje prstiju, teturanje i sl. Imamo li više od tri promila alkohola u krvi možemo se dovesti do stanja nesvjestice ili do stanja „mrtav pijan“ - ali i mrtav ako je količina alkohola u krvi još veća.

Veliku ulogu u konzumaciji alkohola ima okolina i televizija. Dok se s jedne strane društvo bori protiv alkoholizma, s druge se potiče potrošnja alkohola. Dani piva održavaju se u mnogim gradovima diljem Europe. Često na televiziji gledamo promidžbene poruke o pivu „Žuja je zakon“ u kojima su glavni likovi osobe koje su često naši uzori. U većini europskih zemalja takve su poruke zabranjene ili se emitiraju nakon 23 sata. Razvijanje navika pijenja vina uz odabrana jela smatra se dobrim društvenim odgojem i potiče se u mnogim zemljama. Industrija uvijek nalazi put do potrošača, stoga potrošač treba biti informiran i sam odlučiti koji će proizvod i koliko trošiti.

Ovih problema među mladima, pa i odraslima, uvijek će biti, ali ih možemo smanjiti. Mladima je potrebna pomoć, a nju im najpouzdanije mogu pružiti roditelji. Oni moraju imati negativan stav prema alkoholu. Moraju otvoreno i često razgovarati s djecom o svim problemima i zajednički tražiti rješenja. Svaki roditelj treba biti prijatelj, potpora i poticaj djetetu. Mladi i sami mogu pomoći sebi te tako izbjegći ovisnost. Trebaju znati razlikovati dobro od zla, imati samopouzdanje. Trebaju biti hrabri i reći „NE!“ prvoj čaši. Iako alkohol uništava i tijelo, on ponajprije razara osobnost. Osobe koje imaju razvijeno samopouzdanje, koje poštuju sebe i druge osobe, ne postaju ovisnici.

I ti možeš postati takva osoba, ona koja poštuje sebe i druge, i znati da alkohol nije izbor vrijedan divljenja. Voli, razmišljaj, igraj se, čitaj, istražuj, pjevaj, pleši, gledaj, crtaj...Budi ono što jesi, imaj svoje „JA“.

Učenici naše škole i dječji vijećnici često surađuju na različitim projektima za djecu

Predavanje o štetnosti alkohola u GKMM u Splitu

Pažnja i koncentracija

Pripremila Nediljka Alfirević, 7. r.

(Izvor: Ivan Golub, Najprije čovjek, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1988.)

Mi svi mislimo da su pažnja i koncentracija dva različita naziva za dva potpuno ista pojma, ali pažnja i koncentracija se u mnogočemu razlikuju.

Kod pažnje misao se usredotočuje, u većem ili manjem stupnju, na nekoliko određenih točaka. Koncentracija se u psihološkom smislu ogleda u tome da čovjek s naporom usredotoči misao na jednu točku, npr. na neki teški problem. Kod pažnje tog napora nema, a nema ni suženosti na jednu jedinu točku. Kod koncentracije broj poruka je minimalan. Veoma koncentriran čovjek ne primjećuje ništa oko sebe, nikakve šumove, buku ili glazbu. Kada se koncentracija odveć forsira, ona dosegne veći, patološki oblik. Tada može biti nesvojnovljna i nenormalna, trajno fiksirana na isti predmet. Zbog te blokade čovjek ne može uočiti ništa što je izvan njegove fiksne ideje te postaje njenim zarobljenikom.

Kada treba koristiti pažnju, a kada koncentraciju?

Pažnja je svjesna koncentracija, pa bismo ju trebali primjenjivati kada nešto slušamo, bilo to sugovornika ili nastavnika

dok objašnjava lekciju, a koncentraciju kada učimo za test ili se spremamo održati govor.

Kako vladati koncentracijom?

U nastojanjima oko koncentracije ne valja prijeći granice i doći do iscrpljenosti i fiksne ideje, nego koncentraciju treba prekidati rastresanjem, povremenim stankama koje odmore duh.

Da bismo ovladali koncentracijom, trebamo doći do toga da osjećamo svoje geste, vježbati automatizam. U trenutku koncentracije trebali bismo ovladavati svojim impulsima. Impulsivan čovjek će tako upoznati svoje trzaje i biti svjestan svoje raspaljenosti u raspravljanjima, znajući kako se tu često radi o težnji za dominacijom nad protivnikom.

Postajući svjestan svojih gesta, čovjek postaje svjestan čitavog svoga ponašanja. Tada na protivljenja odgovaramo promišljeno, bez ozlojedenosti i beskorisnog žešćenja; naše ponašanje postaje prirodnije i spontano, a riječi umjesne i lucidne.

Na kraju bih se osvrnula na poznatu pouku jednog filozofa: „Svaka tvar može biti otrov, samo o dozi ovisi hoće li to biti”, tako je i s pažnjom i koncentracijom, ni s njima ne treba preterivati jer možemo ostati zarobljenik svojih vlastitih misli.

Navesti na čitanje

(Problemski članak)

Piše Nediljka Alfirević, 7. r.

Danas sve češće susrećemo mlade koji uopće ne žele učiti, a opravdavaju se da nisu talentirani. Taj stav nije opravдан, štoviše, potpuno je negativan. Svatko od nas, svako biće dobilo je i ima neki svoj poseban talent, samo ga treba pronaći i pravodobno iskoristiti. Djeca danas čak ne žele ni čitati, a ne shvaćaju koliko je čitanje važno za našu budućnost. Čitanjem se obogaćuje rječnik, usvaja se više novih riječi, postaje se sigurniji u sebe. Kako navesti djecu na čitanje ako sami sebe predstavljaju u najgorem svjetlu? Zašto su današnji mladi dotučeni prije nego su i započeli život? Svi ljudi koji su u bližem kontaktu s mладима koji ne

čitaju, profesori, obitelj, prijatelji, trebali bi se možda približiti njihovim stilovima i načinu života. Tako će mladi shvatiti da uvijek imaju nečiju podršku, razumijevanje, a stariji će znati i osjećati kako žive mladi. Škola i obitelj su zajednice koje imaju važnu ulogu u odrastanju djeteata u odraslu osobu. Ako netko može utjecati na promjene u našem razmišljanju, i ako nas netko može navesti na čitanje i ostvarivanje bolje budućnosti, onda su to obitelj i škola. Zato prihvatimo savjete onih koji

nam žele dobro: obitelji, škole, prijatelja, te veseli krenimo u život s nadom da ćemo ostvariti bolje sutra.

Ulazak Hrvatske u EU

Pripremila Ivana Jerčić, 8. r.

(Izvor: Državno izborno povjerenstvo)

Već dugi niz godina svi spominju Europsku uniju. Iz dana u dan kruže i nagomilavaju se pitanja što je to zapravo, koje su prednosti, a koji nedostaci, utječe li na izlazak iz krize, hoće li se poboljšat životni uvjeti... Članstvom u EU učvrstit ćemo mir i sigurnost te unaprijediti kvalitetu života. Hrvatski jezik postat će službeni jezik Europske unije, bolje ćemo štititi svoju tradiciju i podrijetlo, interes i ciljeve, hrvatske tvrtke imat će slobodan pristup europskom tržištu, poljoprivreda će biti cijenjena, građani će lakše i brže ostvarivati svoja prava...

Europska se unija sastoji od 27 država članica i 5 država kandidatkinja među kojima je i Hrvatska.

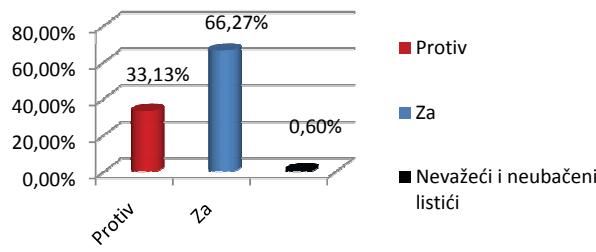
Put do članstva:

Hrvatska je 2001. godine potpisala Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju (SSP) kad je prvi put uspostavila odnos s Europskom unijom. Zahtjev za punopravno članstvo podnijela je 2003., a službeni status kandidata za članstvo u EU te pozitivno mišljenje europske komisije dobila je 2004. godine. Pristupni pregovori (koji su trebali početi u ožujku 2005.), odgođeni su zbog suradnje s Haškim sudom za ratne zločine na području bivše Jugoslavije) otvoreni su u listopadu 2005. godine. Nakon više od osam godina od podnošenja zahtjeva za članstvo te šest godina pregovaranja, krajem lipnja 2011. zatvoreni su pristupni pregovori Europske unije s Hrvatskom. Ugovor o pristupanju RH u EU je potpisana u Bruxellesu 9. 12. 2011.

Dana 22. 1. 2012. godine održan je referendum (izravan demokratski oblik izražavanja volje građana o nekom važnom pitanju) o ulasku Hrvatske u Europsku uniju.

Glasači su punoljetne osobe koje imaju pravo glasovati u mjestu prebivališta, ali i izvan mjesta prebivališta i u inozemstvu uz uvjet da su se u propisanim rokovima registrirali u biračke popise.

Glasovi građana Hrvatske na Referendumu o ulasku Hrvatske u EU

Izvor: Državno izborno povjerenstvo

Glasovi građana Hrvatske na Referendumu o ulasku Hrvatske u EU

Protiv: 33,13% • Za: 66,27%

Nevažeći i neubačeni listići: 0,60%

Referendum o pristupanju Hrvatske u Europsku uniju je drugi referendum u povijesti Hrvata, prvi je bio 1991. godine i to Referendum o hrvatskoj samostalnosti.

Rezultatom referenduma postignuta je odluka o ulasku u Europsku uniju i budućnost Republike Hrvatske. Prema službenim rezultatima Državnog izbornog povjerenstva građani Hrvatske su glasovali za ulazak RH u EU sa 66,27% glasova „ZA“ i 33,13% glasova „PROTIV“. Na referendum je izašlo 43,51% birača.

Komisija je predložila 1. srpnja 2013. godine kao datum ulaska u članstvo Europske unije i to stoji u Ugovoru o pristupanju u EU.

Republika Hrvatska bi trebala postati 28. članica Europske unije.

Deset geografskih "naj"

Pripremila nastavnica Sanja Očasić

- Najgušće naseljena država je Monako na obali Sredozemnoga mora (16 528 st/km²)
- Najrjeđe naseljena država je Mongolija u središnjoj Aziji (1,6 st/km²)
- Najmnogoljudnija država je Kina (1 256 167 701 stanovnika)
- Najnapučeniji otok je Honshu (99 254 194 stanovnika)
- Najveći prirodni priraštaj ima Liberija, država zapadne Afrike (61 %)
- Najniži prirodni priraštaj ima Dominikanska Republika (-1,5 %)
- Najveći udjel ruralnog stanovništva bilježi Ruanda, država Istočnog afričkog visočja (94 % stanovništva živi i radi na selu)
- Najveći udjel urbanog stanovništva bilježe Monako, Nauru, Singapur i Vatikan (cjelokupno stanovništvo živi u gradovima)
- Najkraći životni vijek bilježi Malavi, država na jugoistoku Afrike (životni vijek traje u prosjeku 35 godina)
- Najdulji životni vijek bilježi Andora (životni vijek traje u prosjeku 83,5 godina)

(Podatci se odnose na 2000. godinu.)

Mala polja - Poljica

Pripremila nastavnica Sanja Očasić

(Izvori: Alfonso Cvitanović (2002.), Geografski rječnik, Hrvatsko geografsko društvo, Zadar; Josip Roglić (1978.), Geografski aspekt Poljica, Poljički zbornik, sv. 3, Split)

Veoma važnu ulogu u životu Poljica i njenih stanovnika ima prirodno geografska osnova. U prošlom broju *Grdelina* obrađena je poljička kralježnica, planina Mosor, kao uvod u reljefna obilježja. Reljef je odigrao ključnu ulogu u životu Poljica, odredio je smješaj sela, djelatnosti kojima su se stanovnici bavili, ali ih i natjerao da urede međusobne odnose.

Osim dominirajućeg vapnenca i u njemu razvijenog krša, u reljefu Poljica ključno društveno značenje ima pojas plodnog

njihove dimenzije. U pejzažu cijelog poljičkog kraja, ističe se velika razlika između vapnenca i fliša. Flišni pojasi su zeleniji i obradivniji, dok su vapnenačke padine „kamenite”.

Generaliziranje naziva Poljica na cijeli kraj svjedoči o značenju flišnih polja i dugoj agrarnoj tradiciji (agrar, lat. ager, agri - polje, oranica). Poljička sela su se smjestila na gornjem dodiru flišnih, poljoprivrednih zona. Uspjehu agrarne komponente bitno je pridonosio poljički način stočarenja. Blago je noćilo u torovima, a stajskim gnojivom obnavljala se plodnost tla.

Za razliku od vapnenca koji su prošarani pukotinama pa voda otječe u podzemlje, glinovite naslage čine fliš nepropusnim, pa se u razdoblju kiša javljaju izvori i teku povremeni potoci. Tom vodom zalijevala su se polja. Jaka vrela hrane

Dio flišnog pojasa između Dubrave i Gata, predio Smovo

tla ili fliša, kako se u znanstvenom smislu nazivaju naslage lapora, pješčenjaka, valutičnjaka i slično. Fliš je nastao u plitku moru taloženjem erodiranih stijena različita sastava i veličine zrna. U našem Primorju nastao je za eocena (drugo doba tercijara, trajao od prije 56,5 do 35,4 milijuna godina).

Flišne naslage su zajedno s vapnenačkom podlogom nabranе, izdignute kao kopno i najvećim dijelom isprane i erodirane. Danas su očuvane u valovitim udubljenjima koji su stisnuti između vapnenaca.

U Poljicima je nekoliko flišnih zona. U Donjim Poljicima pojas fliša seže sve do strmih strana vapnenačke kose Perun - Mošnjica. U Srednjim Poljicima nalazi se flišna udolina Srinjine - Tugare i najduži te za Poljica važan flišni pojas Dubrava - Gata - Ostrvica - Zvečanje - Kostanje - Podgrađe. U Gornjim Poljicima očuvani su neznatni tragovi flišnog pokrova koji su pridonjeli stvaranju izoliranih dolaca.

Na flišnoj osnovi je bilo moguće urediti male obradive površine i uzgajati kulture. Deminutiv poljica dobro odražava

potoke: Velu vodu (pritoka Žrnovnice, iz pojasa Srinjine-Tugare), Smovo (vodopadom Ilinac ruši u dolinu rijeke Cetine, iz pojasa Dubrava-Gata) i dr.

Sve navedeno uz blagodati sredozemne klime omogućavalo je trajno uzgajanje voća i povrća. Pažnja koju su posvećivali poljodjelstvu, velike naknade za štetu koju po polju učini stoka, kazne protiv krađe te ograničena prava u otuđivanju posjeda svjedoče o vezanosti Poljičana za agrar.

Kako je to izgledalo svjedoče zapisi maršala Marmonta, francuskog vrhovnog zapovjednika koji je dokinuo Poljičku republiku :

„Sve u ovoj državi na njenu korist govori, i pogled na nju i način njihove uprave. Ništa pravilnijeg i marljivijeg od njihova poljotežanja, ništa pristojnije od njihovih sela i ništa pravičnije od njihovih uredaba.“

Danas je izgled flišnih udolina dijelom izmijenjen. Na njima su sagradene kuće, a veći dio polja napušten i neobrađen.

My town - My place

My place is called Dubrava. It is small. It is in Croatia. There isn't a river in my place. There isn't a lake in my place. There is a sea near Dubrava. It is called the Adriatic sea. There aren't a lot of buildings in Dubrava and there aren't a lot of cars and buses here. There isn't an underground in my place. I like my place and it is a nice place to live.

Frane Domikulić 4th grade

My place is called Dubrava. It is small. It is in Croatia. There is a sea near my place, it is called the Adriatic sea. There is no park in Dubrava. There are some old houses here. There is no museum in my place and there is no underground. I like my place and it is a nice place to live.

Ante Čotić-Franić 4th grade

My place is called Tugare. It is big and it is in Croatia. There is a river in my place, it is called Cetina. There is a sea near Tugare and it is called the Adriatic sea. There is a park in my place. You can ride a bike, play or walk there. There are some old buildings in my place. There is a museum. You can see pictures and old things there. There aren't a lot of cars and buses and there isn't an underground. I like my place. It is a nice place to live.

Jelena Bašić 4th grade

My place is called Tugare. It is small. It is in Croatia. There is a river near my place. It is the river Cetina. There isn't a lake in my place. There is a sea near my place and it is called the Adriatic sea. There is a park in Tugare. You can run, walk and ride a bike there. There aren't big buildings in my place. There are a lot of old buildings. There is a museum in my place. You can see old things there. There aren't a lot of cars and buses in Tugare and there isn't an underground. I like my place. It is a nice place to live.

Luka Grlanović 4th grade

My place is called Tugare. It is small. It is in Croatia. There isn't a lake in my place. There is a sea near my place and it is called the Adriatic sea. There is a park in my place. There aren't any old buildings in Tugare but there is a museum where you can see old things. There are a lot of cars in my place. I like Tugare. It is a very nice place to live.

Mislav Petričević 4th grade

Snow in February

One day in February it started snowing. People were surprised because the snow wouldn't stop falling. It was a beautiful moment for children. In the morning when we woke up everything was white. The view was spectacular. We made a snowman. It was quite big. We put a pot on its head, a big carrot for its nose and two black buttons for its eyes. He had a broom in its hand and a scarf around its neck. This was a wonderful time for everybody. We hope that the snow will fall next year too. So we could enjoy a few days without school.

Martina Radić and Monika Borovac 8th grade

One day in February it started snowing. People were surprised because the snow wouldn't stop falling. It was beautiful moment for children. In the morning when we woke up everything was white. The view was spectacular. We made a snowman. It was quite big. We put a pot on its head,a big carrot for its nose and two black buttons for its eyes. He had a broom in its hand and a scarf around its neck. This was a wonderful time for everybody. We hope that the snow will fall next year too. So could enjoy a few days without school.

Monika Borovac and Martina Radić 8th grade

It's snowing

On February 1st it started snowing. It was funny at first but it was so cold outside that you couldn't go outside without a warm jacket, a scarf, a cap and gloves. It was so great without school, in fact it was great just for the first two days. Then it started to get boring. That was the first time I would rather be in school than at home. The snowman we made was bigger than me. Then I fell ill and spent 7 days in bed drinking tea. After 10 days of snowing the school started again. I was happy to see all of my friends again.

Sara Generalić 8th grade

On February 1st started snowing. It was funny at first but it was so cold outside that you couldn't go outside without a warm jacket,a scarf,a cap and gloves. It was so great without school,in fact it was great just for the first two days. Then it started to get boring. That wa the first time i wolud rather be in school that at home. The snowman we made was bigger than me. Then I fell ill and spent 7 days in bed drinking tea. After 10 days of snowing the school started again. I was wery happy to see all of my friends again.

Sara Generalić, 8th grade

Snow

It was Thursday in the morning. We were at school at that time. It was very cold and the sky was white. It started snowing. We were very curious so we ran outside to see the snow. In few minutes everything was white. We were happy because we don't see snow every year. The snow didn't stop falling a few days. We didn't go to school. Every day we went out to play in snow. I will never forget this days. I hope that snow will fall next year because this holidays were the best that we had.

Dora Domljan, 8th grade

There are some real SPORTS BUFFS in the 7th grade

My favourite sport is football. Football is the most popular sport in the world. I think that the best club in the world is Real Madrid.

Football rules are not complicated. The most important rule is that you can't take the ball with your hand. In football there are ten players and one goalkeeper. You play two halves for 45 minutes. Lionel Messi is thought to be the best player in the world, but for me it is Cristiano Ronaldo. The best goalkeeper is Real Madrid's goalkeeper Iker Casillas. The best young player is Neymar. The most important league is the Champions League. The Spanish league, the Italian league, the French league, the German league and English league are considered to be the best leagues in the world. A referee judges in football but in these days referees are often not fair. A referee can give a yellow or a red card for a foul. Two yellow cards make a red card.

Football is one of the most important things in my life. The biggest wish of my life is to play for Real Madrid.

Mario Krcatović

My favourite sport is football. My favourite club is Real Madrid. I don't like Barcelona very much.

At the moment Real Madrid is the first at La Liga and Barcelona is ten points behind Real. My favourite player is Real's

playmaker Cristiano Ronaldo whose shirt number is seven. Real's coach is Jose Mourinho. Before he came to Real Madrid he coached Inter. While he was coaching Inter, they won the Champions League. Cristiano Ronaldo played for Manchester United before he came to Real Madrid. He played at the left wing in that club. A few days ago he scored a goal with his heel that was one of the best goals in Champions League ever. Barcelona had a record: they scored five goals in one game but they didn't hold it for long. Last night Bayern Munchen scored seven goals against F.C. Basel and that is the most goals someone scored in one game in Champions League.

Kristian Humačkić

Sport is one of the things in my life that makes me happy. I don't train anything but I like playing football with my friends, swimming during summer and I also like winter sports. I watch sports on TV channels and sometimes I go to sports games with my dad or cousins.

My favourite sport is skiing. Every January I go to Austria on holidays with my family. I have been in love with skiing since my first time on snow. It was five years ago and after that I bought all the equipment I will ever need. I get excited when Christmas holidays come because I know that I will go skiing soon. I was injured a few times but it wasn't anything serious. My dad is the best coach for me. He knows all the skiing movements and he skis on the most dangerous tracks. My favourite skier is of course Ivica Kostelić. I enjoy watching him and I follow the skiing competitions on TV every year because of him.

I have always liked this sport and I would like to continue my family's tradition. I am not a professional skier but I really love it. Skiing is my favourite hobby.

Matej Generalić

I love sports and because of that people call me a sports buff. My favourite sports are tennis and football.

I started playing tennis at my uncle's when I was five years old and I loved it ever since. Tennis rules are very simple. You need to punch a ball so that your opponent can't catch it, and then you win the points. The game is fast and dynamic. Tennis is mostly an outdoor sport and it can be played single or in pairs. My favourite tennis player is Roger Federer. He is titled as the best tennis player ever. I realized that I loved football when I saw Hajduk playing for the first time. Just like tennis, football has simple rules. It is a team sport, there are two teams and each team has ten players plus the goalkeeper. The point is to kick the ball into the opponent's goal. Football is an outdoor sport. My favourite home team is Hajduk from Split. Hajduk's supporters are called Torcida. My favourite foreign team is Barcelona and my favourite player is Lionel Messi. He was titled as the best football player in 2011.

I love sports and no one can ever change that.

Bruno Jerić

The 6th graders wrote about their IMAGINARY field trip:

Last year my grade went on a field trip to Republic of South Africa. We went on a safari at NP Kruger. We set a camp, lit a fire and we put our food on a tree because there were lions and hyenas. At ten o' clock we went to sleep. In the morning, I woke up first and went for water. When I came back, everybody was awake. After breakfast our guide took us to see zebras, elephants, lions, cheetahs, leopards and some bugs. When we saw a gerbil, girls started screaming. After that we went on a river to see some crocodiles. There were about six of them in the water and five at the shore. One of them was six meters long. Then we went back to Kruger to see a hippo. Interesting fact is that hippos kill more people than crocodiles and lions together. But for me, hippos are magnificent animals. After that we came back to our camp. It was evening and we spent another night there. In the morning we picked up our tents and went to Cape Town to airport. When we came back home, I was very happy.

By Toni Šipalo

All my life I wanted to go to Madagascar and one day my wish came true. My friend Manuela bought me a ticket to Madagascar. I was very happy. That day was incredible. When school was over, I went home to sleep. The morning came and I had to go to the airport so I took a taxi and went there. I waited for a few minutes until my plane came and when it was there, I went in. I sat and looked through the window. I saw a river, animals, forests and some other interesting natural beauties. We flew for ten hours. When I arrived, I went camping in a forest. I put up my tent and lit a fire. In the morning I went to look around the forest. I saw giraffes, tigers and elephants. I also rode a horse. Two days passed quickly and I had to go home. I went back to the airport and went in the plane. My wish was realized and I was so happy when I came home.

By Latica Mihaljević

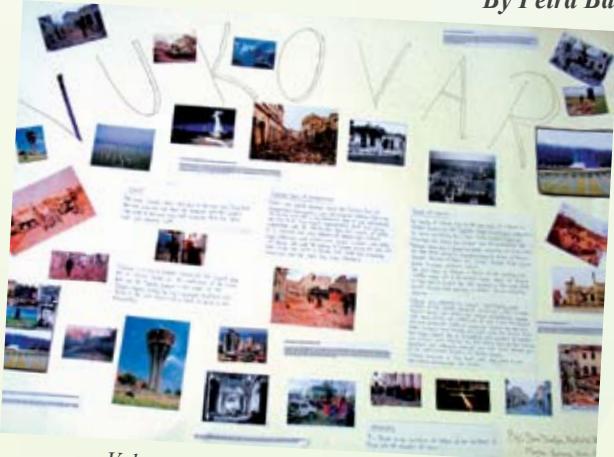
One rainy day I was in my room. I wanted to read a book of adventures but I accidentally fell asleep. In my dream my friends and I went on a field trip. We had our backpacks and in them we had: a box of matches, a hat, some food and water, a compass, a sleeping bag, a rope, a map, a blanket, a tent and a camera. We climbed on a beautiful mountain. Climbing was very exciting. When we arrived on the top, it was already dark. We had to set up our tents. The next day we visited a beautiful valley. Everything was green there. There were trees full of bananas and also coconuts. We saw a beautiful river. A little boat was on the river so we went in it and drove around the river. We saw a crocodile, a bear, a snake, a frog ... It was

great. But we came to a waterfall and we fell down, down, down ... After that I heard my mum saying: "Wake up Ivanka! That was just a dream." I thanked God it was just a dream. But I also thought to myself that you can never say never.

By Ivanka Dinčić

One day my best friend Ivanka and I decided to go to the United Kingdom. We went to the airport and bought our tickets. We flew for four hours. We were very excited and happy when we arrived. We booked a room in a hotel and we went to have lunch because we were really hungry. Waitress brought us some chicken, cabbage, potatoes and Cokes. When we finished eating, we went to our room to sleep. In the morning we went to ZOO. We saw monkeys, lions, snakes, birds and many other animals. We visited the universities of Oxford and Cambridge next. When we were walking around London, we saw Neymar Da Silva. "I can't believe it!", I said. He signed my shirt and my hand. Ivanka told me that we had to go home because school started the next day. But I didn't want to go. In the end we decided to go to the hotel to take our bags and to go to the airport. I came back home and said to my mum: "This was the best week of my life and I will never forget it."

By Petra Bašić

Vukovar - made by English group, Čišla

Last year I went to Paris. I was very happy. Before I went there I prepared for four days. When I got in the plane, my enthusiasm disappeared and I became a little bit scared. But when I arrived in Paris, I was all better. I visited the Eiffel Tower, the museum Louvre and some old castles. I climbed on the top of the Eiffel Tower. While I was there, something funny happened. An old man fell over his glasses and everybody laughed at him. He was very angry because of that. I went to the ZOO the next day. I was happy to see lions, elephants that splashed me, zebras, giraffes and dolphins. Those animals were full of life. On my third day in Paris I visited some old castles. I remembered what we learned in history classes, which was very useful. I think that you can learn a lot when you walk around these big old castles. My trip was full of adventures.

By Lara Beović

Il sabato - il mio giorno preferito

Io metto in ordine la mia stanza. Scrivo un messaggio. Gioco con gli amici davanti alla mia casa. Aiuto la mamma a fare i dolci. Aiuto gli amici a fare i compiti.

Andrea Šipalo, 5a classe

Il sabato io non ho la scuola. La mattina scrivo i compiti nella mia stanza. La mamma e io mettiamo in ordine la casa perché c'è molta polvere. Gioco con gli amici nel parco. Aiuto gli amici a fare i compiti. E aiuto la mamma a fare i dolci. Nel pomeriggio la mamma, il papà, la sorella e io passeggiamo nel bosco.

Pina Beović, 5a classe

Il sabato è il mio giorno preferito. Io non ho la scuola. Io aiuto la mamma, metto in ordine l'appartamento con lei. Io prendo lo strofinaccio per la polvere. Anche io aiuto il papà a lavare la mac-

china. Io scrivo subito i compiti e devo mettere in ordine la mia stanza. Nel pomeriggio io gioco con gli amici davanti alla mia casa.

Ivana Burazin, 5a classe

Il sabato io non ho la scuola. Metto in ordine la mia stanza. Scrivo i compiti e un messaggio. Gioco con mio fratello. Io gioco nel parco e nella mia stanza. Aiuto la mamma a fare i dolci. Io non aiuto il papà. Io vado al cinema con la mia famiglia.

Danijela Kuvačić, 5a classe

Io metto in ordine la mia stanza e il soggiorno. Io scrivo il compito d'italiano. Io gioco con gli amici e la sorella. Io gioco davanti alla mia casa. Io aiuto la mamma a mettere in ordine l'appartamento. Io aiuto il papà a mettere in ordine il garage. Io aiuto gli amici a fare i compiti.

Ivana Alfrević, 5a classe

A carnevale ogni scherzo vale

Il Carnevale è una festa molto importante in Italia festeggiata dagli italiani di tutte le età. Anche noi a scuola l'abbiamo festeggiata preparando le maschere e imparando qualcosa sul Carnevale più famoso in tutto il mondo, quello di Venezia.

*Maestra Andrea
Petrović Vidović*

IL QUIZ ROMA

1. I due gemelli fondatori di Roma sono:

- a) Romulo e Remo
- b) Romulo e Riccardo
- c) Riccardo e Remo

2. Roma è stata fondata su:

- a) quattro colli
- b) dieci colli
- c) sette colli

3. Michelangelo Buonarroti è un famoso:

- a) pittore
- b) insegnante
- c) cameriere

4. La Basilica di San Pietro si trova sulla:

- a) Piazza Navona
- b) Piazza San Pietro
- c) Piazza di Spagna

5. La Lupa Capitolina è il simbolo di:

- a) Spalato
- b) Venezia
- c) Roma

6. Nel Colosseo si svolgevano le lotte tra:

- a) i genitori e i nonni
- b) i fratelli e sorelle
- c) i gladiatori e le belve

7. Il punto del ritrovo dei giovani è:

- a) il Campidoglio
- b) la Piazza di Spagna
- c) il Colosseo

8. Nel Vaticano si trova la guardia:

- a) svizzera
- b) italiana
- c) croata

Nediljka Alfirević e Mario Krcatović, 7a classe

LA SOLUZIONE:

1. a), 2. c), 3. a), 4. b), 5. c), 6. c), 7. b), 8. a)

L'ANGOLO DELLA POSTA: i problemi adolescenziali

Cara Lisa,

ho 14 anni, sono brava a scuola, ho pochi amici però ho un grosso problema. Io voglio fare ginnastica o essere un'indossatrice ma non posso decidere. Per favore aiutami e scrivi una risposta.

Indecisa

Cara Indecisa,

tu devi decidere da sola. Io non posso decidere per te. Scegli quello che ami di più. Tutte le due cose sono belle.

Sara Generalić, 8a classe

Cara Lisa,

ho un problema. I miei genitori sono severi, non mi permettono niente. Tutti i miei amici vanno in discoteca. Quando io parlo con loro, la mia mamma non vuole lasciarmi andare in discoteca. Aiutami!

Disperata

Cara Disperata,

prova a parlare con i tuoi genitori. Sono severi perché ti amano. Quando si parla con i genitori, i problemi si risolvono.

Dora Domljan, 8a classe

Cara Lisa,

io ho 14 anni. Il mio problema è la scuola. Ho brutti voti. Non mi piace studiare. Che cosa faccio?

Luca

Caro Luca,

la soluzione del tuo problema non è facile. Se non vuoi essere uno studente cattivo, tu dovrà studiare molto. Ascolta durante le lezioni anche se non ti piace studiare!

Martina Radić, 8a classe

Cara Lisa,

io ho 14 anni e ho un amico che è maleducato. Lui non presta i libri e i quaderni e non saluta i professori. Non è bravo a scuola. Io provo ad aiutarlo ma niente.

Preoccupata

Cara Preoccupata,

dici che provi ad aiutare lui ma senza risultati. Io penso che tu dovrà parlare con lui ancora una volta per dirgli che è male quello che lui fa.

Monika Borovac, 8a classe

Ciao Lisa,

io ho un grande problema con la mia classe. Siamo in 22. Tutti noi abbiamo brutti voti. Siamo cattivi ma solo alcuni. Che cosa facciamo?

Alunno

Caro Alunno,

tu devi parlare con i tuoi amici. Prova a risolvere il problema con la tua maestra. Buona fortuna!

Andrea Mekinić, 8a classe

Cara Lisa,

io ho 15 anni. Il mio problema è grande. La mia amica mi evita perché le altre amiche sparano di me e dicono le bugie. Tu hai un consiglio per me

Falsa bugiarda

Cara Falsa bugiarda,

tu devi parlare con l'amica. L'amica ti capirà e non sparlerà più di te.

Dino Vitaić, 8a classe

La mia famiglia

Il mio papà si chiama Marijo. Lui è bello. I genitori del mio papà si chiamano Ante e Marija. Il fratello del mio papà si chiama Luca. La moglie di Luca è Marijana, e i loro figli si chiamano Duje, Petra e Jure. La mia mamma si chiama Marina, lei è bella. I genitori della mia mamma si chiamano Ivan e Zlata. Le sorelle della mia mamma si chiamano Ana, Jelena e Maja. Il marito di Ana è Tome, e i figli sono Ante e Ivan. Il marito di Jelena è Ivan, e i loro figli sono Andela e Marco. Maja non ha un marito e non ha i figli. I miei fratelli sono Ante e Luca, e mia sorella si chiama Josipa. La mia famiglia è grande, buona e bella.

Manuela Šaškor, 6a classe

Io sono Duje Miličević. Io ho 12 anni. La mia mamma si chiama Tone. Lei ha 34 anni, lei è buona. Il mio papà si chiama Marin. Lui ha 40 anni, lui è buono. Mia sorella si chiama Marina. Lei ha 9 anni. Lei è alta. La mia nonna Ljubica ha 60 anni, lei è bassa. Mio nonno Duje ha 67 anni, lui è buonissimo. Mio zio Vicko ha 37 anni, lui è buono. Mia zia Snježana ha 32 anni, lei è alta. Mio cugino Karlo ha 8 anni, lui è alto. Mia cugina Ana ha 5 anni, lei è buona.

Duje Miličević, 6a classe

Il mio papà si chiama Dinko. Lui ha 37 anni. Lui è un bravo papà. La mia mamma si chiama Luce. Lei ha 36 anni. Lei è la migliore mamma nel mondo. Mio fratello si chiama Dino. Lui ha 8 anni. Lui va a scuola. Io mi chiamo Ivanka. Io ho 12 anni. Io vado a scuola nella 6a elementare.

Ivanka Dinčić 6a classe

Il mio papà si chiama Zlatan, lui ha 41 anni. Lui è il più alto di tutti. La mia mamma si chiama Tereza. Lei ha 34 anni. Lei è più alta di mia sorella e di me. La mia sorella si chiama Tena, lei ha 3 anni. Lei è la più bassa di tutti. Io mi chiamo Petra. Io ho 12 anni!

Petra Bašić, 6a classe

Io sono Lara. Io ho due sorelle. Mia sorella Meri ha 7 anni a va a scuola. Ivana ha due anni. Lei è simpatica. La mia mamma si chiama Imela e lei è bellissima. Il mio papà si chiama Ivan e lui è buonissimo. I miei nonni sono Luce e Jakov, i genitori di papà, e Aiša e Ibro, i genitori di mamma. Loro sono buonissimi nonnni. Le mie zie sono Marija e Ankica, le sorelle di papà, e Berina, la sorella di mamma. Questa è la mia famiglia.

Lara Beović, 6a classe

INTERVISTA CON LAURA PAUSINI

I: Buon giorno, Laura. Vorrei chiederti un po' su di te.

L: Certamente.

I: Quando hai iniziato a cantare?

L: Ho iniziato a cantare con mio padre Fabrizio che è un musicista. Io avevo otto anni allora. A dodici anni ho pubblicato la mia prima canzone "Sogni di Laura".

I: A soli dodici anni?

L: Poco dopo ho pubblicato il mio primo album professionale. Un anno dopo ho pubblicato il mio secondo album che ha visto molti successi.

I: Nello stesso anno hai avuto un premio?

L: Sì, ho avuto il World Music Awards per i migliori artisti italiani.

I: Sei riuscita a conquistare un altro lato del mercato?

L: Sono riuscita a vincere i successi spagnoli e latino-americani del mercato con Non c'è o Se Fue.

I: Hai rilasciato un nuovo album nel 2011. Allora dimmi qualcosa di questo album.

L: L'album contiene 14 canzoni nuove. Tutte sono belle. Il nome deriva dal album di duetti con Gianna Nannini. Mi piacerebbe che lei lo ascolta.

I: Che cosa fai ora?

L: Penso di prendere un po' di riposo. Forse andrò ad un viaggio. Chi lo sa?

I: Grazie Laura per l'intervista. Ciao!

L: Ci vedremo ancora. Ciao!

*Martina Radić e
Dora Domljan,
8a classe*

Windowsi 8

Pripremila nastavnica Davorka Dadić

Windows 8 je poprilično različit od svog prethodnika, i to ponajviše zato što je riječ o operativnom sustavu koji bi (u teoriji) trebao jednako dobro raditi na stolnim i prijenosnim računalima kao i na tabletu.

HP-ovi Windows 8 tableti i hibridni uređaji temeljeni na Intelovim procesorima očekuju se krajem godine.

Hewlett Packard razvija tablete i hibridne uređaje temeljene na Intelovim i ARM procesorima koje će pogoniti Windows 8.

Jedan od dva uređaja temeljenih na Intelovim procesorima trebao bi biti hibridan, odnosno kombinirati mogućnosti tableta i klasičnog prijenosnog računala. Drugi uređaj temeljen na Intelovim procesorima trebao bi biti namijenjen poslovnim korisnicima. Očekuje se kako će oba uređaja koristiti predstojecje Intelove procesore Atom koji se razvijaju pod kodnim imenom Clover Trail.

Probna verzija novih Windowsa dostupna je za besplatno skidanje i korištenje u 70 zemalja svijeta uključujući i Hrvatsku.

Windowse 8 možete preuzeti besplatno sa službene stranice Microsofta te naravno, isprobati, no ukoliko se odlučite prebaciti na nove Windowse, probajte osigurati neko računalo na kojem nemate važnih podataka - jer nikad se ne zna.

Metro na tabletu, naime, izgleda odlično, teško ćete prstom promašiti neku aplikaciju, i sve je izuzetno jasno i pregledno.

Novi Windows spasit će osobna računala!

Iako nam je svima jasno da pametni telefoni i tableti ne mogu zamijeniti osobna računala, ovi uređaji **uvjetne su promjenili naše svakodnevne navike** jer su nam omogućili

surfanje u pokretu tako da u svako doba i na svakom mjestu možemo slati i provjeravati mailove, pratiti objave na Facebooku i Twitteru te obavljati brojne druge stvari koje su **sve do nedavno bile rezervirane samo za osobna računala**. Iako još nije poznato kada će se konačna verzija novih Windowsa pojaviti na tržištu, očekuje se da će to biti tijekom posljednjeg ovogodišnjeg kvartala. Windows 8 prva je verzija Microsoftova operativnog sustava **prilagođena računalima i tabletima**, dolazi s novim Metro sučeljem i vlastitom trgovinom aplikacija, brza je i ne troši puno resursa.

U Microsoftu se nadaju da će s Windows 8 OS-om ujediniti „najbolje od dva svijeta” - računala i tabletu jer je Metro sučelje savršeno prilagođeno za rad na tabletima, odnosno svim uređajima koji imaju ekrane osjetljive na dodir, a u isto vrijeme s njime se jednostavno može upravljati putem tipkovnice i miša.

Jednostavna instalacija Windowsa 8

Microsoft je objavio detalje o instalaciji novog OS-a jednostavnije za neiskusne korisnike i dovoljno napredno za iskusne. Proces instalacije **Windowsa** više ne bi trebao biti tako „zastrašujući”.

Ne tako iskusni korisnici nadogradnju na novi OS moći će pokrenuti jednostavnim klikom na **.exe datoteku**. Naprednijim korisnicima i dalje će biti omogućeno bootanje s DVD medija ili s USB memorije čime će dobiti više opcija pri instalaciji. Broj ekrana za unos informacija je smanjen, a u proces instalacije integriran je **Upgrade Advisor i Easy Transfer**.

Također, OS će biti optimiziran za distribuciju putem interneta, tako da fizičkim medijima više neće biti potrebe. Naravno, oni koji to žele, i dalje će novu verziju Windowsa moći kupiti na DVD-u.

Prema najavama Microsoftovog razvojnog tima, novi operativni sustav kodnog imena Windows 8 trebao bi se pojaviti tijekom 2012. Obećavaju brže podizanje sustava, bolji prijenos podataka koristeći novi USB 3.0 te pristupačniji rad za sve vrste korisnika.

Naime, izlazak mnogobrojnih mobitela novijih generacija, te tableta poput Applovog i-pada i Samsunga Galaxy otvorili su nove mogućnosti korištenja operativnih sustava na prijenosnicima. Microsoftov odgovor na zahtjev tržišta je Windows 8.

Svijet u znaku Osmice

Naime, već po uvodnom zaslonu moguće je primijetiti da Windows 8 omogućava dvostruko sučelje, osnovno koje će više biti prilagođeno tabletima, smartphonima koji koriste touch, te standardni *desktop* koji u dobroj mjeri podsjeća na Windows 7, ali sadrži pregršt mogućnosti koje olakšavaju rad korisnicima. Upravo kroz takav vizualni sustav izvedbe

Windows 8 će biti pogodan za sve oblike rada. Jedno od osvještenja nove Osmice je podrška USB 3.0 konektora koji je do 10 puta brži od USB 2.0 pa tako prebacivanje veće količine podataka ne će oduzimati previše vremena. Velika prednost Windowsa 8 je brzina podizanja sustava, naravno, tu je uključena maksimalna iskoristivost novih SSD diskova s većom brzinom prijenosa podataka.

Touch screen pipkanje

Prije više od tri godine pojavio se planetarno popularni iPhone 3G, od tada do danas, iako će neki reći da je nepraktičan (pogotovo u vožnji), krenulo je novo doba pipkanja po ekranima. Slijedeći upravo te trendove povezane sa smartphonima i I-padima, novi Windows će se u cijelosti moći koristiti bez tipkovnice i miša, iako je moguće koristiti i taj način. Internet Explorer 10 u potpunosti će biti prilagođen touch sučeljima, a tipkanje će biti moguće putem touch tipkovnica na ekranima.

Upitno je hoće li Microsoft uspjeti prilagoditi novi računalni sustav svim korisnicima do jeseni 2012. godine, ali vjerujem da će ono što najavljuju kao novitete ipak uspjeti razveseliti dobar dio mlađih korisnika, dok će oni stariji, s većim prstima, najvjerojatnije ostati i dalje na Win XP-u.

Kako korisnici ne bi bili primorani koristiti isključivo Internet Explorer u Metro sučelju, pobrinuti će se i svi ostali popularniji proizvođači Internet preglednika kao što su Mozilla, Opera Software, Google i drugi. Ono što je do sada poznato je da Mozilla već razrađuje svoj Firefox za Metro sučelje, a nedavno su stigle informacije i o Chrome-u odnosno da Google također planira svoj preglednik učiniti dostupnim i za Metro.

Prednost sustava Windows 8

Windows 8 će imati svoj dučan aplikacija pod nazivom *Windows Store*. Windows Store nudi široki spektar aplikacija koje su optimizirane za Windows 8.

Internet Explorer 10 obećava da će donijeti **velike promjene**, a ne prethodne verzije IE. Ovaj preglednik je vrlo prijateljski tvrdio da se koristi u tabletama ili PC.

Windowsi 8 imaju bolje sigurnosne mogućnosti za borbu protiv cyber-napada. Među ostalim značajkama sustava Windows Defender je dodatno poboljšao svoje sposobnosti u ovom OS-u.

Windows 8 ne treba nadogradnju PC

Microsoft navodi da računalo može pokrenuti sustav Windows 7, također može pokrenuti Windows 8 tako da korisnik ne treba nadograditi svoje računalo. Prema Microsoftu, Intel Atom procesor i RAM 1 GB su dovoljni za pokretanje ovog OS.

Tablet PC

Tablet PC najnoviji je koncept osobnog prijenosnog računala. Manji je od netbooka, ali veći od smartphonea. Ime Tablet PC dobro opisuje ovu vrstu računala, jer koristi ekran kao pločicu za pisanje, što je jedno od starih značenje engleske riječi tablet. Tablet računala najčešće se koriste na mjestima gdje su standardna računala nezgrapna ili nepraktična. Tablet PC možemo koristiti u pokretu ili dok stojimo, što ga čini savršenim za ljudе koji su stalno na nogama, kao što je medicinsko osoblje. Isto tako, pomoću posebne olovke lako možete voditi pisane bilješke za vrijeme sastanaka.

Primarna prednost tablet PC je da su lakši od većine prijenosnih računala. Oni su također manji u veličinama od laptopa/netbooka. Maksimalna veličina zaslona tablet računala može ići do 14-inča. Mana im je što nemaju ugrađen optički pogon iako ga možemo spojiti izvana. Govoreći o funkcionalnostima, tablet PC je u rangu s ostalim prijenosnim računalima. Pruža nam iste aplikacije i mogućnosti. Postoji mnogo proizvođača koji proizvode tablet računala. Upravo zbog toga se mogu razlikovati u mnogim aspektima: veličini, dizajnu, brzini obrade itd.

Drugo, tableti su prilično skupi i za kućni budžet većine korisnika predstavljaju dodatni trošak jer nakon računala i mobitela dolaze kao treći uređaj. Za razliku od računala, kojima se npr. u jednom kućanstvu može koristiti više osoba, kod tableta to nije slučaj jer su, isto kao i mobiteli, personalizirani, a to automatski smanjuje slobodu korištenja od strane ostalih ukućana. Uvidjevši spomenute nedostatke Microsoft će ovu situaciju iskoristiti pa će na Windows 8 tabletima u startu ponuditi mogućnost **višestrukih računa**, što će biti jedna od **većih prednosti** u odnosu na iPad i Android uređaje.

Alessandro Pignatti, talijanski veleposlanik u RH, zatražio je oprost za strašni zločin koji su u Gatima 1. listopada 1942. godine počinile snage talijanske vojske i četnika popa Đujića nad hrvatskim pukom.

Sveta misa zadušnica i komemoracija žrtvama zločina 1. listopada 1942. u Gatima i Čišlima

Pripremila nastavnica Jadranka Petrušić

Dana 1. listopada 2011. godine u Gatima, pod visokim pokroviteljstvom predsjednika Hrvatskog sabora Luke Bebića i uz njegovu nazočnost, obilježena je 69. obljetnica pokolja koji su počinile snage talijanske vojske i četnika popa Đujića nad hrvatskim pukom. Mučki je ubijeno 96 osoba (od toga osmero djece) iz Gata, Ostrvice i okolnih poljičkih sela.

Koncelebriranu svetu misu zadušnicu za sve žrtve u župnoj crkvi sv. Ciprijana u Gatima predvodio je župnik don Vlade Đuderija, a u svojoj propovijedi **don Josip Periš** je rekao:

„Ovo je spomen-dan na gotovo stotinu nevinih ljudi - djece, muškaraca i žena, staraca i starica iz Gata i okolnih mjesto, koji su u jednom danu postali žrtve suludog, bezočnog i zvjer-skog zločina prije 69 godina, točnije 1. listopada 1942. godine u stravičnom jeku II. svjetskoga rata.

I dok su mnogi narodi nakon rata evidentirali svoje žrtve i podizali im dužne spomenike što te žrtve svakako zasluzuju, ispaćena i krvlju natopljena hrvatska zemlja još uvijek čuva tajne tolikih poginulih i nestalih Hrvata i Hrvatica u ratu i po-raču. Znamo manje-više tko ih je ubijao i sustavno likvidirao, ali još uvijek ne znamo u kojim se sve jamama i gudurama kriju njihove kosti. **Narod koji ne pamti svoju povijest, narod koji gubi snagu memorije nije dostojan svoje sadašnjosti i nema razloga dobre nade za budućnost.**

Ipak, u mnoštvu organiziranih, dobro smišljenih i sustavnih pokolja nedužnog hrvatskog življa za vrijeme II. svjetskog rata, ovaj stravični pokolj u Gatima i Čišli kojeg se danas spominjemo, ostao nam je prilično zabilježen i dobro rasvijetljen iz pera dugogodišnjeg gatskog župnika i poljičkog dekana don Frane Mihanovića. Kao strastveni zaljubljenik u Poljica i poljičku povijest te istinski domoljub don Frane si nije mogao dopustiti prepustanje zaboravu ovog nemilog krvoprolića. Na temelju svjedočanstava očeviđadaca koji su na čudesan i providosan način uspjeli sačuvati živu glavu, don Frane u dva navrata u godišnjaku *Poljica*, 1979. i 1980. godine, vrlo dokumentirano opisuje pokolj nedužnih ljudi u Gatima i Čišli. Ta svoja istraživanja na preko 60 stranica kasnije će objaviti i u svojoj knjizi *Da se ne zaboravi*.

Citajući ponovno ovih dana don Franino istraživanje, naslovljeno *Gata i Čišla u krvi i plamenu*, čovjeka ne može a da ne zahvati duševna jeza, s puno pitanja često bez odgovora. Odakle u čovjeku tolika mržnja? Što je sve pomračeni ljudski

um bez Boga i Božjeg zakona, bez ljudskosti i moralne savjesti sposoban učiniti? Ali i zašto smrt nevinih ljudi koji su mirno živjeli u svojim kućama i selima?

Pod vojnim mentorstvom talijanske okupacijske vojske koja je imala svoje sjedište u tada prodanom Splitu, najkorjelije četničke horde popa Đujića iz Knina dolaze u ovaj mirni poljički kraj sijući sjeme smrti gdje god su stigli i na koga su naišli - djecu, žene, starce bez razlike. Kako bilježi don Frane, nema gatskog zaselka u kojem se nisu palile kuće i redom ubijalo iz hladnog i vatrenog oružja. Ljudi su mučeni najstrašnjim metodama i umirali u najstrašnjim mukama. **Sve te nevine žrtve iz Pocelja, Podgraca, Podkunjevače, Skočiba, Čovića, Kuvačića, Čišala imaju svoje ime i prezime.** To su bili obični i mali ljudi, civilni, bez oružja, ljudi koji su mirno živjeli u svojim stoljetnim domovima. Kao i sav poljički puk kroz povijest teško su preživljaval i mu-kotrpo podizali svoje obitelji s puno djece. Radili su na svojim poljima i uzdržavali blago. Živjeli su časno i pošte-

Pano škole Čišla

no, čuvajući svoju poljičku baštinu i ljubeći svoj hrvatski narod. A okosnica svega im je bila vjera u Boga i pripadnost Katoličkoj crkvi. I upravo to je bio sav njihov grijeh i sva njihova krivnja. Ubijeni su na pragovima svojih kuća samo zato što su bili Hrvati i vjernici katolici.

Braća i sestre, nevine žrtve mržnje ovog pitomog poljičkog kraja ušle su u nepregledno mnoštvo hrvatskih mučenika kroz povijest koji su dali svoje živote „za krst časni i slobodu zlatnu”. Svojom žrtvom oni su ušli u časni niz onih koje Isus danas u evanđelju naziva blaženima: „Blago proganjenima zbog pravednosti, njihovo je kraljevstvo nebesko.” Zato, mi nismo ovđe došli samo moliti za njihove duše, nego smo uvjereni da su oni naši hrvatski mučenici i zagovornici na nebu. Tko nam može biti bolji zagovornik od naših hrvatskih svetaca i mučenika?

Ali njihovo mučeništvo nas danas, nove naraštaje, obvezuje. Obvezuje nas kao pojedince i kao narod. Njihovo mučeništvo nas poziva da čuvamo spomen na svoju tešku povijest, ali bez mržnje i osvete. **U ljubavi i oprاشtanju je srž kršćanske vjere. Naša snaga treba biti Isusov križ kojeg nosimo oko vrata i u kojega gledamo na zidovima naših domova.** Isusov primjer je jedini naš put, on u času svoje smrtne agonije na križu opršta svojim neprijateljima i moli za njih. **Zato, ne kaljajmo i ne trujmo svoje duše mržnjom. Za nas vjernike ljubav i praštanje naša su unutarnja snaga, a konični sud uvijek pripada samo Bogu.**

Njihovo mučeništvo nas obvezuje na nacionalno zajedništvo i slogu, na čuvanje vlastitog ponosa i dostojarstva, da ljubimo a ne iskoristavamo ili prodajemo svoju Domovinu, da časno i pošteno živimo i radimo te budemo naraštaj koji poštije hrvatsku povijest, naraštaj koji je dostojan svoje sađašnjosti i naraštaj koji je zalog još bolje budućnosti hrvatske domovine i hrvatskog naroda. To nam poručuju naši poljički mučenici kojih se danas spominjemo. Jesmo li mi, braćo i sestre, dostojni baštinici njihove žrtve?

Njihovo mučeništvo nas obvezuje da čuvamo naša Poljica, kako netko reče, taj najčistiji hrvatski kraj. Da ne napuštamo i ne zapuštamo svoja stoljetna ognjišta, nego ih obnavljamo. Da obrađujemo ova naša škrta ali draga polja natopljena krvlju naših mučenika. Da čuvamo naše kršćanske obitelji kao zjenicu oka u kojima će vladati ljubav i sklad, međusobna vjernost i otvorenost novom životu, u kojima ne će biti psovke i nemoralna nego molitva krunice i obdržavanje Božjih zapovijedi.

Draga braćo i sestre, poput Gata i Čišala naša je Domovina od stoljeća sedmog toliko puta gorjela, ali nije izgorjela. Naš je hrvatski narod toliko puta ginuo, ali nije izginuo, nego se uvijek iznova rađao iz krvi i pepela. Iz tog starog hrvatskog panja izbjigale su uvijek nove životne mladice i obnavljale svoju zemlju i život u njoj. Budimo i mi danas te žive mladice iz kojih će provirati životvorni sokovi čovjekoljublja, domo-

ljublja i bogoljublja. To su bile vrjednote i trajno nadahnuće naših hrvatskih mučenika, to su bile vrjednote koje su nas održale u našoj teškoj povijesti. I danas ih čuvajmo, živimo i svjedočimo! Dao Bog da tako bude! Amen.

U komemoraciji poslike svete mise sudjelovali su učenici OŠ „1. listopada 1942.“ iz Čišala prigodnim programom, predstavnici Grada Omiša i Mjesnog odbora Gata. Povijesni trenutak ove svečanosti dogodio se prvi put poslike 69 godina sjećanja, tuge i molite za nedužne žrtve dolaskom talijanskog veleposlanika u Republici Hrvatskoj, gospodina Alessandra Pignattija koji je rekao:

„Sa zadovoljstvom sam prihvatio vaš poziv da dođem na ovu svečanost jer sam znao da ćete me dočekati kao prijatelja te bih, kao prijatelj, od vas zatražio oprost za zlodjela što su ih pripadnici talijanske vojske u Drugom svjetskom ratu počinili nad stanovništvom ovoga kraja.“

Na ovim riječima pljeskom su zahvalile preživjele žrtve i svjedoci zločina, obitelji žrtava i mještani s gostima i uzvanicima ispred crkve sv. Ciprijana.

Talijanski veleposlanik u Gatima / Foto: Duje Klarić / CROPIX

Pokrovitelj 69. obljetnice zločina, predsjednik Hrvatskoga sabora Luka Bebić, kazao je kako ništa ne može opravdati ono što se dogodilo, ali ne treba težiti osveti prema zločincu. „Pozvani smo na poštenje i ljubav jer tako nas uči tradicija i naša Katolička crkva, a tko se ne bude sjećao, ponavljal će

Dino Vitač, 8. r.

Martina Radić, 8. r.

svoju tragediju. Zato se krvavih događaja iz vlastite prošlosti moramo sjećati i u prošlosti crpiti snagu za budućnost. Zločin se dogodio u ovom pitomom kraju koji je samo branio svoja ognjišta.”

Kontraadmiral Ante Urlić, izaslanik predsjednika Republike, izrazio je najdublje poštovanje preživjelom mučeniku Andriji Pivčeviću i poklanim žrtvama među kojima je bilo i dijete od jedne godine. „Stojeći na mjestu gdje su pale nevine žrtve, imamo obvezu odgajati djecu u duhu tolerancije i čast i slava svima koji su dali svoj život za jedinu domovinu Hrvatsku.”

U polaganju vijenaca sudjelovali su i učenici OŠ „1. listopada 1942.” iz Čišala s ravnateljem Ivom Sladojevićem. Iskaz dubokoga pjeteta prema žrtvama, polažeći državnički vijenac na spomen-kosturnicu, Alessandro Pignatti, prvi dužnosnik Republike Italije koji je ovim povodom pohodio Gata, rekao je: „**Želim završiti tako da još jednom naglasim svoje zadovoljstvo time što se talijanski vijenac nalazi sa svim ostalim vijencima položenim u čast žrtava palih u II. svjetskom ratu.**”

Dora Domljan, 8. r.

Supetarski kartular

Pripremila Danijela Kuvačić, 5. r.

(Izvori: Juraj Marušić (1990.), Poljička seljačka republika i Sumptarski kartular, Poljica br.15; Željko Radić (2006.), Pisani spomenici omiško-poljičkog kraja, Omiš i Poljica, Zagreb)

Kartular je knjiga u koju se spremaju isprave i u koju se zapisuju važniji privatni i javni događaji. Supetarski kartular ili Kartular Sv. Petra u Selu je knjiga s početka 12. st. U svojoj osnovi, kartular je kronika benediktinskog samostana koji je u Poljicama oko 1089. osnovao Petar Crni.

Petar Crni je bogati splitski plemić. U drugoj polovici 11. stoljeća nakupovao je mnogo zemlje u Poljicima, a ponajviše u Jesenicama, a svaku kupovinu zemlje, kao i kupovinu pedesetak slугa i sluškinja Petar Crni je odmah utvrđivao pismenim ispravama.

Supetarski kartular je dobio ime po mjestu Sumpetru, danas Jesenice u poljičkom primorju, pa bi mu primjereni naziv bio Sumptarski kartular. Kartular donosi sažetke iz stotinjak isprava o različitim pravnim činjenicama. Najbolji povjesničari ovaj kartular smatraju prvorazrednim spomenikom hrvatskog srednjovjekovlja i dodjeljuju mu vodeće mjesto među kartularima.

U kartularu je sačuvano nekoliko isprava iz vremena kralja Zvonimira koje svjedoče da se njegova vlast protezala nad dalmatinskim gradovima. Zapisan je i niz važnih informacija o gospodarskim odnosima u Hrvatskoj na prijelazu iz ranoga u razvijeni srednji vijek, npr. o načinima kupnje zemlje, trgovini ljudima i slično.

U kartularu se javlja prvi put u nas imenska formula od imena i prezimena, od imena i nadimka u službi prezimena (Petar Črni) i od imena i toponičnog pridjeva u službi prezimena (Bjelodrug Tugaranin). Ova imena su polazište u proučavanju prezimena u Hrvata i na slavenskom jugu.

Rukopis kartulara sačuvan je u originalu i čuva se u rimnici splitske katedrale.

Proslava Svetog Ante u Seocima

*Pišu Ivana Bogdanović, Iva Jerončić
i Kate Jerončić, 4. r.*

Naše selo zove se Seoca. U njemu živi oko 158 stanovnika i posebno je po mnogočemu. Imma dvije crkve, jednu iz 17. st., a druga je izgrađena 1932. godine. Seoca slave dva sveca u godini. Prvi put se slavi 17. siječnja Sv. Antu Opata. On je zaštitnik domaćih životinja i preporučamo mu se da nas štiti od herpesa. Tko želi nositi kip sv. Ante u procesiji, mora biti kršten, pričešćen, krizman i mora se ispovjediti. Izaberu se četiri muškarca koja će nositi kip. Procesija kreće od nove pa sve do stare crkve. Oko stare crkve se okruži i ponovo dođe do nove, te se nastavi misna svečanost. Popodne je u selu velika fešta. Prvi velečasni koji je to održao u novoj crkvi je bio don Dušan Kuzmanić.

Druge slavlje u godini je slavlje Svetog Ante Padovanskoga ili kako ga neki vole nazvati Litnji Ante. On je zaštitnik siromaša i izgubljenih stvari. Njegovo slavlje je 13. lipnja. Procesija kruži oko stare crkve. Po pričanju naših starijih procesija se prvi put održala u staroj crkvi, a jedina je razlika što se prije slavilo samo jedanput u godini, Svetog Antu Padovanskog.

Na slavlje Sv. Ante dođu ljudi iz okolnih mjesta i ljudi koji su se rodili u Seocima, a tu ne žive.

Narodne poslovice vezane uz svetkovine

Pripremile Lara Beović i Petra Bašić, 6. r.

(Izvor: Poljica, 1983., str: 98 - 107)

- Od sv. Matija - svaka ptica zapiva.
- Od sv. Grgura - svaka ptica traži svog gnijzdura.
- Od sv. Josipa - ptica jaja prosipa.
- Pužu pusti roge van - ja ču tebi zelen list, kada dođe Blagovist.
- Sv. Josip - snigom posip.
- Sv. Bene - snigom krene.
- Vidov dan kupusni sad - najdulji dan i najveći glad.
- Božić je rutavac, a Uskrs gizdavac.
- Božić je - jesenski svetac.
- Od svetoga Luke svak u nidra ruke, ne vadi ih vanka do Jurjeva danka.
- Sveti Vrane nesta u polju rane.
- Kandalora zima fora, muti ledom po dnu mora - za njom ide Blaž, pa joj kaže da je laž.

Đan sjećanja na Vukovar

Piše knjižničarka Zrinka Pavković, prof.

Kao znak dubokog poštovanja, ljubavi i suosjećanja prema Gradu koji je dao najveći doprinos i postao simbolom patnje hrvatskoga naroda u Domovinskom ratu, učitelji i učenici OŠ „1. listopada 1942.“ Čišla prigodnim programom obilježili su 18. studenoga 2011. dvadesetu godišnjicu pada hrvatskoga herojskoga grada Vukovara.

Sat sjećanja ove smo godine posvetili čitanju apela, iskaza i pjesama o Vukovaru iz dokumentarne monografije pod naslovom *Hrvatsko ratno pismo 1991./92.* urednice Dubravke Oraić Tolić. Tim tekstovima se nastojalo barem donekle razjasniti i približiti hrvatskoj i svjetskoj javnosti sav onaj nezamislivi užas i ratne strahote koje su se događale u opkoljenom Vukovaru.

Poneseni zvucima dirljivih pjesama iz Domovinskog rata, pod dojmom pročitanih tekstova i stihova, gledajući fotografije razorenog grada i prognanih ljudi, svi prisutni učitelji i učenici složili su se u tišini i bez riječi, samo nijemim pogledima, u želji da ne dopustimo da se ikada zaboravi sve ono što je Vukovar preživio i dao za slobodu voljene domovine.

Program smo završili čitanjem *Priče o ratniku* Siniše Glavaševića u kojoj se autor pita i poručuje: „*Što će nekome moj grad, osim meni i mojim sugrađanima i Hrvatskoj? (...) Uzalud su nosili moje ime i imena mojih sugrađana u njedrima, jer ovaj rat su izgubili, ako ne prije, a ono prljajući ruke i obraz nastojeći uzeti ono što nije njihovo. (...) Hvala im u ime svih koji su izginuli, i u ime svih koji su se napatili zbog njihove nezahvalne i proždrljive želje da uzmu tude, i u svoje osobno, malo ime, koje će ipak, na kraju svega, biti veće od njihova.*”

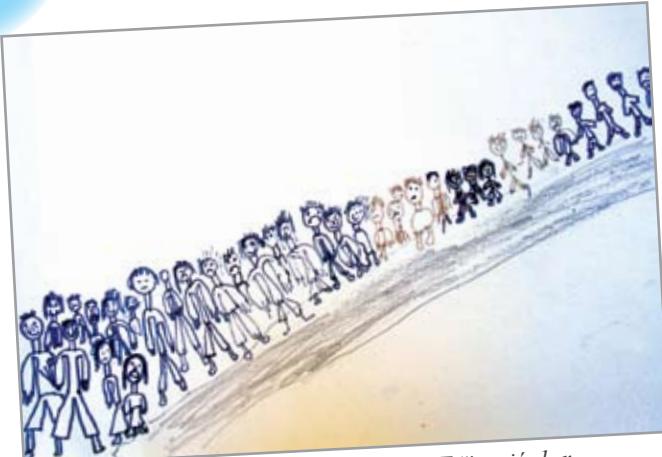
VUKOVAR

*Ima jedan grad jako star,
to je naš Vukovar.*

*Na obali Dunava on ponosno stoji,
i sigurne smrti on se ne boji.*

*Mnogi su borci za njega pali,
da bi Hrvatskoj slobodu dali.
u Vukovar bi trebao svatko od nas poći,
da vidi dokle ljudska mržnja može doći.*

Ivana Bogdanović, 4. r.

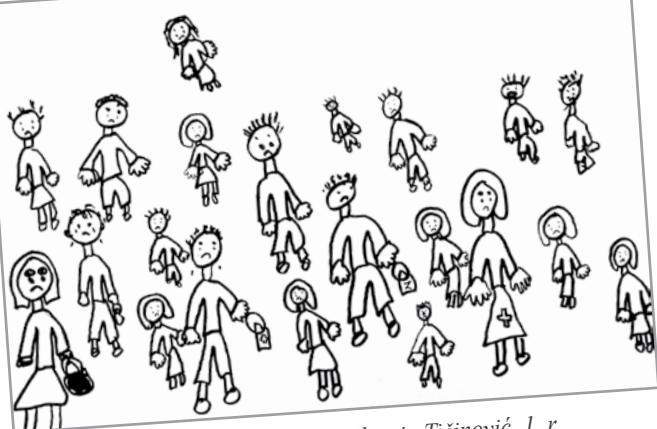

Prognanici iz Vukovara, Marino Tičinović, 1. r.

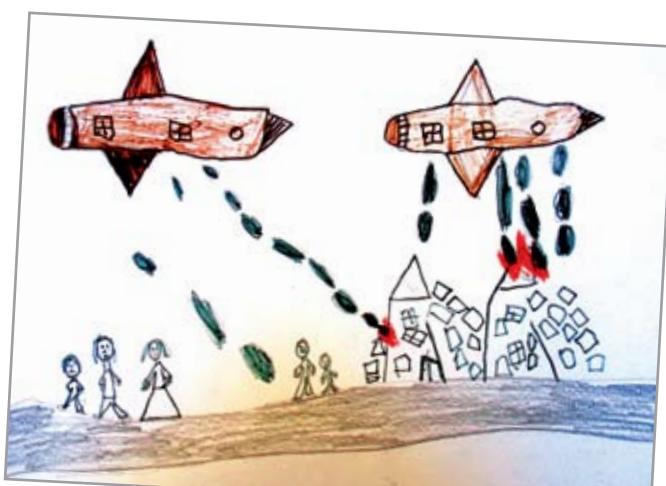

Piše Ante Marasović, 3. r.

Panoom u atriju naše škole, te sudjelovanjem u spomen-akciji „I u mom gradu Vukovar svjetli“ učenici naše škole obilježili su 20. godišnjicu pada Vukovara. Stubama od škole do ceste, svi su učenici zapalili svijeće u spomen žrtvama Vukovara.

Izbeglice iz Vukovara, Viktorija Tičinović, 1. r.

Vukovar, Luka Goleš, 1. r.

Piše Ivana Bogdanović 4. r.

Dana 18. 11. 2011. godine u našoj školi obilježen je Dan sjećanja na Vukovar. U zraku se moglo osjetiti puno emocija. Na stolu pokraj recitatora stajao je križ od svijeća. Program je započeo minutom šutnje za sve poginule. Mogla se vidjeti i pokoja suza dok su recitatori čitali izvješća iz opkoljenog grada. U srcu sam osjetila veliku tugu i bol zbog svih poginulih ljudi iz Vukovara i svih okolnih mjesta. Posebno me je dirnula pjesma *Zaustavite rat*. Ovu godinu smo obilježili 20. godišnjicu pada Vukovara. Jako sam tužna kad se sjetim tih slika razrušenih kuća, ubijenih, ranjenih i prognanih Vukovaraca. I sad, kad zatvorim oči, vidim tisuće malih svijeća koje gore za Vukovar.

NATJEĆANJA U ŠKOLSKOJ 2011./2012. GODINI

- Što je vrjednije od zlata?

- Dijamant!

- A od dijamanta?

- Znanje.

Od svih dragocjenosti na svijetu znanje je najdragocjenije.

Ono se ne može ni uzeti ni dati, ni kupiti ni prodati.

Znanje ostaje zauvijek tvoje i čini te vječnim.

Pripremile Ivanka Dinčić i Petra Bašić, 6. r.

ŠKOLSKA NATJEĆANJA

Na natjecanju iz **TALIJANSKOG JEZIKA** 14. veljače 2012. sudjelovale su Ivana Juričević, Ivana Jerčić, Sara Generalić i Martina Radić (učenice 8. razreda).

Na natjecanju iz **ENGLESKOG JEZIKA** 24. siječnja 2012. sudjelovali su Josip Tičinović, Ivana Juričević, Ivana Jerčić, Ivana Marasović i Tomislav Bratić (učenici 8. razreda).

Dana 15. veljače 2012. na natjecanju iz **KEMIJE** sudjelovali su Josip Tičinović i Ante Begić (učenici 8. razreda).

Na natjecanju iz **BIOLOGIJE** 16. veljače 2012. sudjelovale su Sara Generalić, Martina Radić, Monika Borovac i Ivana Jerčić (učenice 8. razreda).

Dana 2. veljače 2012. na natjecanju iz **HRVATSKOG JEZIKA** sudjelovale su Antonija Tičinović, Andrea Matijević, Nediljka Alfirević, Katarina Malenica, Bruno Jerić i Matea Mihaljević (7. r.) i Ivana Jerčić (8. r.).

Natjecanje iz **MATEMATIKE** održano je 14. veljače 2012. Sudjelovali su Ivana Bogdanović, Ante Čotić-Franić, Leo Brčina, Ivan Barić, Luka Grlanović, Frane Domikulić (4. r.); Roko Radevenjić, Milena Alfirević i Ante Mekinić (5. r.); Lara Beović (6. r.) i Bruno Jerić (7. r.) i Josip Tičinović (8. r.).

Na natjecanju iz **GEOGRAFIJE** održanom 20. veljače 2012. sudjelovali su učenici od petog do osmog razreda: Ivana Burazin, Pina Beović, Anamarija Marasović, Petra Gojsalić (5. r.); Gabriel Humačkić, Ivanka Dinčić, Katarina Radović, Sara Pupačić (6. r.); Bruno Jerić, Matej Generalić, Paola Kuvačić, Antonija Tičinović (7. r.) i Ivana Jerčić (8. r.).

Natjecanje iz **LIKOVNE KULTURE** održano je 27. veljače 2012. Sudjelovali su Lucia Žuljević, Tješimir Jerić, Milena Alfirević, Monika Radović, Marko Katušić (5. r.); Latica Mihaljević, Lara Beović, Ana Marušić, Maria Julia Mazurek, Matej Perić (6. r.); Anamarija Begić, Anamarija Dujmović, Ana Marasović, Andrea Matijević, Marina Mandalinić, Antonija Tičinović (7. r.); Martina Radić, Monika Borovac, Ivan

Kordun, Lukrecija Bašić, Ivana Marasović, Mario Marasović, Nikolina Tičinović, Ivana Juričević, Franciska Dujmović (8. r.).

LiDraNo (*međuopćinska razina*) u pojedinačnom sceniskom nastupu sudjelovale su Dora Domljan, učenica 8. razreda i Danijela Kuvačić učenica 5. razreda. U skupnom sceniskom nastupu sudjelovali su Mate Vuković, učenik 5. razreda, Ivana Bogdanović, Paola Janković učenice 4. razreda i Klara Marčić učenica 3. razreda. Natjecanje je održano 31. siječnja 2012.

ŽUPANIJSKA NATJEĆANJA

Županijsko natjecanje iz **HRVATSKOG JEZIKA** održano je 2. ožujka 2012. PŠ Kostanje predstavljala je Ivana Jerčić učenica 8. razreda (nastavnica Ivana Vlahović). Ivana je osvojila 8. mjesto od ukupno 24 učenika.

Na županijsko natjecanje iz **MATEMATIKE** 13. ožujka 2012. pozvan je učenik 8. razreda Josip Tičinović (nastavnica Marija Juričević). Josip je osvojio 9. mjesto od ukupno 44 mesta.

Na županijskom natjecanju iz **LIKOVNE KULTURE** održanom 23. ožujka 2012., sudjelovala je učenica 5. razreda Monika Radović (nastavnik Božidar Jerković).

LiDraNo (*županijska razina*) školski list **Grdelin** uvršten je među deset najboljih školskih listova u Splitsko-dalmatinskoj županiji i predložen za *Državnu razinu* natjecanja.

8. razred šk. g. 2011./2012. OŠ „1. listopada 1942.“ Čišća

JOSIP JERONČIĆ

Nastavnica Zemljopisa:
Josipe, nabroji mlijene
proizvode!
Josip: Kukuruz!

**NEDILJKO
DUJMOVIĆ**

Nastavnica Matematike:
Neno, nabroji neka
geometrijska tijela!
Neno: Kocka, piramida,
strožanac, kvadar...

MARIJO DINČIĆ

Nastavnica Kemije: Mario,
kad ćeš ispraviti Kemiju?
Marijo: Za Velu Gospu,
nastavnice.

ANDREA MEKINIĆ

Martina: Andrea, koji auto
vozi nastavnica?
Andrea: Ne znan je li Fiat
ili Punto.

DORA DOMLJAN

Nastavnica Hrvatskog:
Kako se osjeća Bijeli
klaun?
Dora: Ima kompleks
manje vrijednosti!

KARLO BOGDANOVIĆ

Nastavnica Engleskog:
Karlo, what would you
like to be in future?
Karlo: Yes!

MONIKA BOROVAC

Monika: Ubit će me
nastavnik Tjelesne i
zdravstvene kulture,
zaboravila san mu donit
likovni rad!
Sara: Molin?

NIKOLA BURAZIN

Nastavnik Glazbenog:
Nikola, kako si danas?
Nikola: Ja sretan, tata
sretan!

IVAN KORDUN

Nastavnica Zemljopisa:
Koji kontinent graniči s
Europom?
Ivan: Rusija!

SARA GENERALIĆ

Sara: Dora, ti ćeš imat
bilo-crne cvike, a ja bilo-
crne. Jel' može?

DINO VITAIĆ

(Dok gledaju prezentaciju
o raketama koja se vrti u
svemiru.)
Roko: Nastavnice, šta ovo
raketa radi?
Dino: Pa pere prozore!

MARTINA RADIĆ

Sara: Vidiš, tek je sad tabla
Biokovo.
Martina: A šta je bilo ono
prije pet minuta? Kozara,
je li?

Uspomene 8. r. generacije 2004.-2012. PŠ Kostanje

*Mi smo vaši budući predsjednici, ministri,
doktori, učitelji ... loše vam se piše!
Zauvijek izolirani, ha, ha, ha!*

Pripremile Milena Alfirević, 5. r.
i Ivanka Dinčić, 6. r.

VICEVI

ŠALABAHTER

Učenik: Profesore, postoji li nešto važnije od znanja?
Profesor: Naravno, šalabahter...

RATE

Dođe Ivica iz škole i kaže tati:

- Imam jednu dobru i jednu lošu vijest!
- OK, koja je dobra?
- Dobio sam pet.
- O bravo, sine! A loša?
- Zapravo sam dobio peticu u pet rata...

FIZIKA

Na satu fizike...

- Bruno, što bi ti učinio da zaštitiš kuću od groma?
- Posadio bih koprive na krovu!

KRATKO I JASNO

Stipin razred pisao je sastavak na temu *Kako sam provela ljetne praznike.*

Stipe je napisao: Hvala na pitanju, dobro.

NA TELEGRAFSKOJ ŽICI

Sjede dva vrapca na telegrafskoj žici, kad se odjednom začuje:

- Brrr....
- Što je? - upita drugi.
- Zar ti je toliko hladno? Ma kakvi, nego me upravo potresao jedan brzjav!

ZLOČIN I KAZNA

Mali Ivica pita učiteljicu:

- Biste li vi mene kojim slučajem kaznili za nešto što nisam napravio?
- Naravno da ne bih, odgovori odlučno učiteljica.
- Odlično! Dakle, nisam napravio domaću zadaću.

GRAMATIKA

Na satu Hrvatskoga jezika provjerava nastavnica poznavanje gramatike. Reci mi, Marko, koji je to glagol kihati?
Zna se - prijelazni!

KALKULATOR

Zašto je kalkulator čovjeku najbolji prijatelj?

Uvijek možeš računati na njega.

Stiže mali Ivica kući i govori mami:

- Nastavnica Povijesti mi je dala jedan samo zato što nisam htio biti izdajnik.
- A koga je trebalo izdati?
- One koji su ubili Julija Cezara.

Dođe Ivica iz škole. Mama ga pita:

- Ivica, zašto tako kasno dolaziš iz škole!?
- Nakon zadnjeg sata svi odu kući i nitko me ne ostane probuditi!

Dođe mali Ivica kući iz škole s torbom punom jabuka. I upita ga otac:

- Odakle ti te jabuke?
- Od susjeda Ljube.
- Zna li on za to? - upita ga otac.
- Da. Trčao je za mnom sve do kuće.

Učiteljica: - Kupujem, kupuješ, kupujemo... Koje je to vrijeme, Ivice?

Ivica: - To je vrijeme rasprodaje.

Mali Ivica kaže mami:

- Mama, ja ne volim sir s rupama.
- Dobro, Ivice, sir pojedi, a rupe ostavi.

Djeca pitala učitelja koji je sjedio pored peći razne stvari.
Njemu dosadilo pa im kaže:

- Kada mi želite nešto reći, prvo u sebi izbrojite do 100.

Mali Ivica to ozbiljno shvatio pa ga učitelj vidi da miče ustima i pita ga što mu je.
A Ivica će: - ...97, 98, 99, 100, učitelju gori vam kaput.

ZAGONETKE

NAD RIJEKOM

Iznad rijeke svaki dan u vodu sam zagledan.

S nogama il bez nogu, preko rijeke prijeći mogu. _____

KRUŽNI RADNIK

Dok radim, uvijek kružim i olovci vašoj služim.

Ako posla imam više, tad olovka bolje piše. _____

ČUDNO

Meni novac često daju, a onda mi ga uzimaju.

Moj se gazda jako brine kad ne patim od debljine. _____

U GLAVI

Ja u glavi volim biti, mozak će me osmislići.

Dok ljudski mozak radi, mene snuje, mene gradi. _____

(Rješenja: 1. most, 2. siljilo, 3. novčanik, 4. misao)

KRIŽALJKA

Pripremila Milena Alfirević, 5. r.

Zaokruži ponuđene riječi u križaljci i dobit ćeš ime mjesta u školi gdje učenici najčešće zalaze.

To je: _____

ZEC	KAPA	KNJIGE	PROZOR
KNJIŽNIČAR	SAT	TEKA	PLOČA
POLICE	CAR	GUMA	KREDA
ROD	STOL	LED	IGLA
PAS			

K	NJ	I	Ž	N	I	Č	A	R
S	K	C	E	Z	NJ	A	A	P
A	T	R	I	D	C	R	M	O
T	E	O	E	O	O	Ž	V	L
N	K	L	L	D	A	L	G	I
S	A	P	I	K	A	P	A	C
R	O	Z	O	R	P	C	A	E

(Rješenje križaljke je KNJIŽNICA.)

Grdelin

